

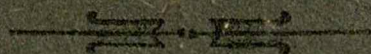
Nr. 3, vol. 1

1926

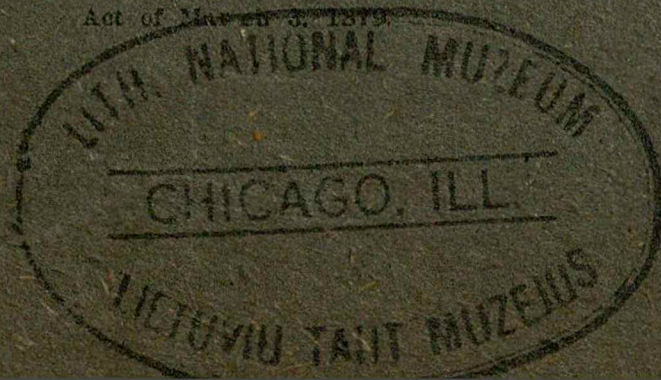
ŽVAIGŽDĖ - The STAR.

A LITHUANIAN QUARTERLY PUBLICATION, PUBLISHED BY A. MILUKAS & CO. AT 3634 RICHMOND STR., PHILADELPHIA, PA. YEARLY SUBSCRIPTION \$2.00, SINGLE COPY 50 c.

Rugpiutis m. == August, 1926



Entered as second class matter at the Philadelphia Post Office under
Act of March 3, 1879.





Neapleiskite Savo Galvos Odos

„Gražus veidas, bet o, kokia galva!“
Ar kuomet nugirdote ką nors taip sa-
kant apie jus?

Nagams, palitura, pudra, lupoms ir
veidams dažai... visa tai randa vietą ant
jūsų pasidabinimo stalelio. O kaip su

Ruffles

Pleiskanų mirtinas priešas

Lygiai tiek pat reikšia turėti nešvarų veidą, kaip ir nešvarią galvos
odą, todėl kad pleiskanos nesislepia.

Ruffles pagelbės jums atsikratyti pleiskanų į savaitę ar dešimtį dienų
laiko. Pameginkite jį.

65c. vaistinėse, arba prisiųskite 75c. tiesiai į laboratoriją.

F. AD RICHTER & CO.

BERRY & SO. 5th STS.

BROOKLYN, N. Y.

“Antra Valanda Ryte...”



Gilliai miegant ramiai mie-
gu... sapnuojant malonius
sapnus. Ir stail — kudiķis
pradeda verkti...

BAMBINO

Tai viskas, ko jis nori —
Bambino.

Tie maži diegianti mėšiu-
giai tuojaus pranyks.

Bambino sutaiso skilvio ir
vidurių suirimus — palengvina
vidurių užkietėjimą.

Kudikiui mėgsta jį! Net
prašo daugiau!

35c. artimiausioje vaisti-
nėje. Arba užsakykite tie-
siai iš laboratorijos. Pasiunčiame pavyzdį ant
pareikalavimo.

F. AD RICHTER & CO.

BERRY & SO. 5th STS.

BROOKLYN, N. Y.

Telephone Bell: Kensington 2551 W

Dr. F. Trygar

**Gydytojas Akušeras ir
Chirurgas**

3119 Richmond St., Phila., Pa.

Valandos nuo 8 iki 10 ryto,
nuo 2 iki 4 naktį ir 6 iki 9 vakare,
nedėlidieniais nuo 11 iki 2 ir nuo 6
iki 9.

Prisiųskit prenume-
ratą už „Žvaigždę“.

Kim Drazgelis

„ŽVAIGŽDĖ"--BERTAININIS ŽURNALAS.

DVIDEŠIMTI DU METU buvusi savaitiniu laikraščiu „ŽVAIGŽDĖ". Tris metus ėjusi kaip mėnesinis žurnalas, dabar eina kaip bertaininis žurnalas leidžiamas A. Milukas & Co. B-vės iš Philadelphia, Pa. 3654 Richmond Str. Pavienių „Žvaigždės" knygų kaina 50 centų, metams prenumerata 2 dol.

AUGUST — RUGPIUTIS 1926 M.

1886

1926

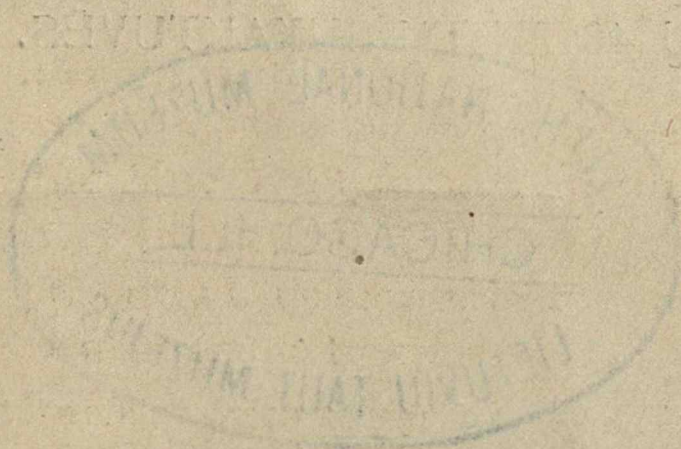
SUSIVIENYJIMŲ 40 METŲ SUKAKTUVĖS.

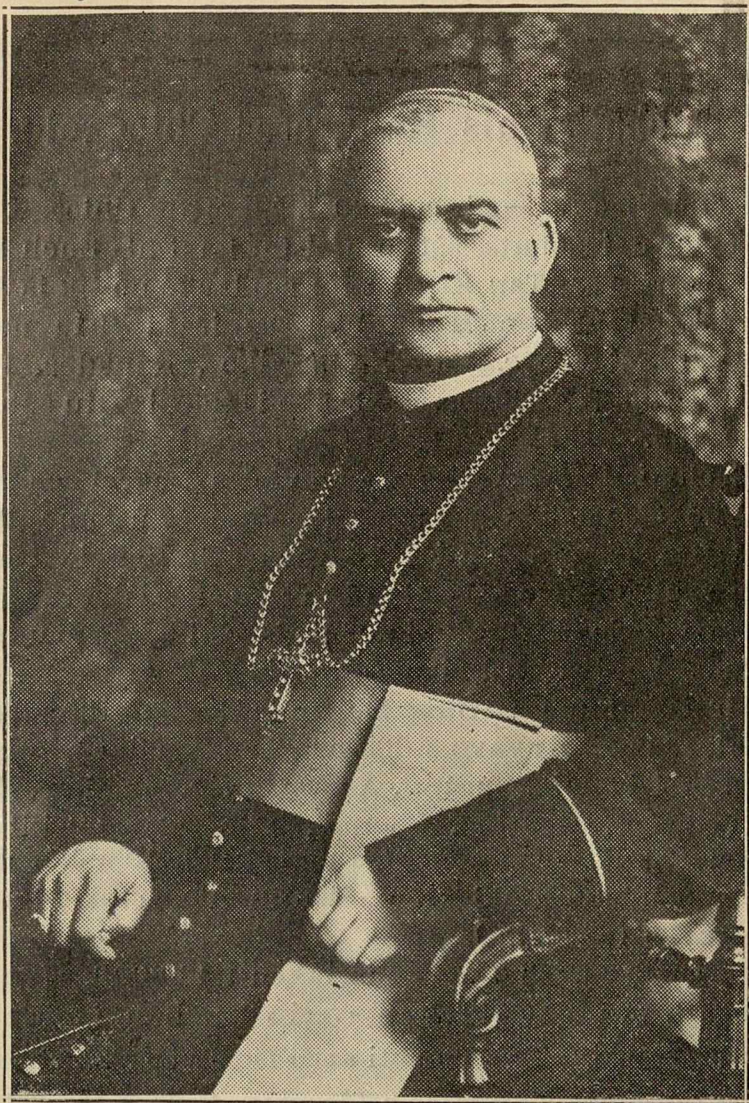


Užprašymus ir pinigus
adresuokit:

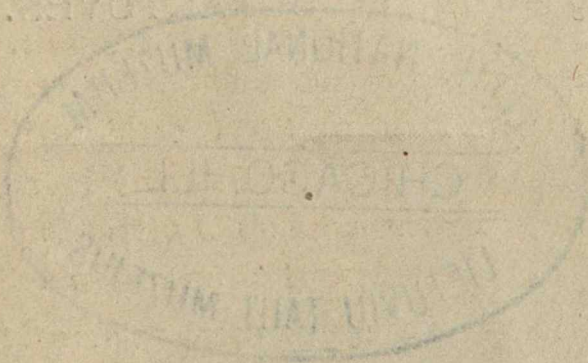
„ŽVAIGŽDĖ“

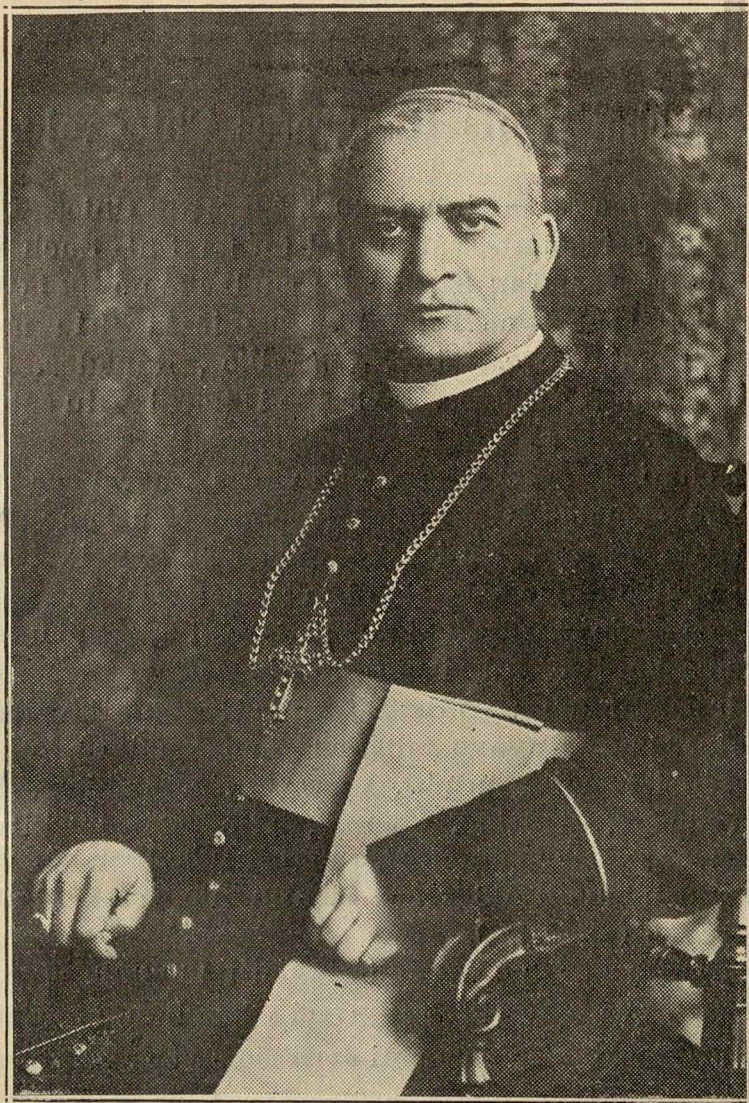
3654 Richmond St
Philadelphia, Pa





J. E. Arc. Jurgis Matulevičius, Lietuvos vyskų atstovas
Eucharistiniame Kongrese.





J. E. Arc. Jurgis Matulevičius, Lietuvos vyskupų atstovas
Eucharistiniame Kongrese.

Eucharistinis Kongresas Chicagoje.

Sekmadienyje — birželio 20 d. šių metų Chicago, Ill. prasidėjo dvidešimts aštuntasai tarptautinis Eucharistinis Kongresas. Tan Kongresan suplaukė ne tik iš Amerikos šimtai tūkstančių katalikų, bet ir iš įvairių pasaulio kraštų: Europos, Azijos, Australijos, Kanados, Pietinės Amerikos, Afrikos, Mexico, — iš tolimiausių salų bei sausžemių.

Eucharistinis Kongresas — tai viešas pagerbimas mūsų Atpirkėjo malonės misterijoje — Svenčiausiame Altoriaus Sakramente. Susirinkę Kongresan katalikai skelbia pasauliui tvirtą savo tikėjimą ir, metę viską į šalį, pagal savo išgalę mėgina maldoje pasišvesti patys ir už savo artymus melstis. Tai vien kulto maldos darbas.

Pirmasai Eucharistinis Kongresas įvyko Lille mieste, 1881 m. Jame dalyvavo 3.000 pilgrimų. Po to tie kongresai buvo laikomi Paryžiuje, Antwerpe, Jeruzolime, Bruselyje, Romoje, Madride, Viennoj, Amsterdame ir kituose miestuose. Pirmas kongresas angliškai kalbančioje šalyje įvyko Londone 1808 m. o Šiaurinėje Amerikoje 1910 m. Montrealyje (Kanadoje).

Pirmą kartą Chicagos miestas su 1.400.000 savo gyventojų susilaukė milijonus svečių katalikų įvairiausių tautų, kurie atvyko pagerbti savo Išganytoją Eucharistijoje, ir milijonas Kongreso atidarymo dieną priėmė Svenčiausią. Trys tūkstančiai kunigų klausė išpažinties įvairiose kalbose visą savaitę prieš Kongreso atidarymą;

gi vienuolės pagamino 4.000.000 komunikantų meldžionims.

Indomu, kad pirmutinė meldžionių grupė atvyko iš Naujosios Zelandijos — už 9.000 mylių, su savo vyskupu priešakyje. Pilni traukiniai, automobiliai ir laivai kasdieną atgabendavo po suvirš 50.000 žmonių į Chicagą — pirmutinį Jungtinių Valstybių miestą, kuris turėjo garbės laikyti tarptautinį Eukaristinį Kongresą. Nepaisant gelžkelių administracijų visų tam tyčia parūpintų patogumų komunikacijai, arti 40.000 meldžionių negalėjo atvykti Chicagon anksčiau kaip sekmadienio popietėje. Tad traukiniuose, gežkelių kompanijų rūpesčia buvo įtaisyti altoriai, prie kurių kunigai laikė mišias ir dalino komuniją keliauninkams Kongresan.

* * *

Chicagos miesto vertelgų Roda, aukojusi Kongreso lėšų padengimui pusę milijono dolerių, prieš patį Kongresą surengė suvažiavusiems kardinolams, arkivyskupsams, vyskupsams, kunigams ir pilgrimams (meldžionims) vienoje didžiausių svetainių pasitikimo massmitingą.

Jungtinių Valstybių prezidentas Cooledge, kviestas tan mitingan, negalėdamas pribūti pasiuntė savo atstovą Darbo ministerį (sekretorių) Davis ir laišką. Pakartojo me aprašymą to mitingo paskui Philadelphijos Evening Bulletin.

„Jungtinių Valstybių nusistatymas linkui tikybinės laisvės bei tolerancijos tapo pareikštas dvidešimts—aštuntam Eukaristiniam Kongresui Chicagoje katalikystės augštiesiems dvasiškiams. Tas pareiškimas buvo perduotas Kongreso delegatams lūpomis p. Davis — Darbo Sekretoriaus, prezidento Coolidge'o igaliootinio Kongresan. Iš Chicagos garsaus Colizeumo, girdint daugybei tūkstančių

žmonių, Sekretorius Davis išreiškė prezidento pasveikinimą vietos kardinolui Mundelein ir kartu atsakė į pakvietimą dalyvauti Kongrese. Savo kalboje p. Davis nurodė į Marylando bei Rhode Island'o katalikų kolonijas, kurios pirmutinės Amerikoje pasižymėjo tikybinės tolerancijos principais.

„Jei Amerikoje yra katalikams priešingai nusistatymai, tai tas paeina vien iš asmenų, kurie prietarus laiko savo specialybe. Panašiai, kaip ir kitos šalys, mes tokių ir turime. Aš prižadu, nepaisant, kokia padėtis begyvuočių kitose pasaulio dalyse, jog Amerikoje jus visuomet turėsite laisvę reikalingą mokytis tikėjimo savo jaunuolius ir senus ir būti mums visiems misijonieriais.“ Po tų žodžių kardinolas Bonzano — popiežiaus legatas, kuris stovėdamas klausė sekretorių Davis skaitant prezidento atsiliepimą, priėjo prie Davis'o ir nuoširdžiai paspaudė jam ranką. Vėliau apkašyta ealė, kurioj trys Jungtinių Valstybių prezidentai: Rooseveltas, Taft ir Harding buvo nominuoti — kimšte buvo prikimšta ir tūkstančiai grūdės lauke. Majoras Dever ir guberantorius Small taipgi sveikino delegatus varde miesto ir valstybės. Kardinolas Bonzano delegatų vardu dėkojo už gražų priėmimą ir visą triusą padėta tam Kongresui surengti. Prezidento Coolidge'o raštas, kurį Sekretorius Davis perskaitė Eukaristiniam Kongresui buvo tokio turinio:

„Jūsų Eminencija (kardinolui Mundelein): Gavau Jūsų pakvietimą pribūti Eukaristinin Kongresan. Apgailliu, jog mano užsiėmimai šioj valandoj yra tokie, kurie, kaip paprastai prieš Kongreso sesijų užsidarymą pasitaiko ir todėl neduoda man galimybės pasinaudoti pakvietimu.

Man pranešta, jog tai gal būsias vienas didžiausių tikybinių susirinkimų, laikytų pastaromis dienomis Amerikoje. Mūsų šalis nuo seniai jau įtariama perdaug be-

sirūpinanti vien medžiaginiais dalykais. Gal mes buvome dėlto ir kritikuojami — ne tai, kad mes labiau interesuoti medžiaginiu gerbuviu už kitus, bet vien tik, kad toje linkmėje mums sekasi labiau už kitus.

Tačiau, be abejo, svarbiausias atsakymas tokiai kritikai glūdi fakte, jog medžiaginis gerbuvis tegali būt atsiektas vien besiremiant dvasinėmis realybėmis. Negalima sutverti komercinės sistemos, kuri nepamatuota kreditu, pasitikėjimu ir tikyba. Be garbės ir teisingumo elementų negali būti ekonominės pažangos. Jei būdo reikalavimai būtų pašalinti iš mūsų biznio struktūros, visa dirbtuvė sugriūtų.

Tie patys principai pritaikoma ir mūs Valdžiai. Despotų dienos praėjo. Jokia šalis nesistengia remtis jėga, bet protu, kad savo įstaigas pateisinti. Jokia valdžia negali ilgai gyvuoti, jei žmonės nėra įsitikinę ją esant teisinga valdžia. Jei mūs šalis pasiekė kokio politinio pasiekimo, jei mūs žmonės yra prisirišę prie konstitucijos, tai vien todėl, kad mūs institucijos suderintos su jų religijiniais įsitikinimais. Šios tai priežasties dėlei tautos religijinis gyvenimas yra taip svarbus. Jo laisvas praktikavimas yra garantuotas pamatinėmis šalies teisėmis. Jei Amerika progresuoja ekonominiai, jei ji yra teisybės bei laisvės gyventina vieta, tai tik ačiū žmonių giliems tikybiniams įsitikinimams”.

Kitame Philadelphios „Evening Bulletin“ numeryje, taipgi to miesto „Public Ledger“yje“, kurie tai dienraščiai — panašiai kaip visa Amerikos anglų spauda — pripildyti palankiausiaisiais plačiais Enkaristinio Kongreso aprašymais, patėmija, — jog iš tų puikių Kongreso apeigų gali būt ne vien katalikams, bet ir kitų tikybų žmonėms nauda. Tas Kongresas labiau suartinsias visų tikybų žmones pakantus bei tikėjimo laisvės dvasioje.

(Taša ant pusl. 155).

Laisvosios Lietuvos Atlankytų.

(Pranaičių Julės, „Zvaigždės“ redaktorės.)

P-lė Pranaičiūtė 1922 m. pabaigoje išvažiavus Lietuvon, gyveno Kaune, mūsų tėvynės laikinojoje sostinėje kone ištisus metus. Turėjo galimybės sueiti su daugeliu žymesniųjų naujai kuriamosios valstybės veikėjų. Keletą jos laiškų čia perspaudiname, kitus paliekame tolesniam laikui, žinodami, kaip mūsų visuomenės darbuotojai atsinešaispaudintą žodį, jei aname atsiras nors švelniausia jų kritika.

Leidėjai.

KELIONE LAIVU.

Vidurgruodžio aušra linksmam pasveikino paširpusianuo šalčio gamtą. Speigas gilsnojo piktai kur igriebdamas, it iširintas angis. Pilkaplunksniai žvirbliai — tie gamtos žiauriausių naravų amžini draugučiai, — virtuliuodami ant vienos kojukės, kitą pakaičiu bešildant po savo sparneliu, susitraukę, liūdnai, lyg nuoskundos melsdami, čirška. Peškis su Bosčiu — du neapmokamu namų sargu. Ištikimai pildydamis savo šunstarnybą, žvalgos skundžiai į duris, lūkuriuodami bene jose pasirodys gailestingi šeiminkai ir juos bent valandėlei įleis vidun pasišildyti. Gaidys sušalusia skiauturė ir užkimusiu balsu, plasnodamas sparnais, ant tvoros užsišokęs, skelbia būsimą giedrą ir, nusileidęs žemyn, saukias savo rušies sparnuočius į tekančios saulės paausiuotą daržę lindyne. Valandą, kitą vėliau, ir spinduliai apjuosia visą regratį, bučiuodami gyvybę savo skaidriomis, bet šaltomis lūpomis, tartum, viliuginga gražuolė naivų jaunikaitį.

Laikas ruošti laivan. Sudėstę likusius daiktus, užrakinę valizas — visas būrys leidomės New Yorko uostan, iš kur didlaivis „America“, susišaukęs visus savo keleivius, nelygu višta po sparnais vištyčius, turėjo už kelių valandų išplaukti rytų linkui...

Plačiai atdari vartai į priestolės trobesį — laukia keleivių. Toliau, — daiktų milžiniškas kambarys. Paskui, III, I, ir II kliasų įeigos laivan, prie kurių peržiūrima laivakortės, pasportai. Palydovams atskira įeiga. Valandėlei atsiskyre ir paklaidžioję ilgais, klaikiais laivo kori-

koridoriais, vėl susiėjome kajuton visi. Vėl linksma, vėl ramu. Kalba gyva, pati savaimė liejas iš visų lūpų. Klausimai, įsakinėjimai pilas, kaip iš gausybės rago.

Bet laikas bėga savo keliu, neatsižiūrėdamas į nieką: nei į karščiausius keno nors reikalus, nei į giliausius prietelio, giminės jausmus. Bėga nesulaikomai ir be pasigailėjimo. Juo labiau norėtum jį nors sekundai stabtelti, palėtinti, tuo skubiau, lyg tyčiodamos iš tavęs, varguoli žmogau, jis bėga ir bėga...

Prabėgo žaibo greitumu, lyg nebuvusios, ir mums dvi ilgos (kitais atvejais) valandos. Laivas sugaudė išdidžiai, gailiai. Ženklas, jog reikia skirtis. Kas to ženklo nesuprato, laivo personelio nariai, vaikščiodami koridoriais, paaiškino žodžiais. Išėities nėra.

Prasidėjo paskutiniai „sudiev“, „iki pasimatymo“ ir t.t. Laivo kapelija užgriežė linksmą maršą. Tečiaus, vietoj šypsenų, visuose veiduose nejučiomis atsipiešė liūdesio išreiška. Visų skruostus suvilgė ašaros, kaip vakaro rasa, baigianties giedriai, šiltai dienelei. Graudus signalas pasikartoja. Visi palydovai apleidžia laivą, paliekant saviškius vienus—ilgai, pavojingai, gal, paskutinei kelionei plačiomis, giliomis, it bedugnė, jūrėmis.

Išėjus pašaliniam asmeniui, tilteliai, jungianti laivą su priestole, atkabinėjama vienas po kito. Atkabinta ir paskučiausias. Su jo atkabinimu, tartum, perkertama paskutinė tarpe likusiųjų laive ir bestovinčių už barieros ant priestolės tilto jungė. Kapelijos akordai skamba linksmiau, žvaliau; gausiau plauja veidus rasa.

Laivas let gyvas ima judėti. Iškart, tas judėsys nejaučiamas, beveik neįstebiamas. Tolyne gi, jis eina spartyn, skirdamas mus nuo kito kito vis platesniu atstumu. Juo didesnis atskyris, juo nykesnė atsiskyrusių ryškuma.

Galop, vieni kitų jau suvis nebeįžiūrime. Vien skarelių, vėliavukių mosčiojimai toj ir anoj pusėj liudija mylimųjų esmę. Nors rankos nuo šalčio stengsta, pirštai grumba, tečiaus širdies jausmų spėka — stipresnė už skaudžiausias fizines kančias, — pergali ir ši nepatoguma. Mosčiojimai nesiliauja.

Deja, toliau nebematyt nei tų tarpinių paskutiniausių atsisveikinimo žymių. Mūsų palydovais teliko balti jūrių paukščiai, kurie ilgai ilgai, išskėtę savo sparnus, aplink laivą skrajojo, lyg norėdami palaikyti, irseną pertrauktą, ryši...

Galop ir tų palydovų būrys, laikui bėgant, pradėjo retėti. Ketvirtą kelionės dieną jų jau nebuvo matyt nei vieno. Atskyris nuo kontinento absoliutis. Vien dangus ir vanduo tesimato. Nyku, be galo nyku!..

Vėtra ant jūrių.

Pirmoji kelionės Atlantiku diena, nors šalta, bet buvo rami. Jūrės, it veidrodis, vos gyvos alsavo. Laive jautėsi lyg namieje ant sausumos. Ryt diena tokia pat, kaip pirmoji. Vakarop gi, ėmė kilti iš pietvakarių vėjas. Laivo tarnyba sujudo ruoštis audrai patikti. Artinomės prie Golfstremo sriovių. Vienas laivo šonas nuo vėjo pusės aptraukta perdėm palomis, kitas palikta atdaras. Iš vakaro oras žymiai atšilo, vėjas šiltai pūtė, — bet juo tolyn, vis smarkyn. Nakčia gi taip jūrės idūko, kad mus laivą mėtė kaip plunksną į visas puses. Miegot niekas beveik negalėjo, taip buvo šilta kajutose, o langai reikėjo laikyti drūčiai uždaryti, kad išbėgėjusios vilnys nepavaišintų šalta maudyne... Vėjo spiegameis visais plyšiais buvo toks baugus, kad rodėsi girdįs „Macbeth'o" raganas cypiant ir ką nuožmaus pranašaujant.

Pusė po septynių ryte, kaip visuomet, pasigirdo steward'o beldėsys į duris, primenant laiką keltis. Daugelis vienok nekėlė, arba, kėlė, pusryčių nėjo: — sirgo. Išeinant ant deko radome tarpduryje prie laiptų tvenkinį, kuriame du jaunu jūrininku įsibridė, visomis įmonėmis stengėsi vandenį išsemti. Kelias valandikes palaukus, milžinas vilnis baisiu pašėlimu šoko ant tūdviejų jaunuolių, trenkė į laivo sieną ir vienam suskaldė galvą, o kitam sulaužė sprandą ir šonkaulį. Pirmasai už pusvalandžio baisiuose sopuliuose pasimirė. Iškart buvo nuspręsta ryto metą, 10-ą valandą ryte palaidoti jūrėse. Tečiaus laivo tarnyba sumetė pakaktinai pinigų, jog kapitonas sutiko duoti leidimą pargabenti lavoną atgal į Jungtines Valstybes, kur jo pati našlė ir genčiai turės progą dar nors kartą ji išvysti.

Vargšas žmogelis: — teip narsiai kovojo kitų patogumui ir teip negailestingai tapo nugalėtas!.. Lai ilsis ramybėje ir te Visagalis suramina jojo širdžiai artimuosius, kuomet juos pasieks tokia slėgianti žinia. Kitas velionio draugas — laivo ligoninėj kankinas. Sako, pasveiksias.

Vilnys, pasmaugę bent vieną savo įtūžimo auką, rodės tuo kart pasitenkino ir ėmė atlyžti, slūgti, mažėti. Pamiūrus debesis ūmai nyko, užleizdami vietą malonesnių varų piešiniams. Oras truputį gaiviau atvėso. Tik šermenų ūpas paliko be atmainos. Pietumis, vakarienėje ir dienos protarpiais muzika, vietoj linksmy op-valcų, dainuškų, žaidė liūdnas gedėsio melodijas.

Už dienos, kitos po tų nemalonių įvykių — viskas buvo pamiršta. Keleiviams nei kam ko jūreivio mirtis. Vien kalba pynės apie politiką ir šeštadienio vakare įvyksianti balių.

Tečiaus balius buvo be didelio gyvumo, kaip priderėtų. Žmonių teip nedaug važiavo, kad visur jautėsi tuštuma. Ir šokti beveik nebuvo kam, išėmus kelias apysenių vokiečių poras ir jauno čeko. Tie šoko tikrai europiejiškai — linksmi, gyvai, ypač Vieniškąjį valcą. In šokių aslą išėjo ir vienas jaunas žydukas — amerikonas su kita amerikiete — vokietuke. Nesisekė. Jų amerikoniškas šokimo būdas niekieno akių netraukė į save. Minėtas žydelis, kaip paskiau užkalbinau, pasisakė važiuojąs į „Lenkiją“ — Vilnių.

Balių labai pajvairino tūlas vokietytų vidurinio amžiaus žmogus, padainavęs, pianui akompanijuojant, „Ein rheinisches Maedchen bei rheinischem Wein, das must ja der Himmel auf Erden sein.“ (Rheino mergelė ir Rheino vynas, tai turi būt dangus ant žemės).

Daina gana ilga, linksma, graži; visiems begalo patiko ir sveikai prisijuokėme. Po baliaus gi, tą vokietytį ir prierezinta su „Ein rheinisches Maedchen bei rheinischem Wein.“

Keleiviai, su keliom išimtim, buvo vieni vokiečiai. Jie važiavo, arba savo tėvų atlankyti, arba teip praleisti Kalėdų šventes savo gimtinėje. Visi už poros mėnesių grįžta į Ameriką. Laive kitokios kalbos, kaip vokiečių negirdėt. Kalbėta daugiausia apie Santarvės neteisingus parėdymus Europoje, o ypač apie Prancūzų per daug prolenkišką politiką. Daug tulžies išlieta ant lenkų. Ir kas tik tam pritarė, buvo tikras „Bruder“. Man ir gi teko „garbė“ būti priskirta prie vokiečių. Mat, visi turėjome į valias medžiagos „pakomplimentuoti“ lenkus už jų grobuonius apetitus. Anot čeko—bendradakeleivio, — Lenkija esant „Europos juodoji avis“, o pasak vokiečių, — lenkai, tai purvini beragiai...

Dainorius vokietys išpasakojo visas lenkų barbarybes Augštojoj Silezijoje, o kad aš pridėjau dar tokių lenkų „cicyčių“ iš Lietuvos okupuotų kraštų, tai jis pastvėrė mane į glėbį ir nu suktis opvalę ant deko. Teip jam ant širdies palengvėjo, girdint apie jam neapkenčiamus ir nekultūriškus lenkų darbus ir kitose šalyse.

Iš visų II kliasos keleivių, rodos, tik viens danas, inžinierius, ką politikos nemėgsta. Jis grįžta iš Vakarų Indijos Danijon. Labai apšviestas žmogus; gaila tik, kad be danų kalbos kitokios nevartoja. Moka kelis žodžius angliškai, bet tokiu savotiniu akcentu, kad tik mokantis vokiškai gali suprasti. Jis politikos nemėgsta todėl, kad ji jį neliečia. Danijoje, anot jo, daugiau liuosybės esama, negu demokratiškiausioj respublikoj. Ir jis netiki, kad jojo tėvynėje greit pasikeistų valdžios forma. O jei tat įvyktų, tai, pasak jo, būtų aršiau, negu dabar esama. Labai jis nemėgsta žydų, kurie, esa, vien tik savo naudos teieško su kitų skriauda. Ir didžiuojasi, kad Danijoje žydų mažiausias nuošimtis.

Kitas labai užimantis tipas buvo tūla vokietaitė — ištekJusi už Amerikos okupacijinės armijos Vokietijoje karininko. Važiavo atlankyti savo našlę motiną Essene Josios tėvas buvo gydytojas. Vokiečiams okupuojant karomete Lietuvos kraštus, ji darbavosi Vokiečių Raudoname Kryžiuje Kaune, kaipo slaugė savo tėvo įrengtoje ten ligoninėje. Toji ligoninė buvus įtaisyta kokios tai Kauno mokyklos name. Ji labai norėjus ir šiuo žygiu atlankyti Kauną, bet vizos negavus. Mėgįsianti tą leidimą išsirūpinti Vokietijoje. Labai linksma paviršutiniai, bet išsikalbėjus su ja, tuoj patiri, kad karo išpūdziai paliko jos sie-loje galias, neišgydomas žaizdas. Iš veido ta moteriškai-tė panėši į nužudytojo caro Nikalojaus antrąją dukterį.

Tatiana. Aš ją ir vadinau „princesse Tatiana“, ką ji priėmė sau už komplimentą.

Sekmadienis laive.

10-ą valandą ryte skambalas apreiškė pamaldų laiką. Joms vieta buvo prirengta I kliasos salione. Pamaldos turėjo būti protestantams, bet, kad greičiau dieną praleidus, josna susirinko visų, išėjus Moizės, tikėjimų keleviai. Vienas, neapsakomai gražaus veido ir figūros čekas su savo pačia, abu katalikai, bet jau nuo kelių metų nepraktikuojanti tikėjimo pareigų, mano pakalbinti irgi nuėjo. Susėdome greta. Kada priėjo prie psalmų giedojimo, tas slaviškas Adonis, tarytum, atsiminęs dienas, kada savo bažnyčioje giedojo chore, tikro artisto basu traukė kartu su kitais pamaldų giesmes. Prie kito stalelio pastebėjau ir tūlą lietuvių socijalistą, maldingai beklausant „prūsiskos evangelijos“. Pamaldas laikė laivo vyriausias izdo saugotojas. Kapitonas irgi ten buvo ir meldėsi. Pamaldos atlaikyta be jokių ceremonijų. Pagiedota bendrai keli psalmi, perskaityta kelios iš evangelijų ištraukos, sukalbėta „Tėve Mūsų“, paskui dar kokia tai malda i Viešpatį ir — po visam. Pagalios muzikantai: viens vyras ir moteriškė smuiku ir kitas pijanu pažaidė Gounaud'o „Ave Maria“ ir da kelias arijas. Po tos „mišios“ padaryta kolekta jūreivių naudai. Išsiskirstėme visi linksmi, žinia, ne be pajuokos iš kito kito. Daugiausia turėjau juoko iš minėto čeko, kuris iškarto teip purtėsi nuo „bykokių pamaldų“, o paskui, nuėjęs, iš tikros širdies giedojo ir net „Tėve Mūsų“ kalbėjo kartu su kitais. Sau viena pamaniau: Vargšas žmogelis! Kad jo pačiutė taip pakalbintų jį savo tikybės maldinami sekmadieniais, be abejonės, neatsisakytų, kaip kad neatsisakė man, suvis

svetimai, paprašius eiti sykiu į pamaldas laive. Ir tikrai galėčiau tvirtinti, kad nuėjęs bažnyčion, netrukus taptų aktyviu dalyviu savos tikybos apeigose. Dėja, jo žmonelė labiau atšalus dvasiniuose reikaluose, negu jos vyras. Gaila man josios. Bet dar labiau gaila jos jauno vyro, kuris tik nuo savo vestuvių, keli metai atgal, paliovė lankęs bažnyčią. Kad gi jis labai indomavosi Lietuvos istorija ir jau pusėtinai buvo su ja apsipažinęs, padovanojau jam Kun. Jusaičio anglų kalboje Lietuvos Istorija.

Turi Pragoje augštas pažintis, nekenks, progai pasitaikius, apie Lietuvą ką nors geresnio pratarus negu jie žino iš lenkiškų šovinistinių informacijų šaltinių. Bet ir jam, matyt, rūpi, kad pasaulis žinotų, koki progresą kultūroje padarė čekai savystoviai gyvendami. Tuo tikslu, turbūt, kada tik sueidavome, mėgindavo ši tą idomaus apie savo „Bohemią“ papasakot. Paskui ir tam tikrą čekiškai—angliškai žurnalą įteikė, kad galėčiau reikale pasinaudoti.

Gruodžio 19 d. turėjome antrą savo kelionėje šokių vakarą. Susirinko žmonių mažiau, negu pirman baliun. Labai supo, šokikams nepatogu buvo trepsėti „Rheinlanda“ bei suktis valsu. Daugiau laiko tą vakarą praleista pasikalbėjimams prie malonių kapelijos garsų.

Užkalbinau šale save sėdinti apijaunį vyriškį. Anglų kalba, pasirodė, labai sunkiai vartoja,—vos gali suprasti. Konversacija eina kapotai, su pauzom. Paklausiau bene kalbas vokiškai. Ne, atsakė. — Prancūziškai? sakau. — O teip, ir tuoj linksmai taja pat kalba manęs užklausė, ar ir aš mokanti. Gavus teigiamą atsaką, beregint, stangumo maska nuslydo nuo jo veido ir pasirodė net per daug kalbus, kad toliau nei muzikos beveik negirdėjome. Jis esąs ungaras, važiuojąs Budapeštan. Apsikeitus mu-

dviem keliais sakiniiais ir pahetus buvusios Austro—Ungarijos dabartinę padėti, jo juodos akys dar labiau sužibėjo ir su didžio patrioto isikarščiavimu liejo iš visos savo širdies nusiskundimus dėlei Santarvės „brutaliai neteisingo“ suskaldymo Ungarų teritorijos. „Visa nuo mūsų atėmė, esą, ir dabar siūlo, nelygu elgetoms, išmalda, savo pašalpą ir dar nesidrovi pasauliui girtis mūsų geradėjais esą. Mūsų nenorime pasigailėjimo, bet teisybės“.

„Pirmiau, Ungarija dar Lenkiją skaitė savo šalininke. Tečiau, kada toji padarė sutartį su Cekoslovakija, nuo tada į lenkus žiūrima kaip į neištikimiausius kaimynus“. Cekoslovakai esą išdavikai. Kad ne jų išdavingas atsimetimas karo metu nuo Vokiečių—Austrių, tai alijantų armijos būtų buvę įveiktos. Ungarai nekariavę Habsburgų ar Hohenzollernų sostams užtikrinti, bet kad veikiau karą užbaigus. Rusų kariuomenė Karpatų fronte buvus tokia nusilpus moraliai ir taip abejinga netik dėl karo idėjos, bet net dėl savo gyvasties, kad keli šimtai ungarų nukaudavę po kelis tūkstančius rusų. Rusai tame fronte ungarus vadindavę „raudonaisiais velniais“. Ir ungarai tokiu užvardžiu didžiudavęsi, nes jie kariavę su kaididžiausia patriotų narsa. Papeikė ir rusų apicierių taktiką su kareiviais. Sako, sunku buvo kovoti Karpatų kalnuose, ir tūkstančiai žūdavo kiekviename mūšyje. Rusų kareiviai nenorėdavę eiti kovon. Tat apicieriai juos su botagais varydavę, o atkaklesnius ant vietos nušaudavę. Mūsų, girdi, negalėjome suprasti rusų kareivių apatijos, bet dar labiau biau rėjomės jų apicierių tokiu žvėrišku apsiėjimu. Kad, girdi, mūsų taip būtų elgęsi su savo kareiviais, tai nei metų nebūtume atsilaukę prieš alijantų milžiniškas armijas. Tečiau, šitoks „beprotinis“ Europos reikalų sutvarkymas, kaip kad nūnai

egzistuoja, neilgai tesėsias. Vokietija pirmutinė sustiprėsianti. Ginklus ir visą reikalingą medžiagą gamina vokiečiams Rusija. Jei Vokietija su Rusija susibičioliuos, tada prancūzų ir lenkų neteisėtoms pretensijoms bus padarytas galas. Ir jei prisieisia vėl kariauti, jis, girdi stosis pirmutinis „raudonųjų velnių“ eilėn. Teip, esą visi ungariai šiandien jaučias.

Užkliudžius Rusiją, mano konversantas bolševizmo negyrė. Ypač peiktinu bolševizme jis randa tikėjimų bei šeimos naikinimą ir savasčių konfiskavimą. Su laiku, vienok, žydams komisarams iščiulpus Rusiją ir apleidus ją, valdžia pereisianti į tikrų rusų rankas, kurie, pasimokinę šių dienų prityrimais, apvalys nuo bolševizmo režime nūnai praktikuojamų blogybių ir, patobulinę, ji paliks. Ungariai netiki, esą, kad kokia nebūk tauta galėtų ilgai gyvuoti be šeimos ir be tikybos.

Pats gi mano sankalbėtojas, kaip vėliau patyriau, yra socialistų doktrinų gana uolus platintojas.

Jungtinėse Valstybėse, anot ungariškojo patrioto, bolševizmas ankščiau—vėliau išigalėsias. Girdi, tą paskubėsianti pati kapitalistų globojami valdžia, kuri virš antibolševistinės propagandos per spaudą, daugiau nieko nedaranti, kad bėdnoji darbo kliasa būtų patenkinta.

Po šio pasikalbėjimo su ungaru nuėjau paerzinti čeką, kodėl jie linkui Ungarijos išdavingai pasielgė. Kita liepsna pūkstelėjo. Ir, kad ėmė ungarių buvusį viešpatavimą „garbinti“, tai rodės tuč — tuojaus ji apopleksija parblokš, nors į ją neturėjo mažiausio palinkimo. „Po Austrais, girdi, mes buvome gramzdinami tamsybėje ir nuodijami girtybėje. Valdžia nesirūpino, kad čekai igitų apšvietos, bet, kad juos palaikyt tamsybėje ir čiulpti iš jų syvus. Nuo kada Cekai savistoviai gyvena, jau tris

šimtus naujų mokyklų jie įsisteigė, daug naujų gelžkelių nutiesė savo šaly, išdas žymiai padidėjęs, gerbuvis visose pramonės šakose ima žydėti. Žodžiu,—čekas apie Austro—Ungariją kalba panašiai, kaip lietuviai apie cariskąją Rusiją, kada jis po jos letena kentėjo. Kiek teko patęmyti, laive minėtuojų keleivių: ungaras su čeku ne tik nekalbėdavo, bet stengėsi kits kito ir nepastebėti, praieinant.

Balių užbaigus, išėjome ant deck'o prasivėdinti. Ten sutikome begūrinėjančią tūlą episkopų „pryčerį". Simpatingas žmogutis. Malonu su juo pasiūtarauti. Tik, kaip ima girti Jungtinėse Valstybėse esamąją prohibiciją, pasijunta esąs vienu—vienas, pritarėjų neranda. O kaip vokiečiai suuodė jį važiuojant „Faterlandan" panašios „blaivybės" idėją skiepioti, tai tie atvirai iš jo „pašposuoja", kad, girdi, persunkų darbą turėsiąs. Vokietys be alaus ir „Rheiniškio vyno" — ne vokietys.

Žemę išvydus.

Gruodžio 21 d. vakare apie 7-ą valandą pamatėme Plymoutho uosto žiburius. Dar toli jie spinguliavo, vos užmatomai, bet keleivių ūpą tiek jie sukėlė, kad, nepaisant įkiriausios darganos, visi išsiritę ant palubės.

9-ą valandą prisivėmė arčiau krašto, kur mūsų laivą patiko anglų mažas laivukas perimti keleivių ir siuntinių Anglijon. Perkraustymo procedūra tęsėsi dvi valandas. Joje pastebėjome, kad mūsų laivo tarnyba su tais siuntiniais perdaug „amerikoniškai" elgėsi. Nepaisydama, kokie ant tų siuntinių buvo užrašai: „varteliot atsargiai" ar tam panašiai, jūrininkai mėtė juos be jokios atodairos, nei atsargos, o su lengvesniais žaisnojo, it su pilkėmis. Keleiviai, tai matydami piktinomės, nes galėjome sau įsivaizdinti, kokioj padėty amerikiečių dovanos

pasieks savo adresatus. Tečiaus anglų jūrininkai, su paprasta jiems šaltakrauje ir doma kraustė bei dėstė pagal rušis, kaip tinkama. 12-ą valandą nakčia, muzikai bežaidžiant, atsisveikinę laivai signalais, pradėjo irtis, kas sau.

Ryto metą, gruodžio 22 d., laivo slaugė mane pažadino pusiau šešių ryte: dviem valandom anksčiau, negu kas rytą. Artinomės Cherbourgo, — 7-ą val. turėjome ten jau būti, tad maudynes reikėjo imti anksčiau, dar laivui beplaukiant, nes inkaru stovint, vanduo būna labai drumstas. Išsimaudžius, užlipau ant deko. Dar tamsu buvo, tik kur-nekur pakraščiais žybčiojo liepsnelės, sveikindamos prisiartinantį laivą.

Emė brėkšti. Pro pilkus debesius kai-kur, lyg nedrąsiai, pradėjo išsivynioti melsvos firmamento juostos ar figuros, kurias netrukus pirmieji tekančios saulės spinduliai padabino aukso kaspinais. Zemė pasirodė visoje savo grožėje ir beveik nepergalimame patraukime, tartum, belaukianti motina savo vaikų iš tolimos šalies.

O gražioji Prancija! Oh la belle France! Kaip nemalonūs būtų tavo valdovai, supynę neteisybių tinklyną Europos politikoje, kaip skaudžiai geležies pančiais berakintų jie įveiktą kaimyną ir kaip beširdžiai beminėtųjų silpnųjų tautų prigimtį teisę, — tu gi, nekaltoji žemė, su savo žavėtinai puošnia gamta bei kultūra buvai ir esi mano antrąja tėvyne! Sirdis lėkte lėkia į tave, besizvalgant į plaujamą žaliom jurių vilnim šį pakraštį. Ilgėsio ašaros nejučiom sunkias iš akių ir, kad galėčiau, štai, beekrajojančiu aeroplanu nulėkčiau į tavo žaliuojančias, it pavasario metų, javų dirvas bei koketines lankas. Prisiglausčiau prie tavo šaltos krūtinės ir daug daug pasisakočiau, pasiguosčiau iš metų pluoštelio pergyventų prityrimų, nuo kada tave apleidau.

Bet palauk, numylėta Napoleono žemele, palauk gražioji Normandija, gal neužilgio jus aplankysiu. Nūnai gi į tavo vaišų viliojimą atsakau vien giliais, slaptais nostalgijos atdūsiais. Adieu, la belle France! Tėvynei dera pirmoji vizita...

Cherbourgo uoste radome jau bestovintį „Majestic“ — jūrių karalių — laivą. Jis iš New Yorko išplaukė dviem dienom vėliau už mus ir keliom valandom mus pralenkė. Besiruošiant mūsųškiui išlipdinti keleivius Prancūzų mažan laivan, atpūškojo ir „Prezident Van Buren“ iš New Yorko. Pastarasai — tai mūsųškio broluks: abu tos pat linijos.

Cherbourge išlipo daug daugiau keleivių, negu Plymouth. Perkilnojimo iš vieno laivo kitan veikmė buvo spartesnė; gal tai dėl to, kad prie dienos šviesos ir neapsakomai skaistaus, malonaus oro. Teip buvo giedru ir teip glamonus vėjas dvelksnojo, jog, besidairant į gamtos nutiestus skaidriai žalius divonus ant pakraščio kalvų, jauteisi tikrame pavasaryje. Vien apsinuoginę iš vasaros rūbų medžiai liūdijo žiemą viešpataujant.

BREMEN — EITKUNAI — KAUNAS.

Gruodžio 23 d. apie 1-ą valandą po pietų pradėjo toli, bet užmatomai, pieštis Vokietijos uosto Bremerhaven'o lėkšti pakraščiai. Artyn beplaukiant, akiratis daros įvairresnis. Jame pastebi gotiškųjų „kirchių" bokštus, dirbtuvių augštus dumtraukius, galop atsidengia didis vokiečių laivynas, deja, be gyvybės. Tik vienu — vienas tų jūros narsuolių kvėpčioja, leisdamas iš savo viršūnės skystus, baltus, it nakties šmėkla, dūmus. Tai parbloškėto Galioto liekanos. Vaizdas nykus. Jis spaudžia krūtinę ne vien tos „Marso lauke" įveiktos šalies tėvainiui, bet net ir abejingam pašaliečiui. Jautresnieji vokiečiai, pamatę savo tėvų, savo gimtinę žemę, apsiverkė iš džiaugsmo ar gailėsčio.

Kuomet laivas visai sustojo ir jis pritraukta prie krašto, jin įėjo, pirmizusiai, vokiečių policijos oficialai, paskui gi keliolika šiaip jau vokiečių uosto valdininkų. Kiekvienas jų užėmė atsakančias sau vietas pirmos kliasos salione prie žaliai užtiestų stalelių. Mus užraginta eiti ten visus pasportų vizoms peržiūrėti. Stojome į eilę. Prisiartinę prie to laikinojo biūro, turėjome net penkis stalus apeiti ratu, kur sėdį po vieną, du, ar keturis valdininkų, mus pasportus paimdavo, žiūrėdavo ir vis ką nors ar tai prirašydavo ar atskirai davinėjo kvitas. Procedūra ilga, įkiri; pirm karo niekam neįsivaizdinama jokiaj Europos nei Amerikos valstybėj. Kam tos kiniečių ceremonijos ten mūnai praktikuojama, tikrai nežinia. Patys vokiečiai gi

aiškina būk — tikslu apsaugoti „Faterlandą“ nuo negeis-
tinų svečių...

Prie vieno stalelio, kur sėdėjo keturi valdininkai, turėjome kiekvienas paduoti sąskaitą, po kiek ir kokių pinigų su savim vežėmės: auksu, sidabru, banknotomis ar keleivių čekiais. Vienas tų valdininkų, paėmęs nuo kiekvieno tokį raščiuką, skaitė, o kitas rašė į knygą. Iš čia siųsdavo mus toliau pas багаžo mistrą ir pagalios prie paskiausio stalelio, kur atiduota mums pašportai.

Vokiečių reikalavimas piniginės sąskaitos iš atvyks-
tančių iš užjurio esąs ir gi ne be pagrindo: noras pakirsti
plačiai išsikerojusiai jų krašte spekuliacijai šakas. Todėl
grįžtas tuo jau keliu amerikietis neturi teisės išsivežti
daugiau to, kiek atsivežė.

Kada visų pašportai peržiūrėta, rodės nebūsią jokių
kliūčių mus ilgiau užlaikyti laive. Visi susigrūdome pas
duris, kur buvo permestas tiltelis, jungias laivą su porto
aikšte. Deja. Per tas duris įeidavo ir išeidavo vokiečiai
žandarai; mus gi neleido du vokiečių milicininku stovį
prie durų. Tik gavę tinkamą ženklą įjėdu atidarė duris ir
dar kartą peržiūrėję visų pašportus, leido mus po vieną,
it žąsiukus, išeiti. Stoties įeigoje vėl kitas žandaras reika-
lauja parodyt pašportus. Ir tik per šio rankas perėję,
atsikvėpėme laisvesniais esą didžiulėse laukimo salėse.
Čia apsirūpinę bagażais keleiviai, tartum, oazą pasiekę,
visi puolėsi prie „pilsnerio“ — alaus. Tojo „nektaro“
diktas stiklas tekainavo šimtą markių. Zinovai gi tvir-
tino, kad mieste tokį jau alaus saiką gaunama pigiau.

Susisiekimas gelžkeliais Vokietijoje nūnai neįtikėtina
pigus. Man beperkant II klasos bilietą iš Bremeno (nuo
Bremerhaveno iki Bremenui — apie valandą kelio, I ir
II klasų keleiviams išduota laive bilietai dykai) iki Eit-

kūnų prisiėjo užmokėti tik 6000 (šešis tūkstančius) markių su mažu kaupeliu. Markių neturėjau, nei smulkesnio Amerikos banknoto, kaip 5 dolerius. Kada gi man ėmė krauti liekį iš penkdolerinės, pradėjau nusiminti, nerasdama galimybės sutalpinti visą tą popierių krūvą savo piniginėje. Kai kurie mano bendrakeleiviai, išsikeitę dolerių dešimtines, juokavo, gailėdamiesi, juog neatsivežė dar vienos valizos viršaus vokiečių markėms susidėti.

Su likusiom nuo bilieto apie 30.000 (trisdešimts tūkstančių) markių, mažne dvi paras maitinausi, tepiau patarnautojus po 1000, mažiausia po 500 markių, — (už ką jie lenkdamiesi kone iki žemės dėkojo), Eitkunuose užsimokėjau už nakvynę švariausiam viešbutyje, teipgi už pusryčius, telegramas ir da parsivežiau į Lietuvą gerą gniužtę — vis iš tos vienos penkdolerinės.

Tik kelionė per Vokietiją buvo teip nepatogi, kokios nė sapne nesapnavome.

Iš Bremeno turėjome gauti pusiau vienuoliktos vakare tiesioginį traukinį Berlynan. Stotyje nešikų vos keli. Vargais sumedžiojau vieną, kone badu primariną senelį. Prieš traukiniui ateisiant, su mažesniais daiktais užlipome viršun laukti ekspreso Berlynan. Ekspresas gi pasiūlino arti pusvalandį. Kad reikėjo jin ilipti su keturiais nešuliais, tartum, atėjo pati kritingiausioji žmogaus gyvenime valanda. Spūstis, grūdimalis, kamša vagonų koridoriuose, jog nei į šią nei į kitą pusę negalėjai prasimušti — tiesiog neapsakoma! Vyrai lipa moterims beveik per galvas, drūtesnis nustumia alkūnėmis silpnesnį. Trečios, ketvirtos kliasos keleiviai, nerasdami atatinamuose vagonuose vietų, užima pirmos kliasos kupe; ergelis, stumdymasis toks brutalis, kad kaikurių net drabužius suplėšyta. Visa tai matant ir jaučiant ant savo kailio,

akimirksny atsiduri garsiam New Yorko vasaros metu žydų užviespatautame pajūry Coney Islande, kur, vakaro sulaukus, grįžtantiems iš maudynių namon traukiniais bei tramvajais, dažnai nuplėšia skvernus, išsuka rankas, sumanko skrybėles, iškrausto kišenius. Kišenių iškrautymu Bremeno stotis bene aplenkia ir žydiškąjį Coney Islandą. Cia mums besirūpinant, kaip dasigavus vagonan, vienam mano sankeleivių — amerikiečiui ištraukta 300 dolerių, kitam — čekiai, pašportas su visom kvitom nuo bagažo.

Siaip ne teip susigrūdome koridoriuose su daiktais. Paskui vos — ne — vos įsispraudėme, kur kas pakliuk, į kupe. Ir džiaugdamiesi, kad dar mes vis laimingesni už tuos, kurie, it silkės statinėse, susispaudę stovėjo vagonų koridoriuose, važiavome ramiai Berlynan. Už trijų valandų pasirodė, jog džiaugsmo valanda dar buvo toli nuo mūsų.

Hanover'e mus visus išsodinta. Reikėjo kitą traukinį imti Berlynan. Cia gi minios prieškalėdinė bruzda bei kruša pereina visokius panašios rūšies vaizdus. Traukinys po traukiniui eina Berlynan. Prie kiekvieno spaudžiamės — jau nebe švelniuojų, nebe kultūrinių manierų, bet su pakeltom alkūnėm — kaip ir visi kiti broliai europiečiai... Deja, vokiečiai, kaipo seni panašių „sportų“ praktikantai, mus pralenkia, sušokdami, zuikio mitrumu, per langus ir mus palieka ant platformės be vietų. Tokiame grumėsy, po atviru dangum praleidome porą valandų. Visagalio malonė, kad tuomet nei šalo, nei lijo, nei snigo. Dvi amerikietės — pirmą kartą patekusios Europon, apgaleistavo, jog tą pat naktį negalėjo grįžti ten, iš kur atvyko — į Jungtines Valstybes. Viena jų histerikės juoku paleido savo dirksnius. Raminome

kad vis iš to „hell'o" kaip nors išsiliuosuosime ir kad ne visoje Europoje tokia betvarkė.

Galop, ačiū „Naujienu" atstovo ir jo draugo lietuviškom kumščiom ir čia pat įgytam prityrimui, sulindome, ir zuikučiai olon, III kliasos šaltan, purvinan, vyrų prigrūstą vagonan. Susėdome kas ant daiktų, kas susispaudė ant kietų priešais kits kitą suolų. Tame vagone žmonių ir daiktų buvo kur kas daugiau, negu vietų. Visgi raminomės, kad nors tuo būdu pasieksime Berlyną.

O kankynių naktis! — sušukčiau su Kačubėju kalinėj. Visi vyrai vokiečiai, neatsižvelgdami į moteris (buvome dvi) rūkė be perstojo, kad dūmai gerkles mums graužė. Pradėjome abi kosėti, čiaudėti. Prisiminiau apie ventileciją. Vienas jaunas rūkorių, gyvenęs apie pusmetį Amerikoje, susiprato atidaryt vagono lubose mažą langiuką. Truputį atsikvėpėm lengviau. Bet skurdžiai apsitaisiusiems vokiečiams tuoj šalta pasidarė. Už valandėlės kits, nesiklausęs nei vieno, atsistojo ir vėl užtraukė langiuką. Galva man ėmė svaigti, akisė žalia, — taso, it jurliche sergant. Vien trokštu, kad nors gyva iki Berlynui davažiuoti tokioje torturų atmosferoje.

8:30 val. ryte sekmadienį (Gruodžio 24 d.) jau buvome Scharlottenburgo stoty Berlyne. Čia atsiskyrę su kitais amerikiečiais, mes trys lietuviai išlipome laukti traukinio į Eitkunas. 9-ą valandą atėjo. Vietas gavome antroje kliasoje be jokio vargo. Miegamieji vagonai buvo išpirkti keliom dienom prieš mums atplauksiant Bremeną. Bet nuo Berlyno miegamieji mums buvo ir bereikalingi. Pusę kelio važiovome, nors angštokai susispaudė, bet minkštose sėdynėse. — Galėjome bent snūduriuojant atsikirsti už praeitos nakties nemigą.

Toliau gi, prasitūstinus vagonams, konduktorius, matydamas mus nuovargi, surado man visai liuosą kupe,

teip, kad iki pat Eitkunų galėjome žmoniškai pasilsėti.

Gruodžio 24 d. nakčia — 15 minučių iki 12-ai atvykome į Eitkunas. Turbūt buvau gerai įmigęs, kad konduktorius, trečiu syk žadindamas, nustebo, jog teip labai, girdi, esu pavargęs. Kada sužinojau, jog jau paskutinė stotis, nė nejaučiau, kaip greit apsirengiau ir išsiritau iš vagono. Nešikas paėmė daiktus ir abu kartuėjome į muitinės salę. Prie muitinės durų paima vokiečių žandaras pašportus. Muitinėje mano daiktus visai nežiūrėjo, vien paklausė, ką valizose turiu. Mat buvo jau Kalėdų naktis, ir visiems rūpėjo, kaip greičiau darbą atlikus. Aš gi džiaugiausi, kad spėsiu nuvažiuoti nakčia į Virbalių.

Deja. Mano stambusis bagažas kur tai užkliuvo kelionėje. Be to bagažo, stoties valdyba mane neleisdžia toliau važiuot: turiu, esą, palaukt, kol ateis visi daiktai. Aš nesutinku. Noriu siųsti į Bremeną telegramą su apmokėtu atsaku į paklausimą, kur yra mano bagažas ir, kad kąveikiaus pasiųstų į Eitkunas. Stoties valdininkai mane apspito: viens šiaip, kits kitaip aiškina, kad negalima, esą, nei telegramos siųsti, nei siena pervvažiuoti. Na, sakau, ponai, jeigu mano daiktai neateis kelias savaites, ar jūs manote ir mane čia teip ilgai laikyti, nelygukokią areštante? Ak jūs galėsite man pranešti į Kauną, sakau, kaip daiktai ateis; aš jums atmokėsiu, kiek pareikalausite, tik duokit man išvažiuot.

Viršaitis lyg susimąstė, pasitarė su kitais ir už valandėlės taria: eime pas telegrafistą. Nuėjome. Sėdi savo office'ely vienu—vienas ir snaudžia. Mano telegramą labai tingiai priėmė. Tingiai ėmė ir pinigus. Tik, kaip pasakiau, jog likio nereikia, vokiečių išsibudino ir labai nuoširdžiai padėkojo. Atsakymas turėjo ateiti anksti Kalė

dų rytą. Noroms, nenoroms turėjau pasilikti Eitkunuose nakvynei.

Vienas stoties tarnautojų nuvedė mane į teip vadina-
ma, „Rusišką viešbutį“. Tame viešbuty, tečiaus jokių
rusiškumo žymių nėra. Kalba ir tvarka vien tik vokie-
čių. Kambarį gavau patogų, didelį, švarų. Kaip Kalė-
dų naktis, Vokiečiai žemutinėje salėje žaidė bei giedojo
atstatinkamas tai šventei giesmes. Malonu buvo klausyti
ir jaučiausi lyg Piemenėlių mišiose kur nors bažnyčioje.
Po 3-jų rytę muzika su giesmėmis nutilo. Pradėjau ir aš
migdytis. Jokio bildėsio niekur. Vien gaidys netolimoj
kaiminystėje, karts nuo karto, primindavo besiartinančią
aušrą. Siaip — tylą tobuliausią. Kad gi Eitkunuose
nebuvo katalikų bažnyčios, o į Virbalių traukinį, žinojau,
gausiant tik apie vienuoliką val. prieš piet, tat nerūpėjo
man nei anksti kelti. Nubudau apie 9-ą. Rytas buv gra-
žus. Zmonės išsipuošę skubėjo į „kirchę“. Visi linksmi,
judrus. Ir nežinodamas datos, jau vien iš jų veidų galė-
jai atspėti tą dieną didelės šventės besant. Susimečiau
ir aš. Apsiprausiau, apsirėdžiau ir — į valgomąjį kambarį.

Pusryčiai buvo labai kūklus: juoda kava beveik be
eukraus ir be pieno — su juodos duonos miniaturinėm
bandytėm, ir truputėlis sviesto. Sviestas pasenęs. Laše-
lis pieno kavai užbaltyt — pamėlynavęs. Nuo jo kava
ne pabala, tik susidrumsčia. Tokios rūšies kavą nūnai —
po karo — paduoda visoj Vokietijoj. Jei paklausi kodėl?
— jie tuoj, nusiskųdami, pasiteisina, kad prancūzai jiems
karves atėmė, jog pieno neturį nei savo kūdikiams. Pus-
ryčių laike patėmijau kitus alų su „Butterschnitzais“
geriant vietoj kavos, arbatos ar čekoliados. Alų, mat,
nereikia baltyt, tat jojo skonis, dėl pieno stokos, nepasi-
keičia.

Užsimokėjus už nakvynę ir pusryčius, nuėjau stotin. Čia, suradus vieną valdininką, kurie mane privertė nakvoti Eitkunuose, paklausiau, ar neatėjo atsakymas į mano telegramą iš Bremeno? Jis, girdi, nežinaš, eisias paklaust į telegrafinę. Už kelių minučių sugrįžęs, pareiškia, kad negališ dasibelsti: turbūt, esą, telegrafistas miegas — šventa. Na, nebuvo kas daryti, manau. Neužilgio eina traukinys į Virbalių. Inspraudžiau į delmonę vienam, kitam valdininkėlių — Kalėdoms ir įprašiau, kad, gavę kokią nors žinia iš Bremeno, liečiant mano bagažą, tuojaus praneštų į Kauną nurodytu jiems antrašu. Visi tapo patenkinti, nuoširdūs. Prižadėjo visa padaryt tuo reikalu, davinėjo patarimus už kits kito. Teliko man nusipirkti bilietas į Kybartus ir važiuot toliau. Parodo man būdele. Nueinu — ugi moteriškė capt prie manęs! Sakau, aš bilieto noriu nusipirkt ir sprunku atgal nuo jos. Niekis, sako, eikite čia — į būdele. Supratau: reikalinga buvo pažiūrėt, ar šmugelio ant savęs neturėjau. Pirmiausia stvėrė už padelkų. (Turbūt moters dažniausia padelkose šmugelį slepia, pamaniau.) Paskui perglostinėjo visą skersai ir išilgai ir, nieko neradus, paleido jau per kitas duris, iš kur išėjau į bilietų kambarį.

Traukinys, bevažiuojant į Kybartus, beveik tuščias buvo. Aš irgi vieną—viena vagone. Tik štai įeina augštas, liesas, ilgaus, juodais plaukais, išbales jaunas vyriškis. Jo švarkas, marškiniai ir kaklaraikštis — juodi. Pirštai jo ilgi, rankos — it giltinės. Iškart spėjau jį poeto arba artisto esant. Jis, atsiprašydamas mandagiai, užkalbino, klausdamas, bene aš suprantanti latviškai. Sakau, ne. — O, gal, tamsta moki lietuviškai? paklausiau jojo. Ne, nemokas, atsakė, — tik truputėli galis latviškai kalbėti.

Tamsta, koki reikalą, sakau, turi? — Teip, esą labai nemalonią situaciją įkliuvęs ir pradėjo, graibydamos vokiškų ir latviškų žodžių, pasakoti, kad jį iš Eitkunų gražina atgal į Rusiją gauti vizos pratęsima, kad galėtų važiuoti į Paryžių per Vokietiją. Tuoj supratau, kad jis prancūzas ir pertraukiau jo kalbą prancūziškai. Bemačiant jo akys nušvito ir ėmė su paprasta jo tautiečiams žodžių gausybe bei gyvumu piešti savo prityrimus Maskvoje, kur darbavęsis kaip Paryžiaus laikraščio reporteris. Vargas, girdi, ten neapsakomas. (Matyt iš jo veido). Brangybė daug didesnė, negu Paryžiuje dabartiniais laikais. Daugelio būtiniausių maisto produktų visai negalima, esą, gauti. Žmonių aibiai miršta iš bado, etc. Jis gi važiavęs nūnai savo tėvynėn. Pašportą turįs iki gruodžio 31, tad nesitikėjęs jokių kliūčių iš vokiečių pusės. Stai, girdi, į Eitkunas atvykus, jį sulauke. Neleidę nei vakar nakčia grįžti Virbaliun, nei toliau važiuoti linkui Berlyno. Turėjęs nakvoti ten pat ir tik dabar gavęs leidimą važiuoti Kaunan ir pasirūpinti pašporto pratęsima, kad galėtų pasiekti Paryžių. Jis nežinas nei kur tas prancūzų konsulas gyvenęs Kaune, nei lietuvių kalbos nemokas, kad dasiklausinėti. Prie to gi — Kalėdos, konsulas vargiai norėsias jį priimti tokioje šventėje.

Pagailo man to iškašėjusio, — it džiovininkas paskutiniame laipsnyje — žmogelio. Prižadėjau Kaune jam patarpininkauti. Galop, paaiškinau, kad Kaune maž-ne visa inteligentija kalba prancūziškai, tad keblumų dėl lietuvių kalbos nemokėjimo neturėsias. Nusiramino visai, tik pyko ant vokiečių, kad be jokio reikalo ir neteisingai jį gaišina. Teip jam besiguodžiant ir Virbalių privažiavome.

Virbaliuje žmonių daug daugiau radome. Vieni jų su pundais, nešuliais belaukia traukinio, kiti betiksliai švaistos po stotį: pastarųjų — kone vieni žydai, rušiskai varvozuodami. Minios mišiny, ir tą varguoli prancūzą paleidau iš akių. Čia ir gi reikėjo eiti per muitinę, atiduoti pasportus revizijai, laukti kol juos kiekvienam sugražis, parodyt oficialams daiktus, bilietą tolesnei kelionei pirktis ir t.t. Kitais rūpintis ne buvo kada.

Arti valandą ir pusę palaukę, gavome traukinį. Aš vėl viena vagone. Oras pakitėjo, ėmė lynoti. Dairytis pro langus neįdomu. Pasiėmiau skaityt lietuvių laikraščius, kuriuos nusipirkau Virbalio stotyje. Norėjau gaut iš Amerikos lietuvių laikraščių, bet neturi — niekad negauna. Beskaitant, atėjo konduktorius bilietų peržiūrėti. Klausiu, kada būsime Kaune prie tokio traukinio spartumo? — Prieš keturias, atsako.

Na, tariuos, bent su šviesa parvažiuosiu. Konduktoriaus, pasirodė, būta labai kalbaus. Žodis po žodžio pradėjo skųstis, kad jie nei švenčių, nei pasilsų neturi ir kad iš savo algų netik su šeimyna, bet ir pavieniai negali pragyventi. Juų pačios turi įvairiais darbais užsiiminti, kad prasimaitinus; drabužiams, kurui jau beveik nieko negali atidėt. Teip ir skurstą.

Vilkaviškio stoty mano sankalbėtojas — bėdulis konduktorius — išėjo. Ir nepasirodė iki Pilviškius pasiekėme.

Pilviškiuose gi aš į jį domės neatkreipiau. Skubinau kaplačiausia akimis apmesti visą stoties apylinkę — teip angštai surišta su mano jaunystės atminimais.

Tečiau, atmainų, kurių tikėjausi, po karo daug pastebėjiant, kaip ir nėra. Tas pats mūro triobesys su tokia jau platforme, kaip ir seniau, ir rodos, tiek jau žydu, atė-

— 32 —

jusių iš miestelio pažiopsot į traukinį ir į keleivius. Vien apie stotį mažiau švaros; takeliai išmalti vežimų ratais, dumbblas; darželių žymės nematyti.

Prisiminiau tas laimingas valandas, kada tėvučiai atveždavo mane į Pilviškių stotį, vasaros atostogoms užsibaigus. Kiek čia paguodos žodžių, kiek ašarų išlieta, belaukiant, kada traukinys, it slibinas, atbėges nuo Vilkaviškio, paims mane ir išveš toli, toli — už šimto mylių į Petrapilį! Ir vėl, po mokslamečio parvykus — kiek džiaugsmo, išvydus tėvą, motiną belaukiančius nekantriai — ant tos pat platformės, — kad parsivežus ilgon, malonion viešnagėn — į gimtinę pastogę... Visa atsiminus, rodės čia mano tikroji tėviškė, ir, kuomet traukinys pasijudino iš vietos, širdį it geležies ranka sugniaužė, panašiai, kaip būdavo kadaise — atsisveikinant su savo mieliausiais pasaulyje...

Apylinkėse irgi maža atmainų: kur — ne — kur nauji mūro namai išdygę vietoje medinių. Keliai išgriauti. Žiemkenčių javų dirvos žaliuoja dar neįskaudintos žiemos. Kai — kur, paliktos linų rikutės — pūsta. Šiaip — jokios gyvybės. Ir kas tokioj dienoj ir tokiam purškanos ore išdrįs klampoti po laukus?!

Arčiau Kazlų Rūdos, Mauručių kalnų daubose margu liuoja neištirpusio sniego žymės it balti piešiniai žalsvairausvame patiese. Tai vieninteliai žiemos apsilankymo pėdsakai. Jie visai išnyksta Kauną privažiuojant.

LAIKINOJE LIETUVOS SOSTINEJE.

LAIKINOJE LIETUVOS SOSTINEJE.

Vežikas.

Apie 4-ą val. po pietų buvome jau Kaune. Oras buvo dar paniuresnis, negu atrodė žiūrint pro vagono langus. Jau beveik temo.

Išlipus iš traukinio, konduktoriui padedant daiktus išnešti — nešikų nebuvo matyt — pasisamdžiau vežiką. Vežimas buvo aplūžęs, apšiupėjęs, apdriškęs — panašiai, kaip jo savininko švarkas, prie kurio rankovės tik pažastėse tesilaikė. Nuo pečių, regis, jos seniai jau buvo atsiliosavę, kad net išlindusi pro iširusias siūles vata jau parudus nuo oro atmainų. Būta tai žydelio, kaip beveik visi Lietuvių laikinosios sostinės vežikai — o jau vežiko arklys. — Viešpatie pagailėk! Gaila žmogaus, gaila ir to nebylio jojo vargų draugo.

Na, sakau, nuveši mane gerai — lyg prijausdama ką nelemto — pridėsiu dar šventėms.

Nu jis tam ir vežikas, kad žinotų, kaip jam važioti, atsako — girdi, kaip pačią „prezidentienę“ nuveš, kur reikia. Bene jam tai pirmas sykis.

Po tokio „itikinimo“, įsisėdau, ir bedardame šiurkštaus bruko gatvėmis.

Dėja, jau pirmoje užsuksenoje, mano „gerasai“ vežikas klausia praeivių, kur N. N. gatvė. Pavažiavus kelis namų kvartalus, vėl klausia. Ir nepaisant nurodymų, jis klaidžioja. Invažiavo į siaurytę, tamsią, be jokio žiburio gatvę. Aš jam patėmiju, kad galima daug artesniu ir švaresniu keliu pasiekti jam nurodytąją vietą. Jis ginčija,

kad taip geriau, kaip jis važiuoja. Na, manau, gal ir jo teisybė? Ką čia žmogus žinai, kokios atmainos po karo įvyko? — Daviau jam ramybę.

Tik štai įvažiavo į duobę. Vežimas susiūbavo, mano valizos iškrito į dumblyną, o žyds, nesustodamas, gena arkli tolyn.

„Ar tu nematai, kad valizas išmetei“, draudžiu jį. Sustojio ir teisinasi, kad ne jis kaltas. „Kam, girdi, pačios nežiūrėjote“. — Tame momente geras praeivis išgriebė iš dumblo mano nelaimingas valizas, kurios jau buvo už pusės namų kvartalo atstu nuo mūsų, atvilko ir įvertė vežiman.

Vargais negalais davyžiauvome iki Rotušės Aikštei. Čia jau ir mano destinacija. Tečiau vežikas neranda nurodytojo namo ir gana. Išlipau paklausti vaistinėje. Moteriškė su pirštu parodė, kur N. N. namas; bet, užsisukant į kitą gatvę, vėl nerandame. Einu paklaust milicininko, bene jis žinas. Milicininkas tyli. Klausiu antrą kartą — tyli. Galop užklausiu rusų kalba, ar jis nesuprantaš lietuviškai? Taip, girdi suprantaš. — Tai, kodėl, tamsta, tariau neatsakai? — Jis, esą, nežinas tokio namo. — Tai, gal, ponulis man nurodytum kokį žmogų, kurs žino, ar kuris palydėtų? Matote, sakau, kad tamsu, o mano vežikas neranda. — Ne, girdi, „aš ant tarnystos, nieko tamstai negaliu padėt“.

Važiuojame aplink Rotušę sykį ir antrą, o kaip nepataikom, taip nepataikom užsukti, kur reikia.

Sutinkame žydę. Klausiu, kur toks ir toks namo numeris, ar nežinanti?

Nu, kas čia nežinos, ana va tas raudonas pačiam gale gatvės, va tas paskutinis, — rodo ranka tamsoje linkui Nemuno.

Važiuojam, bet vėl neprivažiuojam.

Zydas ima ginčytis, kad būk tokio tai numerio čia visai nėra. Mane ne tik apmaudas, bet baimė apima. Ar maža nūnai įvairių prietikių Lietuvoje su „amerikontais“!

Išlipau vėl iš sulūžusio, purvino vežimo ir pati einu ieškot žmogaus, kuris dar sykį parodytų kelią, nes grįžti miesto centrą tamsiomis, siaurutėmis gatvėmis, geriau sakant, žydų užkaboriais — neturėjau drąsos.

Sutinku moteriškę su pirkinių glėbiu.

— Ar nežinote, sakau, kur N. N. namas šioje gatvėje? Kurgi, esą nežinosi. Ugi ana ties pat bažnyčia.

Zydas klausia, „kur toj bažnyčias?“ Nelaukdama tolesnių nurodinėjimų, aš prašau tą moterėlę sėsti greta manes ir palydėt iki pat namų, nes vežikas vis vien neras. Moterėlė iškarto išsikabinėja, būk turint namo skubėti, einanti mat iš krautuvės.

Emiau maldaute maldaute, piešdama savo nemalonią padėtį. Galop sutiko ir, įsisėdus vežiman, palydėjo iki pat durių, kurios buvo visai arti.

Teip, po dviejų valandų klaidžiojimo po purvyną tamsoje su geros žmonos pagelba žydas pristatė mane išpurvintom valizom į vietą, kur nuo gelžkelio stoties atvykti nereikia daugiau kaip pusvalandį laiko. Atvežęs gi, pradėjo žydiškai derėtis, kad užmokėčiau jam dvigubai daugiau, negu, kad sulygome: — mat jis turėjęs pusę dienos sugaišti ir savo arklių dėl manęs alsinti.

Teisybė, kad vėžė „kaip prezidentienę“ tai reikia ir užmokėti kaip prezidentienė. Tik abejoju, kad už panašų prezidento žmonos pavėžinimą, žydelis turėtų teisės toliau varyt savo amatą?...

Milicijoj.

Įn 24 valandas laiko nuo atvykimo Kaunan reikia „užsimalduot“ milicijoje. To nepadarius — 50 dolerių bausmė. Kad gi Kalėdų antrą dieną čia švenčiama, tat tąją vizitą atidėjau iki sekančiai dienai.

Nuėjau su savo giminaičiu. Jojo turėta milicijos kontoroje artimų pažinčių. Ačių tam faktui, mums nereikėjo laukti. Vienas valdininkėlių, paėmęs mano pasportą, persigrūdo per stovinčius ankštoje, netvarkioje eilėje žmones, kurių daugis jau kelinta valanda kaip laukia, kol prieis prie milicijos viršaičio bei jo padėjėjo užsimaldavimo ar išsimaldavimo reikalais. Gražindamas man pasportą — po įrašų į milicijos knygas — tas jau valdininkėlis pareiškia, kad po trijų dienų nuo užsimaldavimo reikėsia man atsilankyti pas apskrities viršaitį gauti leidimui Kaune apsigyventi. Nustebau, bet tylėjau. Mat čia veikia karo padėtis... Man begalo keistai pasirodė, kad turint reguliari Jungtinių Valstybių valdžios pasportą, vizuotą Lietuvos atstovo Amerikoje, čia tiek daug ceremonijų reikalauja, kol gausi leidimą apsigyventi Lietuvoje. Rusams bėvaldant, užtekdamo, atvykus didmies- tin, paduot savo pasportą kiemsargiui ar tarnaitėi, ir jie patys nueidavo policijon užvizuoti naujai atvykusį asme- nį. Ir to užtekdamo.

Lietuva — gi ne Rusija. Ypač tokie Amerikos lietu- viai, kurie pabėgę nuo žiauraus ruso persekiojimų už kova dėl Lietuvos laisvės, pašventė visas savo proto, dvasios ir kūno jėgas — net turta paaukojo tėvynės atbudimo idėjai — tie ypač, parvykę pasidžiaugti savo

gimtinės išsiliuosavimu iš po svetimųjų jungo, turi vilties, jog nebus savo tikrų brolių valdžios traktuojami kaip „įtartini pašaliečiai“, arba nužiūrėti kriminalistai...

Po trijų dienų nueinu vėl su savo giminaičiu į apskrities viršaitį. Paduodu pašportą. Pareiškia, jog reikia užmokėti vienas (1) litas. Duodu litą. Neima. Turit, girdi, nueiti į Valstybės izdinę ir ten įmokėti, o kai gausit kvitą, ateisite su pašportu.

Valstybės izdinė kitame triobėsy. Ten radome daugybę žmonių, belaukiančių eilės, kad įmokėjus savo litą. Dalaukėme ir mes. Kada gavome kvitą už įmokėtą litą, nuėjome apskrities viršaičio biūran. Bet ji radome jau uždarytą. Nuo 3-jų po pietų interesantu biūran neįleidžiama.

Sekančią dieną — vėl meldžionija į poną apskrities viršaitį. Kada gi, išlaukus porą valandų, prieinu prie viršaičio ir įteikiu Izdinės kvitą su pašportu, man pareiškia, jog reikia dar išpildyti aplikaciją. Iki 3-čiai valandai buvo nedaug laiko. Mačiau, kad nesuspėsiu, tad parsinešiau namon blanką.

Ryto metą ateinu su išpildyta aplikacija. Paduodu ją sykiu su pašportu ir manau jau tik bus čia mano bereikalingos gaišaties pabaiga. Bet kur tau! Sako, dar reikia parašyt tam tikras prašymas gauti leidimui apsigyventi.

Nei čia pykti nei juoktis dėl tokios komedijos. Visgi negalėjau nieku būdu išivaizdinti, kodėl iš pirmo sykio p.p. valdininkai nepasako visa, kas reikalinga leidimui išsirūpinti, kad nereiktų keletą dienų brangaus laiko žmogui vėjais paleisti ir veltui kankintis, besigrūdžiant, kartais labai nešvarios publikos — kaip tūli žydai čia ateina — tarpe! Syki net „pėkščiąją“ ant savo palto parsinešiau iš tokios viešnagės... Tečiaus mano nusiiminimą turbūt pastebėjo vienas biūre valdininkų. Pada-

vė man popieros lakštą ir padiktavo atatinamo prašymo su visais reikalaujamais titulais įtalpą. Dėka tam p. valdininkui, galų gale, gavau progą įteikti savo pasportą leidimui Kaune apsigyventi.

Dėja, leidimo tą jau dieną negavau. Liepė ateiti už poros dienų. Ir koks mano buvo nusistebimas, kada gavus atgal savo pasportą iš apskrities viršaičio, pamačiau, jog leidimas duotas tik vienam mėnesiui.

Mėnesiui praslinkus, vėl reikia pakartoti tą įkyrią komediją: — nešti Valstybės išdinę vieną litą, raštu atsakyti į visus aplikacijoj klausimus, rašyti p. apskričio viršaičiui prašymą, etc.

Sykį, progai pasitaikius, išsikalbėjau su keliais stambesniais valdininkais apie tąjį netikslų, varžantį žmogaus laisvę įstatą. Jie man aiškina, kad, girdi, tie įstatai esą taikomi vien žydams, iš Rusijos atsibasčiusiems ir šiaip įvairiems bolševizmo propagandistams.

Na, bet, sakau, pasporte aiškiai parodoma, kur ir iš kokių tėvų gimęs, kokio tikėjimo, tautos etc. — Tie daviniai turėtų įtikinti Lietuvos Valdžią, jog Amerikos lietuviai, nors ir ilgiausiai gyvendami užjūry, nepasikeitė žydais iš Rusijos. O ką apie bolševizmą — (nors neužtariu jo) — mūsų Valdžiai galima būtų patarti štai kas. Pirmia lai jinai apvalo nuo bolševikų — žydu globos Lietuvos Universitetą, kuriame su Valdžios žinia figuruoja net toki asmenys, kurie tarnavo komisarais rusų bolševikijoje ir skundė bolševikų valdžiai bei areštavo tokius Lietuvai brangius vyrus, kaip profesorius Jablonskis ir kiti.

Tie buvę komisarėliai, Trockio — Lenino akli bernai, šiandien Lietuvos mokslo žydinyje, žydams juos palai kant, pirmininkauja Lietuvių Studentų Susišelpimo Draugijoje. Kitas bolševikų buvęs bernas — Berlyne

mokinasi, gaudamas stipendiją iš Lietuvos valdžios išdo. Tat nuosakiai, Lietuvos Valdžios baimė „dėl bolševikų plūdimo iš Amerikos“ yra visai be pamato. O ir su žydais, jei mus valdžia būtų nors kiek drūčiau laikiusi siena, tai iš Rusijos nebūtų tokia galybė jų privažiavę į Lietuvą, juoba į Kauną, kur per žydus net patys lietuviai, ypač lietuviai studentai negali gauti butų. Turi būt kitokia priežastis, dėlko Lietuvoje Amerikos lietuviais neužsitiki-ma, į juos žiūrima iš augšto ir laikoma juos viename laipsnyje su aršiausios rušies atsibastėliais iš Rusijos žydais, ar net žemiau.

— Teip, tai teip, atsako valdininkas, kitiems pritariant, — turėtų būt įstatymuose padaryta išimtis Amerikos lietuviams, gimusiems Lietuvoje. — „Tik kodėl lig šiol tuo klausimu“, tariau, „nepasirūpinta?“ Ir vargu bau valdžia šiuo atžvilgiu greit imsis reformų. Ir ji pati už tą savo nerangumą ar nenorą ir nukentės. Jei ne pati valdžia tai šalies ekonominai reikalai netolimoje ateityje pajus didelius nuostolius. Žydai susikrovę turtus Lietuvoje, nepadės mūs tėvynės vaizbai vystytis, neprisidės Lietuvos gerbuviui pakelti. Jiems Lietuva ne tėvynė, kaip kad ji yra lietuviams, ypač po tolimes svetimas šalis išsi-blaškiusiems. Metas jau būtų mūsų valdžios viršūnėms — šiuo klausimu susirūpinti...

Gavus leidimą bent vienam mėnesiui viešėti savo tėvynėje, raminausi ir tuo, kad visgi nors per tą trumpą laiką būsiu liuosa kaip paukštis; policija, argu milicija manęs nekliudys. Tik štai, po dviejų savaitių, ryte apie 8 val. kas tai beldžiasi į mano duris. Pamanius, kad gal koks gretimos kontoros interesantas per apsirikimą pataikė į mano duris, tyliu. Bildėsys pasikartoja. Stvėriausi už

Orlemkos ir pravėrus žiūriu — milicininkas. Klausiu, „kas do reikalas?“ — „Pašportą meldžiu parodyti.“ Parodau, nes ji visada po ranka, kiekvienam pareikalavimui, turiu. Už kokių dešimties minučių, milicininkas grąžina ir pareiškia, jog mano terminas Kaune gyventi jau pasibaigęs savaitė tam atgal. Aš jam atkertu, kad toli gražu dar ne, tik jis negerai išskaitęs. Paėmė pašportą antru syk ir po kelių minučių vėl atnešęs atgal, atsiprašė už sutrukdyimą ir nuėjo....

Ačiū Viešpačiui, po dviejų suvirš mėnesių laiko gavau iš Kauno miesto ir apskrities viršaičio biūro leidimą Kaune apsigyventi. Dabar jau p.p. milicininkai manęs nebelankys bent du mėnesių, ant tiek laiko tik man išduota leidimas, nors pakartotinai tam tikrais „prašymais“ raštu meldžiau leidimo šešiams mėnesiams.

Neabejoju, kad už dviejų mėnesių, p. Kauno viršininkas sankcijonuos mano viešybės tėvynėje prailginimą. Tik to prailginimo procedūra, deja, neapsakomai ilga, įkiri, jog jau pati mintis apie jos neišvengtinumą leidimo prašytoją supurto iki gyvam. Kiek žygių bereikalingai sumatuot, kiek brangaus laiko (kuris čia, regis, nelabai branginama) reikia sugaišti, kiek popieros prirašyt, kol tau išduos pasą — su dvidešimts trimis žodžiais, įrašytais tam tikrai atspauzdintame lakšte su dviem Kauno miesto ir apskrities viršaičio antspaudom! Galop ir mano pavardė tame pase taip negudriai — nei jablonskiškai, nei bugišškai — iškreipta, kad valdiškose istaigose, su kuom prisieina dažnai susidurti įvairiais reikalais, ypač pašte, — su tokiu pasu, vietoj palengvinimo, sutinku vien kliūtis, kurioms pašalinti reikia daug aiškintis. Na, bet gera

ir tai, kad jau bent dviem mėnesiam būsiu liuosa nuo policijos priežiūros...

Nejučioms mintis siektelėjo tolimos praeities, primenant man kun. J. Pranaitį, kuomet jį rusų valdžia išsiuntė ištrėmiman — Tveriun. Susirinkę Peterburge Nikolajaus stoty mes kunigą Justiną palydėti ištrėmiman, labai buvome nusimine, įsivaizdindami sau, kad žandarai su juo pasodinti viename kupe, rasi, jį ir ištrėmime sekios, dabos kaip areštanta. Ir kaip linksmi nudžiugome, paslui atlanę jį ištrėmime ir radę „laisvu kaip paukštį“. Anot jo, atvykęs Tveriun, pirmiausia nuėjęs į gubernatorių, išteikęs jam tremtinio raštus ir prašęs nuskirti vietą, kur turis apsigyventi. Gubernatorius gi, pasiteiravęs jojo sveikata, paklausęs apie „pačią su vaikučiais“ (mat jo nežinota katalikų kunigus nevedusiais esant), leido jam gyvent, kur jam pačiam patinka: mieste, kaime, ar kokiame bažnytkaimy. Kun. Pranaitis apsistojo Tveriuje kilnioje katalikų šeimynoje, kur jojo nei žandarai, nei joki policistai nekludė; važinėjo liuosas po visą guberniją, ir pats gubernatorius dažnai pasikviesdavo jį į savo rūmą tai papietuoti, tai arbatai ar užkandžiui — toli gražu ne kaippo tremtinį, bet kaip malonų sau svečią.

Besirengdama į savo numylėtą gimtinę — Lietuvą, anaip tol nelaukiau tokio švelnaus priėmimo, kokį rado savo ištrėmimo vietoje kun. Pranaitis: aš ne jo rūšies žmogus... Bet ir nesitikėjau, kad laisvoje tėvynėje atsilankiusį jos pilietį — liuosą nuo by keno policijos priežiūros — traktuotų nepalyginamai šiurkščiau kaip Rusų ištrėmime.

Preišingai. Laivu beplaukiant netveriau savų džiaugsmu, jog štai, už kelių dienų pamatysianti savo vi-

su brangiausią šalelę; josios lygius laukus, kaimus šiaudastogius ir — sostinę bent laikiną. Bendrakeleivis lietuvis, socialistų partijos žmogus, tai matydamas, ne kartą mėgino mane įtikinti, būk neilgai tesidžiaugianti Lietuvos viliojančiomis grožybėmis, piešdamas, pirmiausia, įvairių nemalonumų, sielvartų nerimų, kol gausi leidimą tenais gyventi. Nebaugino mane nei jo paties liūdnų prityrimų vaizdai, laisvąją Lietuvą jam belankant metai pirmiau. Visa tai praleidau pro ausis be jokios domės, kai menko patrioto neapgalvotus priekaištus mūsų jaunai, neprityrusiai valstybei. Nieku būdu negalėjau ir po šiai dien negaliu suprasti, dėlko mus, Amerikos lietuvius, kurie savo spauda, (nors ir „barbariška tarme“, — kaip čia mėgiama pašiepti), doleriais, patvariu darbu kovojo Lietuvos pasiliuosavimo iš svetimųjų jungo tikslu, — kovojo tais sunkiais Lietuvos atbudimo laikais, kada jai spauda buvo Rusų atimta, kada už menką „lietuvišką kalendorių“, „Saltinį“, spaudžintos lietuvių dainos lapelį mūsų tėvynainiai nuklojo savo kaulais Sibyro laukus, o kiti buvo priversti leisti už vandenynų — toli į Ameriką, bėgant nuo rusų baudmės už tokias jau „kaltes“ — ir nu-
nai, kada šie pargrižę pasidžiaugti bendrai su savo broliais, sesutėmis visu mūsų bendros kovos seniai lauktais vaisiais — tėvynės laisve — čion turėtume sutikti nelygu akstinuotų tvorų eiles į tą mūsų išsvajotąją laisvę?!

Nenoriu įžeisti nei mūsų ponų valdininkų, nei tų asmenų, kurie mažiau ar daugiau yra atsakomingi už tokį nenaturalų atsinešimą į Amerikos lietuvius. Tik patriotės jausmais skatinama, bešaliai, išdrįsčiau patėmyt tai, kas būtina reiktų be delsimo pataisyti, jau jei ne brolybės, tai nors vien tik aukso ryšiams sutvirtinti...

Pirmiausia, reikėtų Amerikos lietuviams palengvinti leidimai gauti Lietuvoje paviešėt. Ak retas, kurs vientik paviešėti parvyksta iš užjūrio. Daugiausia lietuviai iš Amerikos važiuoja ar tai žemės sklypą, namelį nusipirkti ar kokią pramonę įsitaisyti, ar kad vertelgyste užsiėmus tėvynėje. Tokie žmonės, rodos, kaip tik turėtų būt pageidaujami Lietuvoje, kur mažne visos pramonės bei prekybos įstaigos suplaukė į žydų rankas. Tečiaus pragrižusį amerikietį Lietuvoje iš syk lyg kibiru šalto vandens perlieja visoki „užsimaldavimai“ į 24 val. su didelėm pabaudom. Paskui suaikvojant du ilgu mėnesiu, besitrinant į žydų silkėtus, suskretusius „balachonus“ siauryčiais supuvusiais, purvu apaugusiais šaligatviais, kol išsirūpini leidimą. Paskutinėgi tu „pilgrimku“ fazė pasirodo kone įkiriausia: patiekus tris savo atvaizdus (viens apskričio viršaičiui, kits milicijos, trečias slaptajai policijai), išrašius dvi ilgas aplikacijas ir prašymą raštu pagaminus, apskričio viršaitis išduoda viso labo — dešimčiai dienų liudijimą, kad prašymas paduotas ir kad tas liudijimas yra tinkamas tik iki tokios datos — dešimčiai dienų. Kas dar keisčiau, tai jog tame liudijime Amerikos pilietis perkrikštijama „Amerikos pavaldiniu“. Mat Kaune dar kol kas rusų saiku viskas saikuojama. Ir aš nesistebėčiau jei p. valdininkas, kurs Amerikos pilietybę priėmusius lietuvius vadina „pavaldiniais“, nežinotų kuom jis pats besas: — Rusų pavaldiniu ar Lietuvos piliečiu...

Apsidžiaugus tuo trumpu leidimu bei Amerikos „pavaldinyte“, tas apskričio viršaičio liudijimas nunešta į miliciją užmalduoti. Dešimtis dienų netrukus prabėgo. Vienuoliktąją turėjau gaut pasą, bet negavau. Ryto meta atlanko mane p. milicininkas pasiteirauti apie mano pa-

sa... Aš pasiaiškinau, kad dar neturiu kuo maldautis. Jis, prašydamas kaveikiausia pristatyti pasą milicijon, kaip tik gausiu, mandagiai atsiprašęs, išėjo.

Ryto metą einu į apskričio viršaičio biūrą. Tenais man pareiškia pasą gausianti rytoj. Ryt nueinu — vėl tas pats „rytoj“. Milicininkas vėl ateina priminti užsimaldavimo laiką. Čia turiu pripažinti milicininką buvus tikru „gentleman'u". Išklausęs mano pasiaiškinimų ir noriai supratęs mano nelemtą padėtį, su kariškio elegancija atsiprašinėjo, kad dėl apskričio viršaičio kancelerijos nerangumo jis priverstas bereikalingai žmones klatnyti.

Galų gale sukulniojus aštuonis „rytojus“ į apskričio viršaičio raštine, du į Valstybės išdinę — keturiems lėtams įmokėti ir gauti kvitą, be kurios neišduodama paso, susilaukiau ir tojo taip pageidaujamo paso — su 23 rašytais žodžiais ir dviem apskričio viršaičio antspaudom.

Rodos, jog tokį nedidelį darbą reikėjo atlikti viena diena, ar bent iš kalno paskirti atatinkamą laiką ateiti dėl paso ir išsyk pasakyti, kiek dar reikės primokėti į Valstybės išdinę (Emisijos bankan), kad interesantui nereikėtų tiek daug suaikvoti laiko ir tiek nemalonumų pritirti. Taigi Amerikos lietuviams pasų išdavimo betikslės kliūtys turėtų būti veikiausia panaikintos. Jei to negalima padaryt, tai visai ne prošalį būtų, kad Lietuvos Atstovybė Amerikoje malonėtų per lietuvių laikraščius Amerikoje paskelbti su visom smulkmenom nevykusias reglamentacijas leidimui gauti Lietuvoje pagyventi.

P a š t e.

Gaunu iš pašto pakvietimą siuntiniams iš Amerikos atsiimti. Kaip visuomet, pasiėmiau ir pašportą. Ir gerai padariau. Be jo, siuntinių man nebūtų išdavę. O ir su pašportu nuėjus, pašte buvo sulošta tikra tragikomedija, kol savo siuntinius išgavau.

Prieinu prie „Užsienių apdraustų banderolių“ lango. Paduodu pašto pakvietimą sėdinčiai už stalo pas taji langą „panelei“ — (teip jas vadina). Panelė reikalauja (NB. rusų kalba, nors aš buvau į ją prabilus lietuviškai) pašporto.

— Meldžiu, panele, štai jis.

Panelė paėmė, išplėtė ant stalo, žiūri į vieną pusę, žiūri į kitą, atsiverčia pirmąjį pašporto lapą, ant kurio prisegta ir prilipyta mano atvaizdas.

— Tegul jis pats ateina, — užkamanduoja panelė — vis rusų kalba.

— Sakau, moku lietuviškai, kodėl, tamstyte, į mane kalbi rusiškai, nelygu su žydais.

Paantrina savo reikalavimą — jau lietuvių kalba, — kad „jis pats tegul ateina; tamstai, girdi, negalima siuntinių atiduoti“.

— Kas jis pats? — nustebusiai klausiu. Ak čia pašporte ne vyro vaizdas, tik mano pačios.

— Pašporte vyriška pavardė, panelė man aiškina.

— Kad Amerikoje, ir ne tik Amerikoje, bet ir Anglijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, etc. moterų pavardes rašo teip, kaip vyrų. Ar tai bus p-lė Vėplytė, ar ponja Vėplienė,

vis vien: jas kitaip nerašys kaip, V è p l a. Teip lygiai ir su mano pavarde atsitiko, Amerikos oficialai kol kas dar neišmoko lietuvių terminologijos, stengiausi ją įtikinti.

Panelė, tečiau, nekreipia dėmesį mano tokią argumentaciją.

— Ar turit kitą pasportą?.. klausia.

— Ne.

— Tat siuntinių negalite gaut.

— Bet, atsiprašau, jau šiek tiek iširdus — teisinuosi. Kokio gi dar pasporto iš manęs reikalaujate? — nesuprantu. Tik, tamsta, sakau, gerai pažiūrėkit ir paskaitykit ir rasite, kad šis pašpartas yra išduotas Jungtinių Valstybių Valdžios, vizuotas teisėto — Lietuvos atstovo Washingtono ir kitų konsulų. Beto, dar priduriu, jis ištrauktas iš milicijos knygas Kaune, užregistruotas pas apskrities viršaitį irgi Kaune. Tai kuomi dar jis negeras? — klausiu.

Panelė vėl žiūri į mano fotografiją, į pavardę ir į mane. Ir vargšė negali išrišti to „gordijaus mazgo“ ir gana. Supratau josios svyravimo priežastį: — buvau kitaip apsirėdžius, negu, kad paveikslas parodo, — nors ir atvaizdė į vyrą nepanėši.

— Jei netikit, tariau jai, kad esu ta pati, kuriai yra prisiustos banderolės iš Amerikos, tai už valandėlės ateisiu apsitaisius tais jau drabužiais, kuriuose nutrauktas šis mano paveikslas.

— Panele! panele! — duok šian greičiau mano laišką — šaukia karys iš užpakalio, kišdamas pro mano galvą savo pakvietimą iš pašto.

— Tamsta, sakau, leiskit man pirma atsiimti, ak tikka atėjote, o aš teip ilgai laukiau, kol per žydus pasiekiau langelį. Stoviu eilėje, civilizuotų žmonių papročiu, sa-

kau, o žydai elgiasi savotiškuoju, — užlįzdami kitiems už akių, pavartodami alkūnes.

Karys lyg susidrovėjo, bet neatsiprašė už savo, kaip man rodės, nekavaleriškumą. Tik, lyg teisindamasis, papostringavo, būk dar per maža Lietuvoje žmonių — (suprask — apšviestų), kad jų užtektų į visokias istaigas. Tat ir už betvarkę, girdi, negalima rūgoti. (Vėliau sužinojau, kad visi, be išimties, kariškiai turi privilegijas pašte būti pirma visų kitų (civilijų) aptarnautais — nežiūrint, kada jie ateina).

Besiergeliuojant ir besistumdant prie langelio, ypač man beginant savo pašporto garbę, įsikišo į mano su panele ginčą vyriškis pašto valdininkas, prie gretimo lango besidarbuojęs. Išklauseš mano tvirtinimų ir panes abejojimų, pasikvietė dar kitą ponį, ar panelę savo sandarbininkų, ir visi trys tariasi, mitinguoja, kad išsprendus teip svarbų klausimą, ar mano pašportas priklauso vyrui ar moteriai! Ant galo vyriškis valdininkas, mecenaso mina, mostelėjęs rūščiai ranka, nulėmė:

„Na ką čia daug kalbėti! — kad yra jos paveikslas, tai ir atiduokit jai siuntinius“.

Ačiū Viešpačiui, kad mano rolė toje teip juokingoje, po podraug alsinančioje farsoje jau užbaigta! — Net kvėpuot buvo lengviau, nepaisant, jog pašto kambary oras nuo tirštų dūmų labiau panėšėjo į kisielių.

Užgavėnės Kaune 1923 m.

Sako, dar niekad mūsų inteligentija Kaune taip nebaliavojo, kaip šiose Užgavėnėse. Kas vakarą — po kelis balius su koncertais, puotom, kur įvairiausi svaiginamieji gėrimai, ypač šampanas liejosi kaip iš gausybės rago. Ir tie skystimėliai liejosi ne be tikslo, — toli gražu ne! Mat jų augštos kainos turėjo — „padėt broliams klaipėdiečiams“. Tad suprantama, dėlko šimet senutis Kaunas tiek daug balių matė.

Ar klaipėdiečiams teks koks tų didelių pokylių pelno trupinys, — kol kas dar sunku atspėti. Be abejo, vėliau bus paskelbta laikraščiuose. Sprendžiant gi tik iš vieno Metropolio Kliub'e — („karaliaus karčiamoj“, — kaip pajuokiančiai ji vadina, nes valdžios pinigais įsteigtas ir palaikomas) įvykusių balių pelno, galima iš kalno pasidžiaugti, jog broliams klaipėdiečiams teks ne vien trupinių, bet ir čieli kepalai.

Buvo tai Emisijos Banko vakaras su koncertu ir šokiais — iki po keturių ryte, kaip paprastai. Salė grūste prisigrūdo. Visi p. p. ministariai su šeimynoms, ar be šeimynų teipgi atsilankė, — žodžiu: visa draugijos grietinėlė. Na ir visi geri patriotai. Tat kas čia gailėsis paskleisti litų teip svarbiam reikalui, kaip, kad pagelba klaipėdiečiams? Alkans, ne alkans, valgė, gėrė visi be išimties. Sugrįžę iš to baliaus svečiai tvirtina, kad net su menkiausiu apetitu asmenys tą vakarą paliko kliube už kalakutą ir šampaną ne mažiau, kaip po 60 litų kiekvienas, neskaitant bilieto kainos už įėjimą. Vienas inteligentas, buvęs tame baliuje su savo žmona, labai paskui gailėjosi, kad vietoj

to, nepaaukojo 150 litų — kiek jam kainavo Metropolio Kliube — klaipėdiečių pašalpos komitetan. Sako, būtų daug didesnė nauda buvusi.

Užvis labiausiai visiems patiko Ukio Banko balius. Čia nereikėjo nei bilietų, nei kišeniaus patuštinimo. Gavai pakvietimą — ir to gana. Atėjęs baliun, pirmiausia nusistebi, pamatęs tokį mišrumą svečių sąstata: čia krikščionys demokratai, socialistai — visokio plauko, pažangiečiai, žemdirbių sąjungos ir ukininkų sąjungos vadai. Čia bankieriai, Seimo atstovai ir visi Lietuvos politikieriai.

Vakaras atidaryta koncertu. Giedojo: p. p. Kutkauskas, Sodeika ir Grigaitienė. Jiems pabaigus, p. M. Yčas parodė savo didį mimologo talentą, pamėgždžiodamas pirma Sodeikos, paskui Kutkausko balsą ir užsilaikymą ant estrados.

Apie vakarienę su saldžiąja ir karčiąja „pavilga“ — rašyt per daug laiko užimtų. Gana to, kad visi puotos laike susibroliavo, pamiršo partijų ginčus ir net skirtumus, išsibučiavo, kaip ir pritinka vienos tautos, vienos šalies piliečiams. Soko net iki 6-ai v. ryte. Po šokių gi, gerai pavaišintus svetelius gerbiamųjų Ukio Banko savininkų automobiliais išvežiota po namus. Ir visos to minėtino vakaro gėrybės buvo visiems — dykai.

Gastronomijos dalykų žinovai ir autoritetingi Ukio Banko vedėjų bičiuliai tvirtina, kad šeimininkams šis balius kainavęs ne mažiau 25.000 litų.

Siaip sau žmonės gi kalba, kad po to balaus, Seimo trijų metų amžius esąs užtikrintas. Naujų rinkimų pavojus, — ko buvo bijota — išnykęs... (Teip tuomet buvo manoma Kaune, bet visai kitaip atsitiko. Red.)

16-ta vasario Lietuvoje 1923 m.

Vasario 17 d. 1923.

Rašau ką tik po 16 d. Vasario Lietuvos neprigulmybės tautinės šventės iškilmų. Nelinksmos jos buvo ši-met, bent į mane tokį ispūdį padarė.

Mačiusieji pernykštes ir ankstybesnes tos šventės iš-kilmes, sako, šimet daug daugiau vėliavų parodoje buvę, bet mažiau kariuomenės... Ir suprantama: daug josios išsiųsta frontan...

Neprigulmybės šventės iškilmės, kaip visuomet, pra-sidėjo pamaldomis. Katedroje abu vietas vyskupu at-laikė iškilmingas gedulio mišias už žuvusius kariškius. In pamaldas atėjo prez. Stulginskis, Seimo narių, mokinių ir šiaip daug žmonių. Bažnyčia buvo pilnutėlė. Po pamal-dų prasidėjo pati paroda, dalyvaujant kariškiams, įvai-rioms lietuvių organizacijoms, mokslo bei pramonės įstai-goms ir dideliausiai žmonių miniai.

Pirmiausia, nuo Rotušės aikštės paroda nutraukė į Žalįjį Kalną. Ten ėjo kas gyvas, net seneliukai, pasi-ramsčiuodami lazdomis. Ir nelengva buvo toji eiseną. Reikėjo kopti ant gana augšto kalno, o kelias apdengtas apšalusiu sniegu buvo slidokas. O ir oras tą rytą buvo šaltas, pagelotas.

Miniai susirinkus ant Žaliojo Kalno, kariuomenė, puoš-niose uniformose, rodė savo karinius miklumus. Tame tarpe į gvardiją įstrigo mažas vaikiukas. Sako, kad pusė-tinai arkliai apmindžioję, bet nepavojingai. Po kariuo-menės manevrų, pasakyta prakalbos, tik, toliau stovį nuo kalbėtojų, nei žodžio negalėjo išgirsti. Po to viso publika,

karo kapelijai žaidžiant, atmaršavo dižiausioje procesijoje, visi nešini vėliavomis, — ties Karo Muzejum, kur stovi iš akmenų sulipytas labai originalus žuvusiems už tėvynės laisvę paminklas.

Karo kapelija pirmiausia Muzejaus kuore užtraukė liūdnai liūdnai šermenų maršą, akompanijuojant Amerikos lietuvių dovanoto ir tame jau kuore kabančio varpo skambėsiui. Teip gaudžiai ir teip iškilmingai muzikos garsai liejos, kad sunku buvo susilaikyti nuo ašarų. Toji gedulio žavėtina melodija, teip jausliai išpildyta, rodos, tai aprauda mūsų narsius tėvynės gynėjus, kurie jau ilsisi kapuose po sunkios kovos su mūsų priešais; — tai vėl, rodos, dusliai sudejuoja, tartum, išreiškiant visų čia susirinkusių tuos karžygius pagerbti, bendrą nusiskundimą, kad Lietuvos laisvei dar neužteko teip gausiai pralieto mūsų gražiausio jaunimo kraujo... Visa minia klausė ramiai it suakmėnėjus. Net ir mažų vaikučių veideliai apsiniaukė po bendro ūpo įtaka. Tik po to sužeistas tautos himnas — „Lietuva tėvyne mūsų“ šiek tiek prablaivė minios prieslėgi, bet linksmumas vietos neberado... Iš čia kalbėjo kas tai „iš minios“, tik, kad negirdėt buvo, tai nei nežinau, ką sakė, nei kas.

Kalbėtojai, regis, buvo pasiskirstę, kad, gal, paroda perilgai neužsitęstų. Pas Metropolio viešbutį, iš Užsienų Reikalų Ministerijos balkono kalbėjo p. Galvanauskas, kuomet pas Karo Muzėjų dar nebuvo užbaigtos ceremonijos. p. Galvanauskas trumpoje kalboje, bet tvirtu, toli siekiančiu balsu pažymėjo, jog šimet nelinksmam švenčiam savo neprigulmybės dieną. Linksmam, jog Mažoji Lietuva šimet kartu su mumis mūsų tautos šventę apvaikščioja, jog Klaipėda yra mūsų, bet dar neturime Vilniaus. Liūdna, jog, mums šiandien iškilmingai bešvenčiant, toji

pat valandoj, liejasi mūsų brolių kraujas demarkacinės linijos ruošte...

Kada kalbėtojas pabrėžė, jog Vilnius, kaip buvo, taip ir bus mūsų, — iš visų krūtinių išsiliejo ilgi garsiausi „valio“ — kuriuos tik kapelijos užtrauktas tautos himnas nutildė.

Iš čia minia nužygiavo link Seimo rūmo ir prezidento namo. Ten vėl prakalbos pajvairintos muzika. Apie 4-ą valandą po pietų paroda po miestą pasibaigė.

Vakare gi, nuo 6-ųjų iki po 9-ųjų buvo laidžiojama raketai, švyčiuojama prožektoriai prie gražios — tautinių spalvų šviesomis — iluminacijos. Pas Karo Muzėjų vėl didelė minia susirinko paklausyt muzikos. Čia vienas dalykas ne vietoje atrodė: — tai „suktinio“ žaidimas.

„Suktinio“ muzika — labai graži, ypač puikiai išlavintam orkestrui žaidžiant; — bet atatininkamoje vietoje ir atatininkamu momentu. Šitoje gi dėjoje, — tuč pas patį žuvusiems už tėvynę paminklą, — prie kurių du žibinčių stambiomis liepsnomis dar plasnojo, reiškiant Lietuvos gedėsi dėl tų karžygių mirties, — linksmasis „suktinis“ darė nemalonaus ispūdzio. Sokių muzika šitoje vietoje tą dieną sugadino ne vienam ūpa, igitą po tautos patriotinių iškilmių. Ir aš gailėjausi vakare čion atėjus.

Už teisybę — kalinėn.

Dar maža būdama dažnai girdėdavau — taip dažnai, kaip poteriesius iš tėvų lūpų ir paskui, mokykloje, — nuo vyresniųjų, kad visuomet reikia būti teisingam. Nors teisybė būtų karčiausia, — kaip dažniausia atsitinka, bet su ja apsilenkti — nėra pateisinimo. Teisybė gi eina greta su ištikimybe. Kokį darbą dirbsi ir kam dirbsi, dirbk ištikimai, sąžiningai. Tai gerai žinomas krikščionių pasaulio principas. Ir kultūringose tautose, valstybėse drūčiai jo laikomasi, — netik privatiniuose, bet ir viešuose reikaluose. Visame pasauly teisingas, ištikimas savo šeimynai, artimui ar šaliai asmuo yra gerbiamas, nors šiaip ir neturėtų kitokių kvalifikacijų. Taip būdavo ir pas mus Lietuvoje nuo nebeatmenamų laikų. Taip, tuo labiau, privalėtų būti ir šiais laikais, kuomet mūsų šalį valdo patys lietuviai.

Aiman. Su liūdesiu reikia prisipažinti, jog mūsų jaunutėlėje, tiek daugelio nenaudų priešų apsuptoje valstybėje, kuomet tik krikščionystės desniais vadovaujanties tegalima net stipriausius savo engėjus iverkti, ko pavyzdį turime garbingoje mūsų brolių Klaipėdiečių pergalėje — pas mus tradiciniai teisybės, ištikimybės principai maža teturi gerbėjų. Juos mindžioja kojomis visokio plauko mūsų šalies priešai — po mūsų atsakomųjų viršaičių abejinga (o kai kas sako pritariančia) akia. In tai nesigilisiu, tik pabrėšiu patį faktą, sukeliantį slaptą (atvirai neleistiną) pasipiktinimą tikrų patriotų sielose:

Neseniai Kaune suareštuota ir apkalinta iki teismui Kauno muitinės viršaitis p. D. Laikraščiai tos

žinios neskelbė. Valstybės oficialūs organai — „Lietuva“ ir rusiškas „Echo“ — tyli, o kiti nežino. Kas, kas, o jau p. Voldemaras nebūtų iškentęs nepakedenęs tą įvyki savo „Krašto Balse“. Tečiaus yra faktas, kad vienas teisingiausių bei ištikimiausių mūsų tėvynei tarnautojų, p. D. atsidūrė kalinėn.

Už ką gi? —

Nugi štai, už ką: p. D., kaip teisingas žmogus ir užimamas augšta vieta, muitinės viršaičio, buvo nuo seniai visų šmugelninkų neapkenčiamas. Jie sutartinai ieškojo progos, kaip nuo ano pasiliuosavus ir tuo tikslu pynė visokias jam kilpas. Užvis labiausia neapken-tė jo žydai, kurie, galima sakyti, vien tik šmugeliu ir verčiasi Lietuvoje. Parsigabens žydelis prekių iš užsienio, — zinia, — šmugeliu — ir, kuomet jos atvyksta į Kauno sto-ti, užkliūva muitinėje. Zydas siūlo prekių, kiša pinigus p. viršininkui, bet tas jokiais kyšiais nepaperkamas — konfiskuoja. Derėsis, aiškėsis, kaip paprastai Moizės vaikai dėl savo prekių, bet iš Kauno muitinės jų neišgaus iki neužmokės atatinamą maitą.

Ir patys p. D. kolegai neperlabai jį mylėjo už per daug „apčiuopiamą“ sąžiningumą. — Čia vieno — kito žmonelė užsigeidžia kartais padaryt sau liuosą ekskursiją Vokietijon, o grįžtant namon negi — iškęsi, žmogus, ne nupirkęs souvenir'ų saviškiams, draugams, etc., ar sau kokią „madnelką“ neįgramzdinęs valizon. Tokie gi daiktai — nebent per apsirikimą — ir nepraslinkdavo lengvai pro muitinės viršaičio buklias akis... Zinia, — iš to nemalonumai, ergeliai ar da kas aršiau. p. D., — kalba-ma pašnabždomis, — tapęs didelio suokalbčio auka.

Zydas parsigabeno šmugeliu daugybę auksinių dantų. Muitinės viršininkas reikalauja užmokėti nustatytą maito

kainą. Žydas teisinasi neturįs pinigų. Viršininkas konfiskuoja auksinius dantis.

Kiek palūkėjus, ateina žydas pas p. D. iškeisti 100 dol. litais. Sis iškeičia, nieko nepažvelgdamas. Tik, ko ne tuo pat laiku, įlenda jo biūran du milicininkai — irgi žydu — ir, apieško jį. Randa kišeniuje — tą šimtą dolerių. Intaria jį kyšio ėmimo, o ans žydas, kuris šimtą iškeitė, liudija savo sėbrams. Girdi, tuos pinigus p. D. iš jo paėmęs su sąlyga, kad jam atiduos konfiskuotas prekes. Milicininkai p. D. areštuoja ir veda laikinajin teisman. p. Teisėjas — įtikintas apkaltintojo advokatų — pasmerkia jį kalinėn iki nebus nuodugniai išnagrinėta toji byla.

Ar gi ne liūdna, kad pas mus teisybė tik tarpe kalinės ankštų sienų atranda sau prieglaudą?...

Lietuvių Katalikų III-ajai Kongresas.

Kaune balandžio 4—6 dienas šių metų įvyko „trečiasis“ Lietuvių Katalikų Kongresas. Jis tęsėsi tris dienas ir užsibaigė vakare pusė po 8-ių ketvirtadienį, balandžio 6 dieną.

Nutūrėjus progos patekti Kongreso pradžion, pasitenkinau vien paskutinės dienos posėdžiais, kurie buvo maž—daug pirmųjų dienų darbuotės kaip ir sutrauka.

Kongreso užbaigos diena pradėta iškilmingomis šv. Mišiomis katedroje, pačiam jo Malonybei Vyskupui Karevičiui celebruojant. Mišių vidury pasakyta pamokslas — daugiau politinio turinio pritaikyta priešrinkimui Seimą laikui. Žmonių buvo ne daug — vos trečdalis šventynės. Po mišių — procesija su Švenčiausiu viduj bažnyčios. Procesijoje labiausia į save akį traukė Vaikelio Jėzaus prieglaudos mažos mergaitės. Indomios jos tuomi, kad dar gyvai primena neseniai praūžusį didįjį karą, kurio liekanų jau maža tebematyt Kaune, nors jos jaučiamos kiekviename gyvenimo žigsnyje... Tos mergaitės, vietoj baltų suknelių, kaip priimta panašiose ceremonijose dėvėjo Amerikos kareivių nertinius (sweater'ius) su rankovėmis, ar be rankovių. Jų galvelės nepuošė balti velionai su vainikėliais, tik baltos nertinės kepurėlės; šlebutės buvo įvairaus margumo — tamsios; avalinė — medinės šliuraitės, sandalai ir — retos avėjo čeverykčius. Kaip kuklus buvo jų aptaisai, taip kukli rodės ir jų siela. Veideliuose nematyt tos vaikiškos puikės, kokią su nemalonumu tenka pastebėti Amerikoje šešių — aštuonių metų „aniolėliuose“ — „mamų“ lenkčiom išpuoštose gėlių

barstytojose V. Jėzaus preglaudos mergaitės eina procesijoje, maldingai rankutes suėmę, nesišypsodamos į viena kitą ir nesidairydamos aplinkui. Jos lyg supranta neatskirtiną savo „brolutį“—vargą, su juomi, regis, supratę, jį pamilo ir daugiau nieko netrokšta pasaulį. Ir kas joms pasaulis — likus be tėvų?.. Nors gailestingiausioj globoj išauklėtas kūdikis, — be tėvo, motinos — tik našlaitis palieka...

Procesija nemaža dabino įvairių tikybinių draugijų puošnios karūnos. Jų artistinė gražna teip tikliai suderinta su neabejotinai apspėjimais lėšomis, aiškiai rodė Lietuvos varguolių gilų religinį jausmą. Patys daugumoj apdriskę basnierti, sušalę, neturėdami iš ko įsitaisyti šiltesnį valką; bet jų „dievukai“ — blizga auksu, sidabru, brangiais šilkais išdyksniuoti. Ir kol mus žmonės tokiais dieviškosios meilės jausmais vadausis, tol visokių partijų savitarpiniai vaidai neras juose atbalsio. Tik maldingi kaimo žmonės, matydami savo apšviestų brolių nuolatines peštynes, prie nieko gera juos nevedančias, numos abejingai ranka, išrežę trumpą, bet raiškų pamokslą: — „ma juos bala!“ ar tam panašiai... Tokių „linkėjimų“ mūsų nusipolitikavusiai inteligentijai girdėt iš visų žmonių sluoksnių visuose Lietuvos kampuose. Rodos metas jau būtų lietuvių politikams daugiau kreipti domės į tautos bei valstybės gyvus reikalus, kad nelikus vadais — be minios...

Po pamaldų delegatai susirinko Liaudies Namuose — Kongreso vieton. Pašaliniai nebuvo ten ileisti iki 3-čiai valandai po pietų. Po trijų gi, komisijoms užbaigus darbus, atsidarė bendri posėdžiai, į kuriuos buvo leidžiami ir ne delegatai. Pastariems vieta — viršuje; kongresistams gi žemai. Viršuje viešpatavo gramzdi betvarkė.

Inėjimas buvo tik iš vieno šono (kitas remontuojama), vienomis, siauromis durimis. Tarpduris — kimšte užkimštas žmonių, kuomet balkono pašaliai beveik tušti. Ir nēr kas patvarko, paskirsto užgulusius duris žmones, kad kitiems duoti galimybės įeiti vidun. Besispaudžiant, bemaž išvengta katastrofos. Inlūžo balkono pas duris grindys, sugirgždėjo nuo publikos slėgio leina paramstis ir vos—vos nenuvirto žemyn ant delegatų galvų. Laimė, kad spėta laiku prasiskirstyt. To sumišio su bildėsiu it griausmas momente, nei nejutau, kaip atsiduriau pačiame balkono gale, viršuj estrados. Patogi vieta ir liuosa, tik mane mažumą baugino galimas ugnelės įžiūra. Tokioje — jokios galimybės išsigelbėti nebūtų. Ir lengvai gali tokia nelaimė čia pasitaikyti — lygiai kaip netikėtas balkono grindų įlūžimas.

Bendruosius posėdžius pradėjo prof. Rainis (kunigas), išdėstydamas padorios katalikų politinės kovos dėsnius. Antras kalbėjo labai ilgai kun. Krupavičius. Jis atpasakojo ko ne visą pirmojo Seimo rinkimų kampanijos eigą, aiškino, dėl ko Seimas paleista, — butent, kad negalėta susitaikyti su valstiečiais — laudininkais, ir paskui iškalbingai stengės įtikinti klausytojus, kad, esą, vien tik krikščionims demokratams valdant šalį, būsiąs išgelbėtas katalikų tikėjimas Lietuvoje. Jis ragino nesigailėti jokios pagalbos teikti agitatoriams, besidarbuojantiems už krikščionių demokratų partiją. Pabarė klebonus, kurie „teip svarbaus reikalo“ nenori suprasti ir neduoda savo arklių agitacijos reikalams. Kun. Krupavičius priminė Kongresui ir finansinę rinkimų paramą. Rinkimai, anot kun. Krupavičius, daug išlaidų reikalauja, o Lietuvos žmonės lig šiol dar nei cento nėra davę tam dalykui. Kad į Steigiamąjį Seimą ir pirmąjį Seimą krikščionys demokra-

tai laimėjo didžiumą atstovų, tai vien ačių amerikiečių organizacijoms — Tautos Fondui ir Katalikų Federacijai. — kurios prisiųsdavo aukų rinkimų propagandai. — Tečiaus amerikiečiai toliau nežadą duoti jiems lėšų; jie, girdi, aiškinas turį daug ir savų reikalų aprūpinti. Tat, norint pravesti savus kandidatus Seiman, lietuviai katalikai privalą ne vien darbu, bet ir skatiku prisidėti.

Po kun. Krupavičiaus kalbos, Kongreso pirmininkas, advokatas Tumėnas paklausė, ar norima vesti diskusijas, ar paklausti rezoliucijų. Intelligentų didžiuma išsireiškė už diskusijas; kita dalis delegatų — daugiausia kaimietės, kurioms rūpėjo anksčiau namon parvykti, parodė noro išgirsti rezoliucijas. Tulas dvasiškis ėmė aiškinti diskusijų svarbą, kad nušvietus kaikiuriuos referatų neaiškius išsireiškimus. Pirmininkas jį sustabdė — pirma žodžiais, paskui skambučiu. Pradėta skaityt rezoliucijas.

Pirmučiausia skaityta „pavasarininkų“ ir „ateitininkų“ gambiai suredaguotos rezoliucijos. Jose tarp kitko pažymėta „skrajojamų kursų“ steigimo rikalas. Tas gi klausimas, reikia patėmyti, ne naujas ir ne šių dienų Lietuvos jaunimo iniciatyva gimęs. Pirmame Amerikos Lietuvių Katalikų Kongrese Wilkes Barre, Pa. kilnojamo Lietuvių Universiteto sumanymas buvo plačiai aptartas; tik, dėja, iš rezoliucijų lapų toliau neišėjo... Linkėtina, kad nors „Skrajojami Kursai“ neliktų vien ant popieros. Sekančios rezoliucijos — buvo Blaivybės draugijos, pabriežiant reikalą pilnos abstinencijos Lietuvoje. Šias rezoliucijas išklausę delegatai ne visi sutiko, priimti jas en bloc, kaip kad priimta pirmosios. Keleta kunigų, pareiškė noro išparodyt atmetinus rezoliucijose punktus. Pirmininkas gi iš karto tam priešinosi, bet, kilant vis griežtesniam reikalavimui, leido balsuoti. Didžiuma bal-

sų nuspręsta Blaivybės rezoliucijas pavesti perredaguoti ata tinkamai komisijai.

Toliau — Katalikų Mokytojų Sąjungos rezoliucijose kreipiama domė į pasaulinių Katechetų Kursų sumanyimą, atsižvelgiant į kunigų stoką parapijose ir mokyklų skaitlingumą kaime. Be to, raginama Tėvų Komitetai leisti vien tokiems mokytojams dėstyti tikybą, kurie patys yra praktikuojančiais katalikais, nes daug esą mokyklų, kur religijos mokina socialistai mokytojai, žinia, savo naudai. Primenama ir tikybos vadovėlių suvienodinimo klausimas, kadangi lig šiol, dėlėi vadovėlių įvairumo, tikybos pamokos begalo apsunkinamos, ne vien mokiniams bet ir pedagogams.

Pasaulinių Katechetų Kursų projektas išdalies primena Amerikos „Vyčių“ organizacijos pradžią, nors visai kitokiais obalsiais. Amerikoje mūsų dvasiškių savitarpiniai vieši vaidai sukėlė kaikiurių katalikų nepasitenkinimą ir jų nekurie norėjo steigti lietuvių katalikų jaunimo draugiją — be dvasiškių globos.

Katalikių Moterų Sąjungos rezoliucijos patiekta grynai tikybiniais klausimais.

Katalikų laikraštiniškai rezoliucijų neskaitė ir neturėjo suredagavę. Jie net į savo susirinkimą neatėjo, išėmus vieno ar dviejų p. Pakštas pasisiūlė laikraštinius pateisinti, bet to vieton, jis pradėjo neįdomų „spyčių“ apie Amerikos lietuvių „spaudos savaites“. Anot jo, pirm spaudos savaitė, Amerikoje tebuvo ten vos 18.000 laikraščių skaitytojų; paskuigi toji skaitlinė pasidauginus iki 36.000.

Iš kur p. Pakštas tokias keistas skaitlines išlaužė — sunku atspėti. Laimė, kad, ar tą nesamoną pastebėję, ar kitais motyvais vaduojanties, išymesni delegatai ėmė iš

savo vietų stabdyti kalbėtoją šaukiant: „kad nėra rezoliucijų, nereikia nei prakalbų“. Tečiaus, Amerikos lietuvių „žinovui“ nekreipiant dėmesį taikomus jam priekaištus iš auditorijos, pirmininko skambutis pertraukė nevykusią kalbą — „spyčių“.

Po visų rezoliucijų tulas dvasiškis priminė reikalą Katalikų Centrai savus namus įsigyti. Tam dalykui iš Amerikos, esą, gauta 10.000 dol. paskolos ir 2.000 dol. suteikęs Ukio Bankas. Taipgi, visi katalikai per Kongreso atstovus buvo raginami balsuoti vien už krikščionių demokratų sąrašus. In pastarųjų sąrašus įeina krikščionių demokratų, Ukininkų Sąjunga, Moterų Katalikų Sąjunga, Darbo Federacija. Daug gražbilos išlieta, šaukiant visus lietuvius vienybėn. Tuogi tarpu, dykai išdalytos visiems delegatams ir pašaliečiams krikščionių demokratų agitacinės brošiūros bei „Politinės Dainos“ visai kitaip tą vienybę skelbia.

Ne prošali bus atkartojus keletą ištraukų:

O jei kam jau nusibodo,
Kad jo sprandu nieks nejodo
„Pažanga“ ir „Zemdirbys“
Tam ant sprando tuoj užlys.

Kas ponus („Zemdirbius“ su „Pažanga“) nuo
sprando krato,

„Cilikų“ pinkles suprato.
„Rojaus“ laimės kas nemato —
Rinks krikščionių demokratą.

Kai dieną rinkimų prie urnų sustosim,
Ne „cilikus“ rinksim vienus ar kitus,
Ir „Pažangai“, „Zemdirbiui“ balso neduosim,
Bet rinksim savo tikruosius draugus.

— 64 —

Kur šiandieną ana
 „Pažanga" mūs sena,
 Ar išvys ji kada Seimo sienas?
 Ar vaikus Lietuvos
 Dar kada pažabos
 „Pažangos" didžiavysis nors vienas?
 Na kas gi, išties,
 Poneliui norėtų padėti?
 Ir štai „Zemdirbys",
 Išvertęs akis,
 Užstojo ponus netikėtai...

Dar to negana
 Patsai Smetona
 Su „Pažanga" „Zemdirbys" seka.
 Valdemaras garsus
 Atvėrė nasrus —
 Net seilės profesoriaus teka.

Atsiminkit, draugai!
 Griš caro laikai,
 Jei „Pažanga", „Zemdirbys" rinksim!
 O jei „cilikus"
 Išrinks kas iš mūs —
 Taip pat nemažai nusiminsim....

Tokiais tai „meiliais žodeliais" krikščionys demokratai praktikoje „vienija" lietuvius... Gi Kongrese kalbėtojai net grūmojančiai ragino balsuoti būsimuose rinkimuose už krikščionis demokratus. Kas nebalsuos, tas būsias Lietuvos ir bažnyčios priešas.

Kongresā baigiant, Jo Malonybē Vyskupas, kuris visa, laiką sėdėjo greta pirmininko, perskaitė trumpą Amerikos lietuvių aukų Katalikiškam Universitetui sąskaitą. Iš Amerikos gauta apie 60.000 dol. — daugiausia Lietuvos bonais ir keletą tik tūkstančių grynais pinigais. Jo Malonybē paaiškino, kad nors iki šiol Lietuvoj Katalikų Universiteto nėra, bet tam tikslui surinktomis aukomis duodama stipendijos keletai lietuvių, besimokinančių užsienių universitetuose bei kolegijose. Pagaliau, Jo Malonybei Vyskupui paraginus išreikšti Amerikos lietuviams padėką už suteiktą pašalpą, visas susirinkimas susuko: „Valio Amerikiečiai“ Kongresas galutinai užbaigta Jo Malonybės Vyskupo palaiminimu ir po to — tautos himnu. Buvo tad pusė po 8-ių vakare.

Išsikirstant prisiėjo ilgokai sugaišti, besigrūdžiant prie durų. Laiptais gi belipant žemyn, prieangy buvo teip tamsu, jog reikėjo didelės atsargos, kad koją neišsisukus.

Lietuvių Laivyno vėliavos pašventimas.

Klaipėdos Kraštui prisijungus prie Lietuvos, savaimi atsirado reikalas didesniam lietuvių laivynui steigti; lig šiol egzistuojąs upių laivynas toli gražu negali patenkinti mūsų valstybės vandens tranzito reikalus. Lietuvai reikia tokio laivyno, kuris išplauktų į plačiąsias jūres ir užimtų sau tinkamą vietą pasaulio laivynų šeimynoje.

Kovo mėnesyje, generolo leitenanto Nagevičiaus pakvietimu įvyko Lietuvių Garlaivių Bendrovės bute du organizatyvių lietuvių jūrininkų susirinkimu. Jų svarbiausias tikslais buvo: susipažinti tarp savęs lietuviams jūrininkams, jų registracija, pasitarimas, kaip ieiti į artesnius ryšius su Klaipėdos jūrininkais, kad lietuvių jūrininkų sanjūngon pritraukti ne vien jūrininkai, bet ir plačioji visuomenė. Tuose susirinkimuose abiem atvejais pirminkavo jūrių kapitonas p. Daukantas — baigęs Petrapily jūrininkystės Akademiją ir aštuonioliką metų tarnavęs Rusijos laivyne caro laikais. Jis dar tik keli mėnesiai, kaip pargrįžęs Lietuvon ir maža tepramokęs lietuvių kalbos.

Organizatyviuose Lietuvos Jūrininkų Sanjūngos susirinkimuose patirta, jog Lietuvoje nūnai esama nemažiau 40-ties įvairių jūrininkų specialistų: mechanikų, technikų, telegrafistų, apicierių, kapitonų bei gydytojų. Laivynui pradžia gera, tik reikia kapitalo, kad sumanymą įkūnijus. Kapitalui surasti reikia suindominti laivyno klausimu Lietuvos turtuoliai, spauda — visi mūsų draugijos sluogsniai. Tam tikslui pasiekti, generolo Nagevičiaus—jūrinin-

kugdytojo—rūpesčiu surengta Atvelykyje iškilmingas Lietuvių Jūrininkų Sąjungos vėliavos pašventinimas, argu Lietuvos Laivyno krikštas. Iškilnėse dalyvavo Jo Mal. Vyskupas Karevičius, prezidento atstovas, ministerriai — asmeniniai, arba per savo reprezentantus, universiteto profesoriai, dailininkai etc ir didelė žmonių minia. Teipgi atvyko ir Klaipėdos Krašto vyriausybės igaliojiniai.

Lietuvių Laivyno krikšto ceremonijas atliko J. M. Vyskupas Karevičius, pašventindamas Lietuvių Jūrininkų Sąjungos vėliavą ir trumpai, bet ispūdingai prakalbėjęs. Po to iškelta ant tam tyčia paruošto stiebo balta, su sidabro inkaru viduryje. Lietuvių Jūrininkų Sąjungos vėliava, karo orkestrams žaidžiant. Toliau kapitonas Stulpinas—35 metus tarnavęs jūrių laivininkystėje — trumpai pabriežė, kiek Lietuvai yra nuostolio, neturint vaizbos laivyno savo prekių eksportui, — būtent — 35.000.000 litų kas metas. Kiti žymesni kalbėtojai buvo: Karo vadas generolas leit. Stanaitis — jis smarkiai nupeikė dabartines mūsų partijų rietenas ir kvietė, vaidus užmiršus, visiems lietuviams susivienyti akiveizdoje gresiamo Lietuvai pavojaus; p. Martynas Yčas papasakojo apie isikūrimą lietuvių upių laivyno; Zemės Ukio viceministeris Matulionis, Susisiekimo ministeris Tomaševičius ir Klaipėdos Krašto atstovas Vėsuls reiškė kiekvienas savo rūšies linkėjimus ir pritarimą naujam Lietuvos laivynui.

Po prakalbų, turinti bilietus buvo pakviesti Karo Muzėjun, kur tapo perskaityta keli referatai.

Jūrių kapitonas Daukantas aiškino, kokio talpumo jūrių komercijos laivai reikalingi Lietuvai, remianties sekančiomis statistinėmis žiniomis:

— 68 —

Lentelė 1 Nr. Viso pasaulio laivų talpumo didumas.

	Laivo didumas		Laivų	Bendras jų
	tonuose		skaičius	tonažas.
A. Nuo	100 iki	1000	14.787	5.000.000
„	1000 „	2000	3.775	5.500.000
B. „	2000 „	6000	8.287	31.500.000
„	6000 „	10000	2.075	15.000.000
C. „	10000 „	56000	331	4.500.000
D. „	Visame pasaulyje		29.255	61.500.000

Lentelė 2 Nor. Vidutinis nekurių valstybių laivų talpumas.

Valstybės	Laivų skaičius	Vidutinis talpumas
Suomija	121	680 t.
Švedija	1072	930 t.
Norvegija	1596	1200 t.
Danija	522	1400 t.
Argentina	150	920 t.
Čili	90	980 t.
Kuba	40	1100 t.
Brazilija	348	1400 t.
Japonija	1940	1500 t.
Olandija	922	1900 t.
Jungt. Valstybės	4110	3600 t.
Didžioji Britanija	9779	2100 t.
Prancūzija	1400	2100 t.
Italija	789	2700 t.

— 69 —

P a s t a b o s: (Lentelės 1 Nr.)

- A. Virš 50 nuoš. sulig skaičiaus viso pasaulio laivų.
- B. Virš 50 nuoš. sulig talpos su laivu.
- C. 1 nuoš. sulig skaičiaus. 6 nuoš sulig talpumo.
- D. Vidutinio laivo talpumas 2100 tonų.

P a s t a b o s: (Lentelės 2 Nr.)

A. Šalys sulig savo geografinės padėties artimos Lietuvai, turi daug mažų laivų. Jų vidutinės jūrių laivų tolumo plaukiojimas didesnis šito talpumo.

B. Šalys vedančios sulig savo geografinės padėties ypatingai vandenynų prekybą. Brazilija iš jų vidutinė. Jos vidutinis laivas pilnai atatinka Lietuvos tolumo plaukiojimui.

C. Dabartinių laikų Jung. Valst. pergyvena sunkų jūrių krizį. Toksai tonażas perdidelis.

D. Šios šalys nūnai neteip sunkų jūrių krizį pergyvena. Ir šitoks laivų talpumas atatinka ir Lietuvai su maksimum 3.000 t.

Nuosakiai Lietuvai reikalingi garlaiviai nuo 1400 iki 3000 tonų talpumo.

Jūrių kapitonas Stulpinas išdėstė šių metų trijų pirmųjų mėnesių — nuo sausio 1 d. iki bal. 1 d. — Lietuvos eksportą, urmu imant, ir kiek svetimos Valstybės sumokėta už transportą ačiū tam, kad neturėjome savo uosto mei laivų:

1. Už jūros transportą	1466400 Lt.
2. „ gelžkelio transportą	288000 „
3. „ muita ir uosto rinkliavas	168000 „
4. Darbininkams	54000 „
Viso	1996400 Lt.

— 70 —

Bet mūsų exportas turėtų būti žymiai didesnis, nes bendra praeitų metų ūkio produktų derliaus atsarga, skaitant tam tikrą kiekybę reikalingą gyventojų maitinimui ir laukų apsėjimui, sudarė apie 750000 tonų. Išvežta apie 110000 tonų žalios medžiagos apie 800 vagonų kiaušinių ir apie 16000 tonų įvairių prekių, kaip antai: kailiai, oda, šeriai ir t.t.

Jeigu mes pusę tų ūkio produktų išvežtume užsienin jūromis, tai vidutinis transporto apkainavimas siektų sekančių skaitlinių:

Exporto lentelė vieniems metams.

1.	Už ūkio produktų transportą jūromis	apie 16450000 Lt.
2.	„ miško medžiagos „ „ „	4050000 „
3.	„ kiaušinių „ „ „	564000 „
4.	„ įvairių prekių „ „ „	752000 „
5.	„ gelžkelių važimą	4375000 „
6.	„ muitą ir uosto rinkliavas	2625000 „
7.	Darbininkams	2725000 „

Viso 31541000 Lt.

Pereitų metų importas:

1.	Už anglių transportą apie	900000 Lt.
2.	„ įvairių prekių transportą	1880000 „
3.	„ muitą bei uosto rinkliavas	384600 „
4.	Darbininkams	21360 „
5.	Gelžkeliams	640000 „

Viso apie 3825960 Lt.

Beklausant tų skatlinių teko patėmyt Karo Muzėjuje daug lenkų patrankų—vardais „Jadzia“, Wandzia“, „Man-cia“, etc., paimtų mūsų narsios kariuomenės kovose su plėšriaisiais lenkais. Nemaža čia ir viokečių ginklų, aeroplanų, vėliavų ir kitokių didžiojo karo skeveldrų. Apie

patį Karo Muzėjų ir jo įtalpą bus paminėta plačiau atitinkamoje vietoje.

Po referatų, p. Žilevičius, mūsų muzikas, moksliskai aiškino, delko lietuvių dainų melodijose yra daug gražių pakartojimų, aidų pavyzdžiais. Mūsų melodijos, esą, susidėjo tais laikais, kada Lietuvoje buvo didelės, tankios girios, kuriose paleistas balsas parsikartoja įvairiais aidais. Todėl ir mūsų dainų melodijose esama daug malonių, skambių pasikartojimų, nelygu atgarsiai miške. Panašiai pagražintų melodijų randama ir Karpatų Kalnų apylinkėse, kur liaudies melodijos sudėtos, tų kalnų aidus pamegzdžiojant.

Po šių paaiškinimų sekė labai gražus smuikininkų koncertas, pianu akompaniuojant. Puikiai išpildyta kelių žymiausių kompozitorių muzikos kuriniai iš jūrų motyvų. Beklausant, rodos, ir girdi ir jauti bešėlstančią audrą ant jūrų, išsiūbavusio okeano įvairiose stadijose ošimą, vilnių slaptą kuždesį ir jų sukilimo nuožmų užimą — žodžiu, lygiai kaip, kad keliaujant laivu tenka pergyventi.

Galop, generolas leitenantas Nagevičius (augštas kaip baronas Wrangelis) visiems atsilankiusiems Lietuvių Jūrininkų Sąjungos vėliavos „krikštynose“ „kūmams“ gražiai padėkojo už dalyvavimą tose išskilmėse ir išreiškė pasigailėjimą, kad Lietuvos kapitalistai į jo pakvietimą neatsiliepė, — tame skaitlingame susirinkime čia jų nebuvo, jie pasislėpė „užpečkyje“... Tuomi, esą, jie parodė savo neprielankumą Lietuvos jūrų laivyno idėjai. Ir kvietė visus lietuvius bent po vieną litą paaukoti Lietuvos laivyno reikalams, iš ko susidarytų graži suma — 3.000.000 litų, skaitant tiek jau lietuvių. Be to, generolas Nagevičius išreiškė vilties, jog ir Amerikos lietuviai

neatsisakys padėti savo doleriais Lietuvai išgyti taip svarbų dalyką — jūrių vaizbos lavyną.

Kad Amerikos lietuviai jūrininkai, kurių esama daug daugiau, negu Lietuvoje, turėtų būt pakviesti dėtis į Lietuvos Jūrininkų Sąjungą, nei vienas kalbėtojų šiuo atveju, nei Lietuvos Jūrininkų Sąjungos organizatyviuose susirinkimuose to klausimo nelietė. Kiek gi teko patirti, minėtoje jūrininkų sąjungoje yra vokiečių — dagi su prievardžiais „von“, — rusų ir kitų tautų specialistų jūrininkų. Tokiems svetimšaliams — svetimi ir Lietuvos valstybės reikalai. Kas kita gi Amerikos lietuviai: jie nors toli nuo savo tėvynės gyvena, bet gyvai atjaučia kiekvieną jos politinį įvykį, ar naudingą jos kurybos darbui — jos gerbuviui — sumanymą. Tai liudija apčiuopiamai ir gausios amerikiečių aukos įvairiausiems gimtinės šalies reikalams; tai patvirtina Klaipėdos Krašto prisijungimo prie Lietuvos realizavimas — veik išimtinai Amerikos lietuviams finansuojant. Metas, jau būtų lietuviams inteligentams numesti nuo savo veidų tuščios puikės — taip labai netinkančią apšviestiems mokytiems žmonėms kaukę ir pradėti Amerikos lietuvių, ne vien dolerius kviesti talkon į bendrą Lietuvos Valstybės statymo darbą, bet ir jų smegenis — jų prityrimą, sujungtą su neabejotina tėvynės meile. Tų ypatybių, ypač patriotizmo Amerikos lietuviuose rasime nepalyginamai daugiau negu naujuose Lietuvos „piliečiuose“ — Dievas žino, — iškur atsidanginusiuose ir kokiais tikslais?..

Lietuvos Laivyno „krikšto“ šventė užsibaigė 8:30 vakare vėliavų nuleidimu, kariškiams trimituojant šios populiariės mūsų tėvynėje dainos melodiją:

— 73 —

„Eisime, broleliai, namo, namo!

„Jaunieji broleliai, namo, namo...”

Teip trimituoja karys nuo Karo Muzėjaus bokšto kas vakarą, saulei nusileidus, kuomet svyruojama, nuleidžiant nuo muzėjaus kuoro Lietuvos Valstybės vėliava, nuo šios dienos — ir balta Lietuvių Jūrininkų Sąjungos vėliava — tuč priešais Karo Muzėjų. Toje akcijoje yra kas tai savotiškai pakilaus, žavėtino, sujudinančio iki pat širdies gelmių...

Laisvos Lietuvos Pavasaris.

Dar niekad mūsų tėvynėje, nuo kada ji pradėjo laisvai, nepriklausomai tvarkytis, taip aiškiai nebuvo jaučiama amerikiečių stokos, kaip šią praėjusią žiemą. Net pačiame Kaune, kur dar pernai mirgėte mirgėdavo gatvėse smailiais batais bemindžioja sostinės klampų dublyną mūsų broliai iš užjūrio, — šią žiemą visai maža jų čia buvo matyt. Kodel? —

Jau ir pavasaris pradėjo rimtai reikšti savo gyvybę, parsikvietęs į talką paukščių čiulbuonių aibius. Tik dar žiema baltgalvė, išliegusi šimet gamtos jai skirtą laiką, nūn stengias atsikirsti už praeitą beveiklę, stodama kartas nuo karto į aršią kovą su energingu žaliuku. Tai tirštu sniegu apiberia medžių, krūmokšlių besišiepiančius pumpurus; tai šiaurių vėjų rusčiai juos išskaudina, ar ledais apšaudo besprogstančius leinus augalus; tai saulės neskalsius spindulius užengščia palšais, tamsiais debesiais ir dangų pravigdo šaltu, ilgu, įkiriu rudens lietumi.

Bet veltui karšatės žiemos sielvartojimai. Ji jau atgyveno savo speiguotas dienas, ir jos nelemti vėlybi prajovai — vien paskutinės merdėjimo blyksenos. Atbodusiai pavasario gamtai gyvybės siūlo jau nepakirs.

Flora, nustūmus nuo sosto bejiegę valdovę, skubiai ėmė taisytis naujų rūbų daugspalviams žiedams krauti ir įvairių įvairiausiems vaisiams nokinti. Fauna, nusiziūrėjus į neatskirtiną sesutę florą, gūviai ruošia savo šeimynai namelius šakų tankumynuose, stogų palėpėse, arimų, pievų duobelėse ir giliuose žemėj' urvuose.

Tik žmonių giminėje, prisikėlusios tautos po sunkaus žiemos slėgio ir sutraukiusios vergijos pančius, kaž kodėl savo gyvenimo pavasary n'eina valstybių kurimo darban gamtos pramintais takais. Jos nusigrįžę nuo aušros spindulių, grumias, klampoja neišbredamame suiručių šiukšlyne, ar žaidžia, it silpnapročiai kudikiai beprasmeiais mui-lo burbulais, — vietoj purenus žemę savo kultūros, gerbuvio sėjoms. Kitos dar blogiau elgias, — naikindamos iš pat šaknų visa, ką joms jų bočiai ilgais vaisingo triūso amžiais pagamino ir paliko kaip švenčiausius paminklus, kurių neįveikė sugriauti žiauriausi nelaisvių smūgiai.

Tiesa, yra ir išimčių tokiame bendrumos chaose. Stai viena, kita sutremptų valstybių, pakilus iš karo griuvėsių ir stojus laisvųjų tautų eilėje, drąsiai iškopė iš savo pavasario dumblo, laukus rūpestingai įdėjo — ir šiandien tenais — jau vasara daug brandžių vaisių ugdo.

Deja, mūsų garbingų senuolių brangus palikimas — narsaus Gedimino, Vytauto Didžiojo šalis — tokiomis laimingoms išimtimis toli dar neprilygsta.

Nestinga mums gerų norų savo valstybės tvarka užimponuoti pasauliui. Tik stinga rimtybės ūpo — dirbti nuoširdžiai vienybėje kilnų statybos, kultūros darbą, kaip brolis su broliu, kaip vienos motinos dorai išauklėti vaikai. Ir Visagalio mums duotąjį laiką — jokiais žemėiūgais neapkainuojamą dovaną — eikvojam tuštiesiems, be naudos ginčams; pešamės, baramės už menko asmens, siauros partijėlės pirmybę, tartum, palaidi, maži dykūnai. Jau ketveri metai praslinko, nuo kada mūs tėvynėi patekėjo savistovios buities saulutė. Tečiaus, toji seniai mūs laukiama palaimos šviesa — augščiau rytų orbito ir nepakilo...

Kada Lietuva vos gyva po karo pakėlė iš ašarų upe-
lių, kraujo klanų savo suvargusią galvą ir ištiesė maldau-
jančią ranką užjūrio vaikams, — tie, pamiršę savo gy-
viausius reikalus, šoko, kas gyvas, motinai gimtinei pagel-
bon. Visa amerikiečių spauda, be išimties, vieną sutarti-
nę giesmę — giesmę be galo užtraukė ir tekartojo keletą
metų. Ta giesmė prasideda gerai visiems lietuviams
žinomais žodžiais: „Padėkime Lietuvai atsistatyti!“

Išjudinti galingiausiojo ginklo — spaudos, — Amerikos
lietuviai ėmė ruošti visuose miestuose, miesteliuose pra-
kalbas, mitingus, pokylius ir tiems panašias pramogas —
vienu tikslu: — išgriautai tėvynei aukų parinkti. Ir
sunkaus darbo — darbo katorginio žmonės duonpelniai
nešė, krovė duosniai, nešykštaudami ant gimtinės auku-
ro. Jų kruvino prakaito uždarbis — doleriai — plaukte
plaukė iš turėjų ir varguolių butų — vienu tolygiu keliu
— į Lietuvos šalį...

Galop, nesitenkindami gryna medžiagine savo pašal-
pa, amerikiečiai ryžtasi patys, kas Atlantiku, kas Didjū-
riu, keliaut į tėvų žemę — suraminti karo slibino apiplėš-
tų, nuskriaustų brolių; jiems padėt ne vien pinigais, bet
darbu ir įgytais kultūringesnėj šaly tinkamais prity-
rimais.

Minių minios plaukė į tą kraštą, iš kur pirm keliu,
keliolikos metų išginė juos skurdas į platųjį pasaulį —
duonos jieškotų: vargdienis vargdieniui — geriausiais
draugas nelaimėj.

Paplito po Lietuvą iš Amerikos grįže josios vaikai, o
su jais kartu ir dolerių tūkstančiai. Karo siaubūno išnai-
kintose vietose, netrukus išdygo naujų trobesių, mokyk-
lų, pramonės įstaigų. Išlikę nuo bado, kietų okupacijų
elėgio, Lietuvos tėvynmeiliai, subūrę savo jėgas į krūvą,

remianties amerikiečių dolerių stipria galybe, sukūrė valstybę, išrinko jai šeimnininką — Lietuvos Steigiamąjį Seimą.... Triumfo valanda mums atėjo...

Visi lietuviai, užmiršę vakarykščias, dar neužgijusias savo žaizdas, džiaugias, krykštauja, susilaukę tikrų brolių — sesučių valdžios. Burių buriai, tautos vėliavom nešini po miestus, bažnytkiemius, paraduoja, dainuodami Lietuvos himną, šaukdami iš visų krūtinių, visokiais balsais — valio nepriklausoma Lietuva! valio Steigiamasis Seimas!...

Gi laikinojoj sostinėj — Kaune — paraduoja ne vien pilkos sermėgių minios, bet narsūs rikiuotėj' kariai su savo garbingais vadais, lydimi karo kapelių linksmoms melodijoms. Jiems pritaria augštieji mūs valdininkai. Susikalstę suolus, stalus iš menkai apobliuotų lentų, (nes, ką rusai, begdami iš Lietuvos nespėjo išsigabenti, pagrobė okupantai vokiečiai), ėmė puotauti, linksmintis, šokti, tuštindami šampano, gintarų nektaro bonkas lig pat dugno, o tuo kart — ir jaunos valstybės sulopytą izdą.

Ir Amerikos lietuviai, neatsilikdami nuo savo viengėnių Europoj, teipgi džiugavo savuose rateliuose ir viešai — tautinėm procesijom miestų gatvėmis. Tik amerikiečių iškilmių tikslas buvo gilesnis, praktiškesnis, negu vien tautinio džiaugsmo demonstracijos. Jie savo parodomis norėjo suindominti Amerikos įvairių tautų sluoksnius, Jungtinių Valstybių valdžią — nepriklausomos Lietuvos susikūrimo bei parlamento išrinkimo įvykiais. Tuomi gi buvo rengiama dirva pripažinimui mūsų Valstybės de facto ir de jure. Amerikos lietuviai, kvietė į savo mass-mitingus, pokylius įtakingiausių dienraščių reporterius, redaktorius, kongresmanus, senatorius, advokatus, teisėjus, miestų majorus, bankierius, kapitalistus,

etc., kad jie išgirstų iš mus oratorių lūpų apie Lietuvos garbingą žilą praeitį, vergijos kančias ir sunkiai iškovotą mūsų laisvę.

Tokių susirinkimų pasekmės ėjo mūsų naudon. Amerikiečių anglų spaudoje dažniau pasirodydavo prielankūs lietuviams straipsneliai, žinios. Washingtone, Senato, Kongreso atstovų tarpe atsirado Lietuvos užtarėjų, kurie noriai išrūpindavo Amerikos piliečių lietuvių delegacijoms audijencijas pas prezidentą — Lietuvai pripažinimo klabint. Nors nemaža mūsų tėvynainiams Amerikoje prisiėjo privargti, prisidaruoti įvairiomis peticijomis, dažnomis „meldžionijomis“ į Baltąją Rumą, tačiau, jie rankų nenuleisdavo. Nepasisekimai vien užgrūdindavo juos pasiryžime pasiekti tikslo. Jie dėjo dar gausesnes aukas; leido anglų kalboj Lietuvos istorijos brošiuras, pamfletus ir stambesnius veikalus; išsiuntinėjo tą literatūrą visiems Amerikos ambasadoriams, konsulatams, didžiausiems pasaulio politikams, diplomatom, įžymiausiems laikraščių leidėjams ir t. t. Toji Amerikos lietuvių įtempta misija neliko be teigiamų išvadų. Lietuva tapo pripažinta ne tik mažųjų, bet ir didžiųjų valstybių ir pagaliaus — pačios Jungtinių Valstybių valdžios.

Rasi šioje akcijoje pasaulio politikai vadovavosi ir kitokiais motyvais, — visgi pasiliks neužginčijamas faktas, jog mūsų broliai užjūrų, daugiausia prisidėjo spauda, darbu, pinigų bei gudrumu prie iškovojo Lietuvos pripažinimo. O kad be amerikiečių finansinės pasipirties nei pati mūsų valstybė nebūtų susikūrus, to šiandien Lietuvoje dar nieks nepamiršo.

Tuo tarpu, kaip karšti mūsų patriotai anapus vandenų dirbo, išsijuose, tėvynės gerovei, o Lietuvos ponai linkmino „mužikų“ nuobodžiam pilį išsipudravusias lenkes.

maskalkas, žydes, prancūzes — dievai žino iš kur atvežtas, — mūsų „rimtas“ galvočius — St. Seimas irginesnau-dė. Jis tiesė stakles, posmavo, audė naujus, margių mar-giausius įstatymus, įvairiausiom spalvom. Ir priaudė de-vynias galybes — daugiausia raudonos varsos, mandres-nių už Spartos Likurgo teisių. Tuos savo išminties per-lus, apmales paviršium išklerusiom, skolintom Rusuose kritikos girnom, mūsų parlamentas sudėjo juos į vieną krūvą, įpūtė kažkokią, ne savo dvasią, pakrikštijo skam-biu vardu „Lietuvos Konstitucija“ — ir paleido pasaulin...

Nustebu, nuliūdo Lietuvos ūkininkai, kaimiečiai, ba-jorai, žemdirbiai, — perskaitę žemės reformos kodeksą. Susirūpino Amerikos piliečiai lietuviai, pasijutę be tėvy-nės bastuoliais, išmestais už gimtinės slenksčio, nutrenk-tais žemiau Galicijos, Kaukazo, Turkestano, Afrikos žydų, teroristų bolševikų ir visokios rušies svetimų gaivalų...

Kuomet gi „darbštus“ Seimininkas statė amerikie-čiams neperlipamą tvorą tėvų šali, Europos aferistai derėjosi už Lietuvos kailį, žydai visais keliais papliupo į mūsų tėvynę — iš raudonųjų lygybės, brolybės rojaus ir iš tolimiausių kraštų. Lietuva mat vaisinga šalis, ypač ne savo žmonėms. Maskvoj gi, Petrograde, Odesoj, kas tik panorėjo pirkosi už pinigus mūsų atstovybių kontorose Lietuvos pilietybę, o šios altruistinė, tolerantinė valdžia atidarė plačiai šalies vartus naujiems „vargšams pilie-čiams“ niekad savo akimis neregėjusiems Lietuvos. Tie gi „vargšai“ atsibaldėliai, bereginti, tapo didėliais tur-čiais, spekuliuodami, šmugeliaudami mūsų šalies nauda. Jie užėmė patogiausias pramonės vietas, isikraustė į val-džios istaigas, pavergė mus kultūros židinį universitetą, užkrėtę jį bolševizmo puvėsiais ir rusų krankščių žargo-

nu. Nun Kaunas, — ačiū mūsų administracijos perdideliame nuolaidumui, — visais atžvilgiais — grynai rusuojančių žydų sostinė. Ryte, dieną, vakare, po Laisvės Alėją veikia vieni žydai su žydėmis — išsipuošę lyg New Yorko milijonieriai — vaikštinėja, pasipūtę, rusiškai erzėdami, peikdami Lietuvos gojų tvarką ir didžiuodamiesi Sovietų Maskvos „kultura“.

Sename gi mieste — per žydus ir praeiti negalima. Jie sustoję krūvomis ant siauryčių purvinų šaligatvių, mitinguoja, derasi laisvai, kliudydami praeiviams; — jų pilnos gatvės besiergeliojančių — daugiausia vis rusų kalba.

Net prie pat Seimo rūmų — čia jau pas prezidento rezidenciją, palikta vidury Gimnazijos gatvės žydams vertelgoms rinkti — gyvom ir negyvom prekėms pardavinėti Koks čia „švarumas“ nuo visokių gyvulių, šieno pakraikių, supuvusių vaisių — galima išivaizdinti... Kas dar arčiau — tai visas vainikas nušiupusių, aplūžusių prekybos šetų — po pačiais Parlamento langais!.

Ziūri į tai visa žmogus ir stebiesi, kodėl miesto galva — burmistras — ir šeimininkas Seimas neįsako perkelti rinkos ir tų šlykščių lužnų krautuvėlių į joms prideramą nuošalią vietą? Rodos būtų daug mandagiau ir sveikiau, kad užverstą per daug jau neestetinėm šėtrom kiemą greta Parlamento, apsodintą medeliais ar išstatytą tenais vienai viršaus gimnazijų trobesį. Ak Seimas, užėmęs buvusios prie caro rusų vyrų gimnazijos ruimingą namą, turėtų tinkamai atsiteisti. „Aušros“ — vienašalinė lietuvių mišri gimnazija, kurioje dar ir Komercijos gimnazija įterpta, — seniai jau per angštą. Jei valdžia nesigaili belių milijonų litų miesto teatrui išremontuoti, tai tuo labiau, regis, neprivalėtų šykštauti švietimo istaigoms. Nun daugelis norinčių mokytis lietuvių jaunimo, neitilpdami į

savajā Gimnazijā, istoja i lenku, vokieču, rusu, ar žydu, — zinia, su mūs pačių skriauda. Ir ko gi galima laukti, pavyzdžiui, iš tokio lenku mokyklos auklėtinio, kuris iškala, tenais vartojamuose istorijos, geografijos vadovėliuose, būk Lietuva yra vien Lenkijos provincija!? Po šiai dien švietimo ministerija, nepaisant tūlų patriotų patėmėjimų, ir net pakartotinių protestų, nesiima priemonių tai lenkų beteisei pašalinti iš jų gimnazijos Kaune. Be galo jau mes nuolaidūs visokiems savo išnaudotojams ir net atkakliausiems priešams! Irgi nėra sveika Lietuvai, kad mūs valdžia leidžia žydu gimnazijoje Kaune dėstyti pamokas rusų, o ne žydu kalba. Ar gi ne gana žydai nudažė savo rusizmu visus Lietuvos miestus bei miestelius!?. Kam dar jų atžalos — išaukę pačioj Lietuvos širdy, — turėtų palaikyt mūsų žmonėse skaudžios vergijos liekanas? Juk tai nežmoniška leisti pašaliečiame iš mūs teip ciniškai tyčiotis. Ir panašios tolerancijos nerasime, turbūt, niekur pasauly.

Nesistebėtume, jei Lietuvos „nauji piliečiai“ už tokias malones būtų mums dėkingi. Bet toli gražu teip nėra!

Nepaisant to, kad Lietuva žyduis priėmė plačiausiu glėbiu, priglaudė, padarė juos faktinai mūs valdovais, — jie ne tik nepadėjo, galėdami, mums išsirūpinti didžiųjų Valstybių pripažinimą, bet kliudė. Invedus lietuvių valiutą, žydai stengėsi visomis įmonėmis ją sutrempti — vokiečių naudai ir savo didesniajam gešeftui. Kada vokiečių markė stambiais, nelygiais šuoliais ėmė riedėti pakalnėn, — žydai spekuliantai papirkinėdavo mus telefonų centralines, kad lietuvių bankai ir lietuviai pirkliai negalėtų laiku sužinot markės kurso, kol anie prisipirks pigiausiomis kainomis prekių. Ir teip budavo labai dažnai, kad Ukio, Prekybos ir Pramonės ir Emisijos ban-

kai sužinodavo dienos kursą keliom valandom, ar net visu pusdienu vėliau už žydus.

Stai, kaip Izraelio vaikai atsimokėdavo mūs gailaširdi tėvynei už šiltą prieglaudą, sočias vaišes, paternale globą ir suteiktas jiems didesnes privilegijas, negu tikriems lietuviams. —

Tokiose aplinkybėse — lietuviams ne lengva nunai gyvent savo šaly. Ukininkai dejuoja, nepakeldami jiems užkrautų mokesčių, neturėdami litų. Valdininkai, miestiečiai — badauja, skursta dėl nenormalės brangybės reikalingiausių daiktų, kuriems besažyningi svetimi vaizboriai, niekeno nekontroliuojami, kas kart vis augštesnes kainas nustato.

Lietuvos studentai apleidžia savo universitetą, kur bolševikuoja žydai, be jokios atsakomybės, mindžioja lietuvių tautybę. Jau suvirš penki šimtai lietuvių jaunimo nunai mokinas užsienių Universitetuose, kuomet mūs augščiausiojo mokslo įstaigoj šeimininkauja žydai su bolševikais.

Amerikos gi lietuviai, pamatę priešais save, konstitutas parioglintas spygliuotų gairių barikadas ant tėvynės sienos, — spruko, dūšaudami, atgal po Dėdės Samo jaukais skvernais, palikę Lietuvoje, ne vienas jų, visą ilgų metų savo sunkaus darbo turta. Parvyko jie tėvynėn karšta gimtinės meile lydimi, kilniausiais tikslais — Lietuvai padėt atsistatyti iš griuvėsių... Ir grįžta karčiai apvilti, aimanuodami, kad matutė Lietuva jų išsižadėjo...

Bet neteisingai broliai amerikiečiai kaltina savo tėvų šalį. Ne ji jų išsižadėjo ir ne ji išvijo juos atgal už plačių vandenių, — kur nenumalšomas nostalgijos kirminas, be atleidžio graužia ilgiančias tėvynainių širdis. Oi, nei Tik mūs „gudrieji“ partijų lyderiai — karaliai — nukalė

tokius nenaturalius, — tiesiog drakoniškos įstatus, sulig kuriais, Amerikos pilietis lietuvis, gimęs ir užaugęs Lietuvoje, jei norėtų čia apsigyventi, tai visą dešimtį metų turėtų tėvynėje bastytis lyg koks svetimas, įtariamasis atubalda, kol gaus teisės nusipirkti žemės sklypelį, dalyvaut rinkimuose ir kitas piliečio teises įgis. Mat mūs ponai — augštieji valdininkai, pabūgo, kad pargrižę iš užjūrio tautiečiai su demokratingesniais obalsiais bei prityrimais, negu jų atsineštieji iš Rusijos, — ilgainiui, neatimtų iš jų rankų valstybės vairą. Tat ir nusprendė tokiom griežtom, nepatriotinėm priemonėm užikirsti sau, savo gimtinai čiams bei sėbrams ramų viešpatavimą Lietuvoje. Dėka tokio rūpestingumo valstybės reikalais — šiandien Lietuva jau beveik apvalyta nuo negeistinių „amerikontų“. Kurie jų dar neišdūmė už Atlantiko, tai vyriausia, kad neturi amerikietiškojo pasporto, o be jo dabar Amerikon sunku patekti. Visgi Kaune, Jungtinių Valstybių konsulas kasdien kimšte prisikimšęs grįžtančių lietuvių į naują pasaulį

Bet jau, rodos, pradeda Lietuvos inteligentai susiprasti savo klaidingą manevrą prieš amerikiečius. Jau vis dažniau pasitaiko išgirsti jų rateliuose, suėjimuose besiginčijant tuo klausimu ir baigiant, maž — daug, vienoda išvada: „Negerai, negerai pasielgta pas mus su Amerikos lietuviais! — nėra amerikiečių, nėra nei dolerių“...

Teisybė, kad Lietuvoje šiuo tarpu labai pasigendama Amerikos dolerių. Tečiau, kad dėl pačių užjūrio brolių stokos čionais kas nors liūdėtų — to negalima sakyti. Žydai, lenkai, rusai — Lietuvos išdidusiai ponijai — buvo ir yra mielesni už tėvynmylius Amerikos lietuvius. Ar teip bus ir toliau — parodys ateitis... Prieš paskutinius rinkimus jau viena partija — Žemdirbių Sąjunga — idėjo

— 84 —

savo programon reikalavimą būsimame Seime, kad Amerikos piliečiams lietuviams, parkeliavusiems Lietuvon, iškart būtų leista naudotis visomis mūsų šalies pilietybės teisėmis. Ar naujasai Seimas atkreips dėmesį į tą teisingą reikalavimą — kol kas sunku atspėti. —

Gegužio 1 d. auka.

Sių metų gegužės 1 d. Lietuvos sostinėje — Kaune, nelinksmi švesta. Šaltas lietus pylė, purškanojo su vėtra kiaurą dieną. Dėl oro blogumo nei paradai negalėjo išeiti į gatves. Ir medžių sodinimo iškilmės, turėjusios įvykti tą dieną Vytauto Kalne, tapo atidėtos sekančiam sekmadieniui.

Kaipo darbininkų šventėje, visos dirbtuvės, krautuvės, pramonės, valdžios bei švietimo įstaigos buvo uždarytos. Nevaikščiojo nei vienarkliniai (kitokių čia nėra) tramvajai, — konkomis vadinami. Jau kad švest — tai švest ne juokais! Ir viskas, gal, būtų praėję ramiai, kad ne kruvinas incidentas, vaizduojas, dalinai, mus laisvoji tėvynėj dabartinę tvarką...

Vakare 9-ą val., Mažoj Vilniaus gatvėj, du nakties patrulių vedė girtą kariški, regis, — į daboklę išsipagirioti. Tasai gi spardosi, keikia, ne pasiduoda. Tame tarpe važiuoja kokia tai ponis ar panelė į gelžkelio stotį. Patruliai sustabdo vežiką, išprašo moteriškę iš vežimo ir jį išodina girtą kareivį. Toji procedūra, žinia, neapisejo be triukšmo. Žmonių susibūrimas bei ergelis atkreipė dėmesį praeivinančio pro šalį Butų sekvestro skyriaus milicininko, Gabrielio Žitinevičiaus, apsirėdžiusio civiliais rūbais. Jis prisiartinęs prie patrulių, patyręs kame dalykas, ėmė jiems išparodyti neteisėtą elgesį su moteriške ir pataria pasieškoti kitą vežiką. Patruliai gi, naudodamiesi savo neapribotu autoritetu nakties laike, atstatė Žiui

— 86 —

į krūtinę šautuvus. (Kiti sako, kad Ž. su revolveriu patruliams grasino). Milicininkas spruko bėgti; patruliai šaukia jam „sustok“; nes šausia. Kadgi ans nepaklausė, patruliai jį peršovė. Nuvežtas į ligoninę tuoj pasimirė.

Kaip ištikrųjų toji tragedija tapo suvaidinta — kol kas sunku pasakyti: Milicininkai, apgailėdami savo žuvusį draugą, kaltina patruliu sauvaliavimą. Siegią jį tariamai velionį more juos provokuoti. Pastarųjų gi šalininkai, teisindami užmušėjų taktiką, savotiškai aiškina: „kad, girdi, milicininkas būtų buvęs uniformoje, patruliai jį nebūtų nušovę“... (Nejaugi pas mus tik kariškio uniformoje asmens neliečiamybė saugotina?!). Laikraščiai, kaip visuomet, tokių žinių neskelbia, arba labai paviršutiniai ir trumpai tepamini panašius įvykius.

Gegužės 4 d., iš parapijos bažnyčios (prie Seminarijos) a. a. Zitinevičiaus kūnas, po kuklių gedulio pamaldų išlydėta į garlaivių priestolę, iš kur nunešta į laivą „Venera“ ir išgabenta Vilkijon palaidot jojo gimtinės kapynuose.

Palydėt iš bažnyčios į laivą susirinko milicininkai su savo kapelija ir pusėtinai šiaip žmonių būrys. Keturi milicininkai išnešė ant savo pečių karstą iš bažnyčios. Varpai sugaudė šermenų garsais. Kapelija užtraukė liudnai laidotuvių maršą. Tą graudžią procesiją vedė du vyru kamžose, nešini kryžium. Paskui juoduėjo kuniigas bažnytiniuose rūbuse. Prie pat karsto žygiavo trys verkdami asmens: velionio — dėdė ir dvi jaunos sesutės. Tėvų nebuvo: — jie pirma nelaimingo savo sūnaus nukeliavo į kapus... Dvi savo seseris a. a. Gabrielius Ž. globėjo, kaipo tėvas ir leido jas iš savo mažos algos į mokslą.

Už valandos bertainio, varpai sustojo skambinę; muzika nutrūko. Visa laidotuvių minia, su karstu ant milicininkų pečių, sustojo šale bažnyčios prie Rotušės aikštės. Ko laukė — iš karto nieks nežinojo, išėjus, regis, vienus milicininkus. Taip, ko ne visą valandą išlaukus, atūžia pašėlusiu bildesiu valdžios automobilius. Sustoja ir iš jo išlipa — Vidaus reikalų ministeris p. Oleka. Kaip veik jis išimaisė palydovų eilėse, tuoj vėl varpai ėmė skambinti, kapelija užtraukė gedulio melodiją ir prasi-dėjo neilga eiseną į garlaivių priestolę ir į laivą „Venera“. Čia atnešta karstas, sudėta ant deko, apklota nuo lietaus ir palikta — vien su keliais velionio giminaičiais bei draugais palydovais. Visi kiti iki priestolei ir į laivą atly-dėję, netrukus iškriko. p. Ministeris įsisėdęs į belaukian-tį jo automobilių, su baisiu plerzimu, nelygu orlaivis, nu-važiavo savosna. Laivui pradėjus judėti, milicininkų ka-pelija sužaidė paskutinio atsisveikinimo muzikos kurinį ir po to visi išsiskirstė.

Kaip žmogaus gyvybė šiais laikais branginama Lietu-voje, parodo dar sekantis atsitikimas. Pernai tulo sulen-kėjusio dvarponio 10-ties metų vaikas nušovė lietuvę kaimyno milicininko šeimos tarnaitę. Ji mat atėjo pa-sirinkt rūkštynių į pono lauką. Vaikėzas pamatęs, ėmė ją koliai ir draust. Mergina, nepaisydama vaikiškų burno-jimų, toliau rinko kaip rinkusi. Perdykęs vaikėzas išsi-traukė iš kišeniaus brauningą ir nudėjo ant vietos mer-giną. Galvažudžio — vaiko turtingi tėvai bei giminės by-lą užtrinė teip, kad nei pėdsakų neliko: ir kaltininkai tapo išteisinti ir nužudytos merginos bėdniekai tėvai jo-kio atlyginimo negavo už savo duonpelnės — vienatinės senatvėje paramos gyvastį.

— 88 —

Siandien, belaidojant neseniai nušautą milicininką, ne vienas atsiminė ir tą varguolę tarnaitę, išgamos vaiko užmuštą.

Pastaruoju Kaune trumpais protarpiais automobiliai atėmė tris gyvastis: suvažinėjo mirtinai lietuvių vaiką, žydę ir žyduką. Už dviejų pastarųjų gyvasti kaltininkai bus patraukti atsakomybėn. Gi lietuviuko užmušėjų — nepagavę. Suvažinėję vaiką (jį motina buvo pasiuntus krautuvėn duonos nupirkti) automobiliaus okupantai nupleškėjo visu savo greitumu, kad nei šaudydami paskui juos milicininkai nepaviję.

Apskritai, Kaune, kiek teko patėmyti, automobilių greitumo taisyklių niekas nepaiso, o užvis mažiausia, rodos, — ponų ministerių pačios ir draugės, kuomet linksmoje kompanijoje važiuoja prasivėdyt po Kauno dulkėtas gatves. Išgiršti baisų plerpimą ar žviegimą, krypteli į tą kraštą ir pamatai — dulkių besidriekianti debesį paskui belekianti, lyg gaisrininkai, automobilių. Mat Lietuvoje automobiliai dar naujiena; čia jais, regis, ne tiek patogumui, kiek žaislui naudojamas. Tad nėra ko stebėtis, jog prie tokio mažo jų skaičiaus, o, palyginti, per daug nelaimių atsitinka — vis dėlui per greito važinėjimo. Metas jau būtų tokiom sauvalėm padaryt galas.

GEGUZINES.

Kaip žiemą Kaunas skamba nepertraukiamais baliais, koncertais, taip gegužės mėnesį Kauno idilinės apylinkės, puošnios Nemuno pakrantės skamba linksmų gegužinių aidais. Gegužinės ruošia maž be išimties visos mūsų šių dienų sostinės draugijos, mokslo įstaigos, kariuomenės atskiros dalys, darbo organizacijos ir privačiai susidėję po keletą šeimynų. Gegužinės rengėjai parsamdo laivą visai dienai už 400, 500 ar 600 litų — žiurint koks tolimas į pasirinktą vietą. Atatinkamai laivo brangumui, rengėjai atsispaudina bilietų tam tikromis kainomis, dažniausia po 3, 5 ir 10 litų. Paskui tuos bilietus jie išsiuntinėja pažistamiems su pakvietimais gegužinėn. Tie bilietai išsiuntinėjama ne paštu, bet juos išnešioja patys draugijos nariai. Tat jie neprazūva, o ir užmokestis be delsimo išgaunama. Kiek atlieka nuo pardavinėjimo su pakvietimais, tuos bilietus gali paskui nusipirkti, kas nori, be jokio pakvietimo. Čia jau garlaivio angoje, prieš pat išplaukiant. Ir reikia pripažinti, jog gegužinių mylėtojų, lygiai kaip balių koncertu lankytojų niekuomet nestinga... Laivai būva taip prigrūsti tyro oro gaudytojų, kad visą kelionę ten ir atgal turi stovėti susispaudę ant deko ir kajutėse, laivo viduje. Kas matė New Yorke, Philadelphijoje važiuojančius į darbą ar grįžtančius upių pervažis (ferry boat'ais), tas lengvai įsivaizdins Kauno gegužininkų linksmąsias ekskursijas. Skirtumas, gal, tik tas, jog Lietuvos gegužininkai keliauja su sunkiais

— 90 —

nektarų proviantais, — pradedant Alfons Schick'o tautiniais gaminiais ir baigiant importuotais likieriais bei šampanais. Vienon pusėn jie tas gėrybes vežasi didelėse dėžėse, stiklinėse, bertainiuose; kiton gi — susipilstę į nuosavus indus... Gi vargo pelė Amerikos darbininkėlis, ypač šiais kietos prohibicijos laikais, apie tokius „skanumynus“, kokiais mūsų broleliai Nemuno — Nerio pakrantėse savo juodą skurdą užmirštyn stumia, — negali nei sapnuoti. Jam ir neskanaus „moonshine'o“ pakaktu savo rūpestėliams nuplauti. Deja, ir to palaikio skįsčio nei prie savęs, nei savyje negalima nešiotis. Saugok, Viešpatie, suūostų koks smalsus šnipas ir capt už skverno... Pastvėręs gi, lengvai nepaleis: reikės išsipirkti, ar kalėjime atsėdėti. Čia gi, Lietuvoje nėra nei tokių nevidonų blaivybės agentų, nei varžančių žmogaus gastronomini skonį įstatymu. Gerk, sveikas, ką nori ir kiek nori; gatvėmis strapinėk, žarstydamas praeivius į šalis ar net voliokis; — tavęs niekas nekliudys, neareštuos.

Sykį Laisvės Alejoj, ant šaligatvio, palei Miesto Sodą guli žmogus ir traukosį. Praeiviai vaikščioja šian ir ten, nekreipdami į jį jokios domės. Milicininkas kitame gatvės šone, rimtai daboja tvarkos. Pasiteiravus pas gėlių pardavėja, čia-jau prie Sodo vartų, sužinojau tą žmogų nuomariu sergant. Girdi, jis dažnai šitaip, kur-nors gatvėje parkrinta ir tampos, traukos, net baisu žiūrėt!

— Ar jo niekas iš gatvės į ligoninę nenuveža? — paklausiau.

— Kas čia, širdele, jį nuvež?... bene jis turi pinigų... In ligoninę be pinigų tokius nepriima.

Paėjėjus toliau — žiūriu, po medžių timso, rusiškai keikdamas ir visaip burbuliuodamas, driskius. Matyt ir jo niekas nejudina. Visi praeina ramiai, praėjau ir aš. Negi mokysi gudriuosius įstatymų sargus?..

Tačiau vieno per laisvos girtybės vaizdo negaliu pamiršti, nors labai nemalonu įterpti jis į savo atsiminimų iš apsilankymo Lietuvoje archyvą.

Vasario 16-ą d., apvaikščiojant Lietuvos nepriklausomybės metines sukaktuves, kur buvęs - nebuvęs atskeričiojo girtutėlis karys. Čia karo orkestrai skleidžia į šaltas padanges gedulio kurinių garsus dūdomis, fanfaramis, bubnais bei varpais; čia minios, tautos vėliavomis nešinos, liudnai žygiuoja, lyg mylimą asmenį lydint į kapus. Gi nusilešęs be saiko Lietuvos kareivėlis — tas narsusis Tėvynės gynėjas, tokioje iškilmingoje dienoje laido iš savo užkimusios gerklės bauriausius keiksmus ar dainuškas — vis rusų kalba!... Ir čia žmonės procesijoje eina pro jį, pažiūri, kiti dar po kelis kart atsigrįždami ir palieka jį ramybėje. Neatsirado nei vieno drąsesnio piliečio, kurs būtų nuvedęs tą silpnavalį vaikina bent kiek toliau nuo paradų, kad žydai ar kiti svetimšaliai neturėtų progos iš mūs kariškių nedrausmės juoktis!...

Taip ir mūsų gegužininkams niekas nedraudžia prisikraut laivą linksmybės vandenėlių tiek, kiek tik telpa. Kol laivą prikrauja ir kol visi keliauninkai susirenka, vis keliom valandom vėliau, negu laikraščiuose skelbiama, gegužinė išplaukia. Pats laivas būva apkaišytas berželiais, kaip Sekminėms kad parėdo kiemus, triobas, bažnyčias. Nuvažiavę paskirton vieton, gegužininkai išlipa iš laivo ir patogioj užuvėjoj ima vaišintis, užkandžiaut. Vėliau — šokiai, dainos, karo orkestrui griežiant. Kuomet nuo šokių bei vaišių kojos surembi, tada prasideda po mišką jau nebe gegužinė, tik gužynės. Tiesa, kar-tais gamta būva be galo maloninga mūs gegužininkams. Kaip veik jie, bešokdami ir besivėdindami „šaltaisiais“

ima silpti, tuoj gausus lietutis ir vilgo jiems galveles. Tada atsigaivinę tokia vaiskia drėgme, visi, kaip gyvas, bėga iš miško laivan, ir, galų gale, gegužinė baigiasi su šviesa, užuot sekanti rytą gaidgystėje. Tokios trumpos gegužinės, ačių lietingoms dienoms, kai kam išeina naudon. Viena — žolė palieka neišmindžiota, neišgulėta, antra — laivų savininkams daugiau pelno: mažiau elektros suaikvota, mažiau kuro. Ką dėl nesunaikinto šlapiojo provianto — esama įvairių nuomonių. Vieni tvirtina būk geriau, kad jo mažiau išgerta ir išvengta galimų riausių, kaip aure šaulių gegužinėje, kuomet karininkai susikivirčiję su šauliais, susišaudė ir šešis šaulius Nemune prigirdė; kiti gailisi ne pakankamai troškuli užgesinę... Bet kas čia sugaudys visų nuomones! Ar kam bloga, ar gera dėlei lietingų gegužinių, visgi tenka pastebėti, jog jos būva pavyzdingiausios.

Štai, kad ir bankierių gegužinė... Josios rengėjai visa parūpino dykai ir vien tik kviestiemsiems svečiams. Ir įėjimas laivan be bilietų, tik su pakvietimu, ir valgis ir visokeriopos Dievo dovanos — viskas dykai. Karo orkestrai griežė kopuikiausia. Laivas buvo taip prisikimšęs, jog rodės uodas į žmonių tarpą neįtilptų. Vaziavo visas banko personalas, jo akecininkai, bičiuliai, pažįstami, svečiai. Paprastai, kokią valandą prieš laivui išplaukiant su gegužine, pasamdytas karo orkestras griežia ant viršaus laivo, tam tyčia paruoštoje jai vietoje, veik be perstojo, ar su trumpom pertraukom. Muzikos aidai sutelkia aplink garlaivių stotis daugybę publikos. Vieni ateina palydėti savųjų gegužinėn, kiti muzikos paklausyti, tretį taip sau pažiopsoti, ar gražiomis Nemuno pakrantėmis pasigėrėti. Zinant iš anksto, kada laivas turi pargrižti, paskirtoje valandoje vėl susirenka miestiečių aibės pasitikti.

Bankierių gegužininkai išplaukė dviem laivais: „Rambynu“ ir tik užbaigtu bevardžiu laivu. Išplaukiant, rytas buvo skaistus, šiltas. Joks debesėlis nedrumstė dangaus mėlynės. Kačerginėje išlipę, tuoj pradėjo puotą. Po valgių-gėrimų imta krikštyt naujasai laivas. Krikšto apeigas atliko banko prezidentas; tinkamą pamokslą gi pasakė pirmasai Lietuvos Respublikos prezidentas. Savo prkalboje. p. Liet. Respublikos prezidentas pareiškė naujojo laivo vardą būsiant: „Eglė Zalčių Karalienė“. Vos tos ceremonijos užbaigta, kaip pasipylė smarkiausias lietus, tartum debesys trūko. Ir šit „Rambynas“ su „Egle“ parpūškojo nuilse, užduseį toli dar prieš saulėlaidį. Patys gegužininkai — šlapi, kaip lynai, permirkę. Mat Nemuno laivų viršūs neapdengti — be stogų, o viduje visi nesutelpa.

Sekantį sekmadienį išdainavo su orkestrais pavasario jauniklių ir tėvynės gynėjų gegužinės. Pirmieji išplaukė anksti rytą, saulei plačiai besišypsant, antrieji gi — kiek vėliau, jau su lietum. Su tėvynės gynėjais išvažiavo kartu ir vienas dvasiškis mišių atlaikyti gegužinės lauke. Siems neteko nei kelione pasigrozėti. Miškely mišios atlaikvta po skėčių; po mišių jaunimas šoko ir gi po lietsargiais rankose. Sukt jiems reikėjo: tą dieną ne tik lijo be paliovos, bet ir šalta buvo it vėlybą rudeni. Ir pargrižojie namo iš gegužinės apie 5-ą val. vakare. Pavasario jaunikliai, išklause Vilkijoje mišių, susigrūdjo laivan ir pardrožė dar anksčiau už tėvynės gynėjus, — šlapi, sustyrę kaip peliukai.

Bet kas čia visas Kauno apylinkių gegužines suskaičius ir aprašys, kurių kas sekmadienis, kas šventė ir šiomis dienomis būva po keletą!?!... Juoba, kad tu šven

čių nūnai Lietuvoje tiek daug, kaip, gal, niekur kitur pasaulyje.

Tik neprošali, rasi, bus paminėjus dar vieną gegužinę — Lietuvos universiteto studentų. Jiems gamta nepašykštėjo nei malonios šilumos, nei gausių saulės spindulių ir net lietumi nepavaišino. Jų ūpas buvo pakilus — linksmi visi, kaip paprastai studentai. Vienas jų, žinomas juokorius, pradėjo varnas šaudyt nuo laivo. Reikėjo nelaimės: vietoj į varną pataikė savo draugui į poakį... Studentai bei studentės apspito pašautąjį ir varnų medžiotoją: vienam teikia pagelbą, užuojautą reiškia, kito gi prašo atiduot šautuvą. Varnų medžiotojas purtos, nepasiduoda. Laive pasidarė sujudimas visiems gadinąs ūpą. Vieni laiko šovėjo pusės, — kad šautuvo neduotų, kiti, — kad atiduotų jį kapitono globon. Jei jau blaivus bebūdamas tokius „šposus“ krečia, tai kas būsia vėliau, kaip išsimes keletą burnelių? — aiškino pastarieji. Kad gi varnų medžiotojas užsikirto šautuvo neatiduoti, tai laivo kapitonas užkamandavo priplaukti prie troptų ir, laivui sustojus, atkaklusis „juokdarys“ tapo deportuotas... Su juom išlipo ir kitas studentas jo draugas. Kada laimingai pasiekė sausžemį, bemurdydami troptus giliai į vandenį, jie kilstelėjo kepures atsigrižę į laivą, pamojavo atsisveikinančiai ir nužygiavo Kauno linkui. „Eglė“ gi su kitais gegužininkais nusiyrė Kačerginėn.

Mūsų studentėliai, kaipo geri patriotai ir apsirūpino savo šalies gamybos įvairiausių rūšių troškuliui gesinti išdirbiais: gintarine, kimeline, benediktiniais, koniakais, širmąja arielkėle ir ruduoju alučiu. Buvo tenais ir ne-svaigiųjų, tik jie maža terado mėgėjų tame būryje. Labiausia stebino mūsų jaunųjų studenčių gabumas lygybės teisėmis naudotis. Kartais jos net pralenkia sa-

vo draugus burnelių saikavime bei cigaretų naikinime. Ir kitos daugiau pakelia už draugus. Geria, nelenkdamos nei vienos eilės; rūko be perstojo — ir atrodo blavių-blaviausiomis, kuomet vyriškių pakaušiai jau žėri raudoni it saulės spinduliai besileidžiant į jures, o liežuviai pasidaro nelankūs. Matyti, Lietuvos Biručių jaunoji karta nūnai stipresnė už vyrus. Ir gerai. Pas mus dabar, po karo, pastebėta, mergaičių gema daugiau, negu berniukų. Kas do nauda tėvynei būtų iš silpnųjų jos vaikų! Kaip vyrų pristigs, reikale, mūs „amazonės“ apgins šalį nuo užpuolikų.

Bado bei troškulio kirminus apmarine, pasirinkę gražią pievą palei šaltinėlių, sriuvenanti pušyno pakalnėje, gegužininkai išsirikiavo žaislams bei šokiams. Neturtingi būdami orkestro nenusisamdė. Jo vieton, vienas studentų skambino kanklėmis. Dainų, linksmų klykčiojimų aidai atkvietė aplinkinių sodžių gyventojus pasižiūrėti, kaip miesto ponai linksminas.

— Kaip patinka, sakau tulai senelei, jaunimo šokiai?

— Ugi mat žmonės pasakojo, kad taip daug visokių gėrimų iš laivo išvilkę, tai tariau čia bus labai didelė gegužinė ir atėjau pažiūrėt. O čia tik tiek... Ar jie dabar girti taip šokinėja? — klausia manęs užkalbintoji.

— Ne, motule, sakau, — jie visi blaviūs.

— Tai tur būt čia visi maskoliai, kad su raudonom kelnėmis ir raudonais apvadais pasipuošę?

— Ei, Dieve saugok, kas čia duos maskolius! — tai mūsų kariuomenės įvairių pulkų uniformos, paaiškinau.

— Šitaip!.. o aš maniau, kad rusiai.... mat nepažįstu, niekad į miestą nenuėinu...

— Ar iš toli? klausiu senelės.

— Ne, štai mano triobelė pakalnėje. Čia gyvenu vienu-

— 96 —

viena su ožkele, kurią pasiganau pamišky. Neturiu nei vyro, nei dukters: vyras seniai mirė, o duktė, kaip karo metu išvažiavo su žentu į Rusiją, taip ir nepargrižo — numirė. Dabar sulaukusi 85 metų, neturiu nei globos, nei pagalbos. Pernai dvi žydelkėlės buvo parsamde mano triobelę vasarnamiui. Gerai man tada buvo. Šiek tiek primokėdavo ir mane pačią maitino. Turėjau jau keletą šimtų markių susitaupius. Nusipirkau naują prijuostę, skarelę ir dar atliko 400 markių. Bet kaip įvedė naujus pinigus ir aš norėjau iškeisti savo, man pasakė, kad 500 markių tai iškeistų — gaučiau vieną litą, o 400 nekeičią. Taip ir palikau tuos pinigėlius gulėt.

Atsidūsus, tęsė toliau: — „Vai kaip mums buvo gera prie rusų ir vokiečių! Duoną per langą galėjai mėtyt, o dabar nėra nei pavalgyt. Taip viskas pabrangol...”

— Na, ar norėtumei, motule, kad vėl ruskis arba vokiečiai mūsų šalį valdytų? — pertraukiau.

Ką čia, vaike, norėsil... Ir ruskis, ir vokiečiai juk pagonys. Mūsiškiai nors spaudžia, bet vis tik katalikai. Tik kaip atsimeni, kaip seniau būdavo ir pasižiūri į dabartinį vargą, neiškenti žmogus nepadejavęs. O juk ir poniai ne šiandien gimus, patį žinai, kad prie rusų buvome viso ko pilni.

— Ar gali būt, močiut? sakau.

— Tai, kur gi poniai gyvena, kad nežinai? — nustebusi manę klausia senutė.

— Amerikoje, patenkinu jos žingeidumą.

— Amerikoje!... Oi, tu Dievulėli!... Amerikoje!.. taip toli!... Sako, iš Amerikos daug gėrybių į mūsų šalį privežę, tik, kad mes vargšai jų nei gavome nei maitėme. Vieni pasakoja, kad tikėtai miestų žmonės išsidalinę, kiti —, kad išvogę kokie tai bolševikai. Kasžin, ar tai tiesa?

— Nežinau nei aš, močiute, kaip čia atsitiko su tais siuntiniais iš Amerikos. Zinau vien, kad iš ten buvo daug nasiūsta į Lietuvą, ir pinigais, ir drabužiais, ir maistu. Kai-kas gavo, o kai - kas negavo. Kur dingę daiktai nuklydo, — šiandien sunku iširti. Mat, sakau, po karo visur betvarkės, visur bėdos.

— Taigi, vaikeli, anot jūs, — visur bėdos... Jau aš tur būt geresnių laikų nesulauksiu. Kol pajiegiu dar šiaip taip suverpiu kai kam po tolkelę ir užkrutu ant duonos kasnelio. Kaip susergu, vis kas nors iš kaimynų ateina manes palankyti ir ožkelę pašerti. Dievas duos, ir smertinės sulaukus, vis atsiras gerų žmonių, kad kunigėli iš Zapyškio parveš... Kol dar stengiu, nueinu pati — netoli: tik du verstai. Šią vasarą jau gal niekas pas mane neapsigyvens: šalta ir vis lyja... Bus sunku prasimaitinti. Kaip tik išgirstu garlaivį atplaukus, ir einu pažiūrėt, bene kas klausinėja vasarai grįtelės. Bet vis niekas. Buvau ir šiandien pas laivą. Lūkuriavau, ar kas nepaklaus vietos vasarai. Bet kaip ne, taip ne... Gal dar vakarinių kas atvažiuos... Reikės vėl nueiti. O jau laikas ir ožkelę parsivaryti... Ar grįši, tamsta, vėl į Ameriką? — paklausė, besirengdama eiti savosna.

— Taip, atsakau, grįšiu.

— Mat ir jums čia negerai, lyg užjaučiančiai postringavo.

— Gerai, motule, kur nebuvo gerai! — tik, kad turiu daug reikalų Amerikoje, tai reikia ten ir grįžti.

— Na, žinoma, mieste, gal, ir geriau. — Tai ir tos panelės, kaip gražiai pasirėdė!... Matyt, kad joms vargo nėra. Ir padoriau jos rėdos už kaimietes. Štai jų ir sijonėliai ilgesni ir kojinių apsiavusios. O pas mus — tai net šlykštu žiūrėt!... Sijonai — ligi kelių; blauzdos nuogos...

tikros pačvierės! Andai mūs kunigėlis gerai per pamokslą jas išbarė. Sakė, kad kuri ateis su trumpu sijonu basnieričia, tai turės užsimokėt 50 litų pabaudos. Ir į ką dabar tas svietas pavirto!?... Tur būt jau paskutinoji netoli?... Ir raštuose sako, kad kaip moters pradės pusnuogės vaikščiot, tai jau bus arti pasaulio pabaiga...

Taip mano sena sankalbėtoja filosofavo, rūstaudama ant kaimo darkačynų. Gaila, kad ji nemato Kaune Laisvės Alėjoje, balių salėse, kliubuose ir „five o'clock'uose" „padoriuosius" mūs naujųjų ponių parėdus. Tikrai pasakytų, kad pasaulio pabaiga jau atėjo... Visgi, nutylėjus savo nuomonę, aiškinu jai, kad jei miestuose geriau rėdos, tai dėlto, tur būt, jog ten žmonės daugiau ir turi. Kaime gi — vargas, užtat moters pusplikės vaikščioja, neįstengia nusipirkti, — nujuokavau.

— Kad jos nesulauktų! Ar negal namieje išsiausti! Užsiaugina avelių, linų, tur visko, kam dar joms pirktinių! — tik išdykumas daugiau nieko! Bet negaišinsiu tamstelės nuo linksmybių, o man rūpi ožkelė. Dieve padėk jums laimingai nuvažiuot į Ameriką... Taip toli! taip toli!...

Atsisveikinant, išpaudžiau jai į delną popierinį pinigą. Purtos, neima: — tiek daug! esą, — visą litą!... Ji, kad ir varguolė, bet neelgėtaujanti. O ir nepadoru, girdi, taip už nieką tiek daug imti, kad ir dovanai.

— Imk, močiute, sakau, — nusipirksi vaistų ar šiaip kas reikalingiausia. Ir čia gi ne litas, tik dešimts litų.

— Dešimts litų!... lyg nusigandus šūktelėjo. Dievulėli mano, tiek pinigų!... Už 400 markių man nei vieno lito nedavė, o čia... dešimts litų!... Ne, poniute, tiek daug aš negaliu priimti, tai juk turtas! Ir da mane kvailą būtų kas nusukęs beperkant... Aš nei mūs naujųjų pinigų ne-

pažįstu ir nemoku skaityt... Ačiu jums už gerą žodį, kad nepasididžiavote su manim praščioke pasikalbėti. Aš ir taip už jus pasimelsiu, bet pinigų negaliu imti. Ačiu ačiu!

— Ne, motin, jei nepriimsi tos dovanėlės, tai man gal nesisekt kelionėje. O kaip Zapyškyje pasimelsi, tai be jokio vargo sukeliausiu, — mėginau ją savotiškai įtikinti.

Galų gale, nedrąsiai priėmė. Ir kaip ims ji dėkoti su ašarom, griebt už rankų bučiuot — vos spėjau išsisukti!— Kad ims laiminti už „taip didelę dovaną“, betariant jos žodžiais, tai net suavinėjau!... Tarytum milijoną jai kas būtų dribtelėjęs iš dangaus. Atsidėkojus, apsišluosčius ašaras, paklausė manęs, bene turinti tėvučius ir kur jie? Man atsakius, kad jau mirę ir kur palaidoti, senutė pasiketino „dar ši rudeni“ nueiti į Griškabudį ir „Sv. Baltramiejui“ sudėt auką penkis litus už mano tėvelių dūšias. Tiek daug pinigų, girdi, už dyką... ne, ji negalint pasilaikyt. Dar sykį apsišluosčius ašaras su prijuoste, atsisveikino, ko ne puldama į kojas ir, laimindama, linkėdama laimingos kelionės man į Ameriką, nudūlino pas savo ožkele...

Ir mano blakstienos sudrėko, belydint akimis haigiančią savo skurdų amželį senutę — vienų-vieną, be globos, be maisto, nelygu atpuolęs nuo medžio paskutinis užsilikęs dar gyvas rudens lapelis,...

EMIGRANTAI IR EMIGRACIJOS AGENTUROS.

Kad caro laikais emigracija iš Lietuvos į Ameriką plaukė it patvinusios pavasarį upės, tai nūnai nenusistovėjusiame mūsų valstybės politiniai — ekonominiame gyvenime po karo pragaištingiausių viesulų dar smarkiau plauktų, jei pati Amerika nebūtų užtvenkus tos ateivių sriovės plūdimo. Tačiau nei Sąjunga Valstijų valdžios parūpintos imigrantams kliūtys patekti į jos teritorijas neatbaido mūsų vargo prisilėgtų žmonių nuo pasiryžimo mėginti kokiais nebūt keliais ar priemonėmis pasiekti tą „pažadėtąją žemę“, kur jų gentys, draugai ar kaimynai „susikrovė didelius turtus ir gyvena sau kaip ponai“. Kad tuos turtus amerikietis įgijo neišivaizdinamai sunkiu darbu, gražios jaunystės, sveikatos kaina, — apie tai kandidatas į Amerikos aukso paveldėtojus negalvoja. Ir netikės, jei net geriausias jo bičiulis iš tos šalies stengtųsi nupiešti visą baisumą sunkiųjų darbų, kurie ten jo laukia, kol sugebės sutaupyti vieną, kitą tūkstantį dolerių.

Ir kėmšas į visokias emigracijos kontorų dienas. Laukia nevalgę ilgomis, plačiomis eilėmis, kol ryte ar po pietų atsidarys durys. Lyja ar šalta, keliauninkai į Ameriką gunkso susirietę šaligatviais priešais agentūras, kiekvienas saugodamas savo vietą, kad kitas neužlįstų jam už akių ir nereikėtų sugaišti kitos dienos.

Eidama sykį pro Ingulos bažnyčią (buvusį rusų Soborą), neiškenčiau neperspėjus jaunas, drūtas raudonvei-

įtraukė?" — Retas, kuris negrįžtu, padus pasipustęs, atgal, iš kur atvyko. Tik vargas: reikia atsilygint savo genčiams ar draugams už laivakortę, pinigus kelionei. Kol skolą surenka, apsipranta su nepakenčiamom darbo aplinkybėm, paskui pripranta ir apsilieka.

— Taigi mat, o man rašo, kad tenais vargo neturėsi, tik atvažiuok ir atvažiuok! Po teisybei, koks jau Lietuvoje siuvėjams vargas? — aiškino susiraminus moterėlė. Kas nedavė pinigais, tas atsilygino šiaip kuom nors: tai sūriuką ar sviesto atneš; tai desėtką kiaušinių, lašinių griezinėlių — ir vis jau maisto pirkt nereikia. Kita da ir stuomenio galelių ar vilnų kuodelių išuks, tai ir apsidenigi šiaip taip. Kad ne ta senatvė, nei nemanytum žmogus savo šalį apleist.

— Ar gi jūs manote, kad Amerikoje seneliams kepti balandžiai lekia į burną? — nekantriai pertraukiau jos kalbą. Kol turėsi spėkų, tol dirbsi. Gal vieną kitą šimtą ar tūkstantį sutaupysi. Gi nebepajiegdama ilgiau dirbti, turėsi iš tų sutaupytų savo dolerių gyventi. Jie, prie Amerikos pragyvenimo brangumo, greit sudils. Tenais gi nieks neatneš nei sviesto, nei kiaušinių, nei stuomenėlių, nei lašinių. Visi iš savo sunkaus darbo gyvera ir kiekvieną reikalingą maisto ar drabužio daiktą patys turi pirkti. Cionais — Lietuvoje, nors maža pinigų pas žmones, bet jie bado nejaučia, išėmus, gal, mažai apmokamus Kauno valdininkus. Kaimiečiai gali lengvai priglausti pavargėlių be mažiausios sau skriaudos. Be to, Lietuvoje ilgiau ir sveikata jums tarnaus, ilgiau ir pagyvensit. Amerikoje mūs žmonės, dirbdami kaip mašinos kenkėmingose sveikatai sąlygose, jauni pasėsta ir numiršta, sveikatos netekę. Kam miela jaunystė, ramesnis gyvenimas, pasilikit tėvynėje, kur jums viskas sava, vis-

— 102 —

dės giminaitė —, tai nei pusės žmonių čia relikto. Tik vargas, jog Amerika nenor įsileisti. Rūpinies rūpinies, lakstai iš biūro į biūrą, visokių raštų iš tavęs reikalauja ir kiek tų žygių į Kauną!... Kuomet gi viską jau, rodos, atlieki, ko reikalauja, tai pasako, kad už penkių ar septynių metų galėsianti išvažiuoti!

— Per tiek laiko, tariau, ir noras jums praeis važiuoti į Ameriką.

— Praeit nepraeis, kad tik sveiki sulauktume, atsiliepię stragiai kokios dvidešimties metų juodbruvukė. Sičia gali visą amžį praleist belaukdamas ko geresnio ir nesulauksi. Ketveri metai pralėks, kaip nebuvo ir nuvažavęs į Ameriką jau tuoj kitoks žmogus, — nupostringavo jauna gražuolė.

Po tų žodžių prisiartina prie manęs, kaip rodos, ketvirtu kryželiu nešina moteriškė, kuri atydziai klausė savo draugių išvedžiojimų, užkandžiaudama sūriu su sviestu iš savo pundelio ir klausia:

— Poniutė sakai, kad Amerikoje sunkūs darbai? — Aš esu siuvėja. Darbo turiu į valias, kartais negaliu nei apsidirbt. Tik nedaug uždirbu. Žmonės neturi pinigų, mažai moka už pasiuvimą. Pavalgyt ir apsirėdyt užtenka, da ir už butą surenku, tik jau senatvei — nēr kas atidėti. O pasenus, kur dingti?... nei sveikatos, nei jėgų, nei jokio turtelio... Belieka vien per žmones eiti. Taigi, mane kviečia į Ameriką seselė... sako, tenais prie „kriaučių“ galėsianti gerai uždirbti. Norėčiau žinot, koki ten siuvėjų darbai?

— Siuvėjai, tiesa, gerai pelno Amerikoje, atsakiau, — bet sunkiai ir dirba. Ne viena iš Lietuvos atvykusi pilna jėgų ir sveikatos, kuomet pamėgina darbo, kruvinom ašarom apsverkia, skųsdamos, kad „nei tėvo nei motinos neužmušiau, už ką mane į tokia katorgą

įtraukė?" — Retas, kuris negrižtu, padus pasipustęs, atgal, iš kur atvyko. Tik vargas: reikia atsilygint savo genčiams ar draugams už laivakortę, pinigus kelionei. Kol skola surenka, apsipranta su nepakenčiamom darbo aplinkybėm, paskui pripranta ir apsilieka.

— Taigi mat, o man rašo, kad tenais vargo neturėsi, tik atvažiuok ir atvažiuok! Po teisybei, koks jau Lietuvoje siuvėjams vargas? — aiškino susiraminus moterėlė. Kas nedavė pinigais, tas atsilygino šiaip kuom nors: tai sūriuką ar sviesto atneš; tai desėtką kiaušinių, lašinių griezinėlių — ir vis jau maisto pirkt nereikia. Kita da ir stuomenio galelių ar vilnų kuodelių išuks, tai ir apsidengti šiaip taip. Kad ne ta senatvė, nei nemanytum žmogus savo šalį apleist.

— Ar gi jūs manote, kad Amerikoje seneliams kepti balandžiai lekia į burną? — nekantriai pertraukiau jos kalbą. Kol turėsi spėkų, tol dirbsi. Gal vieną kitą šimtą ar tūkstantį sutaupysi. Gi nebepajiegdama ilgiau dirbti, turėsi iš tų sutaupytų savo dolerių gyventi. Jie, prie Amerikos pragyvenimo brangumo, greit sudils. Tenais gi nieks neatneš nei sviesto, nei kiaušinių, nei stuomenėlių, nei lašinių. Visi iš savo sunkaus darbo gyvera ir kiekvieną reikalingą maisto ar drabužio daiktą patys turi pirktis. Čionais — Lietuvoje, nors maža pinigų pas žmones, bet jie bado nejaučia, išėmus, gal, mažai apmokamus Kauno valdininkus. Kaimiečiai gali lengvai priglauti pavargėlį be mažiausios sau skriaudos. Be to, Lietuvoje ilgiau ir sveikata jums tarbaus, ilgiau ir pagyvensit. Amerikoje mūs žmonės, dirbdami kaip mašinos kenkėmingose sveikatai salygose, jauni pasėsta ir numiršta, sveikatos netekę. Kam miela jaunystė, ramesnis gyvenimas, pasilikit tėvynėje, kur jums viskas sava, vis-

kas pažįstama, prieinama, — patariau kaimo siuvėjai ir kartu visoms pasirengusioms keliaut į Ameriką.

— Tigi mat, — kas tik nuvažiuoja į tą Ameriką, tai vis girias ir girias, kad jiems ten gera, o nieks neparašo, kaip jie sunkiai dirba. Et, gal, nei važiuosiu, nei ką! — Ugi, anot poniutės žodžių, — čia visi pažįstami, visi savi... Ir senatvėje neapleis. Ana senis Didžbalis... Ukininkai ji gaudyte gaudydavo. Kaip apniks ji šventoriuje arba rinkoje, tai nei išsimeluot nespėdavo. Visi tik pas save kviečia: tam milinių, kitam kailinių reikia pasiūt. Inmanę suplėšytą. Kiekviens tempia jį į savo bričką — tik važiuok. Ir ko a. a. Didžbaliui reikėjo?.. Ilgai pagyveno žmogus ir gražiai numirė visų apgailėtas, niekad bado nematęs. Tet!... ugi ir man užteks Lietuvoje duonelės, — mostelėjus ranka, nulėmė žmonelė.

Ar ji įsitikinusi taip protavo, ar vien, kad pasirodyt prieš kitas išmintingesne, — sunku atspėti. Seniau, pamenu, mano mažų dienų draugė ūkininkaitė, išgirdus mane Lietuvoje esant, atėjo pasiteiraut apie gyvenimą ir darbus Amerikoje — ji mat rengėsi tenais keliaut. Žinodama ją pasiturinčių tėvų duktere, gan švelniai išauklėta ir moka dailių rankdarbių, į Ameriką važiuot jai nepatariau. Išdėščiau visa, kaip žinojau ir sugebėjau, kad nukreipt josios mintis nuo to pasiryžimo, kuris neabejotinai ją turėjo į skurdą įtraukti. Atsisveikindama toji mergina karštai mane išbučiavo „nebežinodama — kaip ji tvirtino — nei kaip atidėkoti už tokius gerus patarimus“! Ir aš tuomet buvau pilnai įsitikinusi ją manęs paklausysiant. Po kelių dienų nuo to pasimatymo, girdžiu ją esant Prūsiose — kelionėje į Ameriką! Iš šalies sužinojau, kad koks tai vaikinys tą mano pažįstamąją

— 105 —

kviėtės. Tokiose dėtose joki argumentai negelbsti. Nors patį pragarą parodyk, netikės.

Jei aure mūs graikščios geltonkasės prie geresnių gyvenimo sanlygų, užsimerkusios, slapta nuo tėvų bėgdavo iš savo tėvynės, tai šiandien, blogesnėje medžiaginėje padėty būdamos, išivaizduoja sau rojum „Naujajį pasaulį“. Dar nesutikau nei vienos kaimo mergaitės ar miesto tarnaitės, kuri nesvajotų apie iškeliavimą Amerikon. Vergijų pančiai, regis, ilgam subraklino mūs žmonių iniciatyvos bei sumanumo sparnus. Produktingiausias, lengviausias darbo, prekybos eritis — gryno aukso versmės, jie palieka žydams, savo išnaudotojams. Patys gi danginasi į svetimus kraštus duonos ar laimės ieškotų.

Gera dar tiek, kurie nuvažiuoja į Ameriką saugiais, tikrais keliais. Tačiau ne maža yra tokių, kurie, ėmę sieną pralaužtų, by tik patekus į „laisvąją šalį“. Lietuvoje gi, ypač Kaune netrūksta besažyningų grašiagaudų, sukčių agentų, kurie peršasi mūs nesusipratusiems, nemastantiems lengvatikiams su „broliška pagelba“, kolišvilioja jų paskutinį litą. Kad mūs žmonės duodasi lengvai save suvedžiot, liudija įvairių emigracijos agentų greitas pralobimas. Koks nuskurėlis atvyko nežinia iš kur Kauran ir įsisteigė laivakorėjų pardavinėjimo bei pinigų keitimo agentūrą. Už poros metų, veizėk, jis jau puikiais automobiliais važinėja ir beturis nuosavą namą, dvara ar villą pajūry, arba visa tai krūvoje. Tie agentai tyčia sėja kaimiečiuose ar šiaip darbininkuose nepasitenkinimo visu kuo sėklas Lietuvoje. Jie piešia nebūtas geroves Amerikoje ar Australijoje ir siūlosi į geradėjus, kurie parūpinsią pigesni ir greitesni tenais nuvažiavimą. Deja, patikėję tiems šuleriams dažnai atsiduria visai ne ten, kur jų buvo manyta. Vieton į Ameriką, dažniausia jie patenka Ku

bon ar kur kitur. Be kalbos, be draugų, be pažįstamų ir neturėdami lėšų kelionei pargrižt į Lietuvą, nei neturėdami teisėto leidimo pasiekti Ameriką, jie tampa plantacijų savininkų tikrais vergais.

Šią vasarą tarpe tokių nelaimingų emigrantų įkliuvo ir vienas Amerikos lietuvis. Jis pagyvenęs Lietuvoje ilgesni laiką, sumanė vėl keliaut pasipelnyt dolerių Amerikoje. Deja, nebuvo jis Jungtinių Valstybių pilietis. Reikia daug įvairių formalumų ir laiko, kol dasigausi pas Dėdę Samą į svečius ir klausimas, ar dasigausi? Tas „Dėdė“ nunai jau nebe toks vaišnus, kaip seniau, kad būdavo. Jo nuomone, ateiviai iš suvargusios Europos perdaug triukšmo ėmę kelti, vieton dirbę ramiai šalies produkcijai ir savo naudai. Kad nuo tokių negeistinių „nenuoramų“ apsisaugojus, žinia, reikia mažiau jų pas save įsileisti. Tuo tikslu nustatyta kvotos, po kiek iš kurios valstybės gali įvažiuot žmonių kas metis Amerikon. To negana. Dėdė Samas kartais, suraukęs kakta, ima galvot, kad neturį Jungt. Valstybių pilietybės ateiviai net į darbus tenais nebūtų priimami. Kai-kuriuose fabrikuose toks projektas jau virto įstatymu. Kaip žinia, immigrantai sudaro didžiausią nuošimtį visų darbininkų mažne kiekvienoje pramonės šakoje. Taigi jie ir kalti esą už nuolatinius streikus bei riaušes, grąsančius laiks nuo laiko net pačios valdžios struktūrai. Kad žydai po bolševizmo skraiste Amerikoje veda pramonės ir politikos organziacijas suiručių labirintan, — tuo klausimu dar maža kas tenais rimtai susirūpinęs.

Taigi ir minėtas amerikietis, gerai suvokdamas kliūtis neįsileisiančias jį Amerikon taip greit kaip jis norėtų, kreipėsi ir gi į apgavikų tulą agentūrą. Ir ačiu josios „pagelbai“ amerikietis nukeliavo — į Kubą!.....

Paskutini dolerį atidavęs žulikams agentams už „brolišką patarnavimą“, neturėjo vargšas kuo grįžti į Lietuvą. Laimėjo, kad Amerikoje turėjo savo senų draugų. Parašęs į juos laišką, gavo pinigų kelionei ir, parvykęs Kaunan, apskundė valdžiai vietos apgavikus. Kontoroje tapo padaryta krata, agentūra kuriam laikui uždaryta, ir vienas kaltininkų nuteistas kalinėn. Šiandien toje agentūroje darbas vėl sparčiai eina. Interesantų, geriau sakant, — keliauninkų į Ameriką visuomet ten pilna. Ir kur gi nesidarbuos! Ant vieno lietuvio, agentūros tarno, suversta visos kaltės. Ir jis nubaustas. Gi Berlyno žydeliai juk nekalti... Lai jie ir toliaus ramiai siunčia negudrius lietuvius į Kubą pakeliui Amerikon... Kaip girdėt, nubaustasai kaltinikas visai nėra kaltas. Tik apsiėmė kalėti už gerą savo darbdavių atlyginimą, nelygu „kleknerės“ redaktorius... Ir jam gerai ir apgavikų agentūros gešeftas paliko „nesuteptas“.

Amerikietis, ačiu savo draugams, ištrūko iš priverstinių Kubos darbų. Bet kaip su kitais pakliuvusiais belaisvėn mūsų emigrantais, neturinčiais nei draugų, nei pinigų, kad suradus galimybės išsigelbėt? Ak gandai — turbūt ne iš piršto išlaužti — skrajoja, kad ne maža lietuvaikių emigracijos agentai išgabena „baltųjų vergijon“ — irgi bevežant į Ameriką...

III-JO SEIMO ATIDARYMAS.

Birželio 5-os dienos rytas išaušo apsiniaukęs, vėsus. Lietus pylė gūsiškai: tai stambiais, tankiais lašais, tai smulkute purškama, it pulverizinės dulkės. Saulė — daug karalienė — nesiteikė nė žvilgtelėti pro palšų debesų niūras į apsikaišiusią skaidriom tautos vėliavom Lietuvos sostinę. Bet žmonės, nepaisė gamtos surūgusio ūpo, rinkosi būriais iš visų miesto kraštų artyn Seimo Rūmų. Buvo tai trečiojo Seimo atidarymo diena.

10-ą valandą ryte, Kauno bazilikoje vyskupas Skvireckis atlaikė iškilmingas pamaldas seimininkams. In pamaldas atėjo ne vien naujojo seimo atstovai, bet ir ministrai, departamentų direktoriai, diplomatai ir Valstybės prezidentas. Takas viduriu bažnyčios, kuriuo atstovai ir aukštieji valdininkaiėjo į paruoštas įėjimo vietas pas didįjį aukurą, buvo abipusiai nustatytas sargyba — I-jo raitelių (huzarų) pulko kariais. Jų eilės niekam neleista perkirsti. Atėję pažiūrėt į naujus šalies šeimininkus žmonės, tik vienoje bazilikos pusėje tegalėjo itilpti. Gera, kad žiurovų mažai susirinko, — nereikėjo nei stumdytis, nei kaklo tiesti, kad viską pamatytų. Jei ne kelių prieglaudų bei seminarijos klierikų in corpore atsilankymas šventyklon, pamaldose būtų tekus garbė dalyvauti veik vieniam oficialam, išėmus skystą įdomaujančios publikos eile, išsidriekusią greta sargybos linijos. Reikia stebėtis, kaip mažai kauniečiai domisi tokie iškilnėm, ypač, kai tą dieną visos įstaigos nedirbo, o katedroje giedojo mūs operos bei koncertų lakštingala — Kipras Petrauskas...

In žiūrovų grandinė įsišpynė tūla sudriskusi, basa, su-
 sūvėlus moteriškė su pintine rankoje, — matyt, užkly-
 do čia beeidama į rinką. Ji įkiūtinoma maldnamin apsiver-
 kusi. Prisistūmus prie pat sargybos, ėmė dairytis į ka-
 rius, lyg kokią škodama. Galop, jos akys ismigo į vieną
 šviesplaukį, melankolinės išvaizdos kariškį. Staiga jos
 veidas nušvito nuostabos džiuguliu, bet ne ilgam. Tuoj
 balsiai pravirko, rodydama pirštu į karį ir be atlaidos po-
 rydama:

„Tai mano vaikelis, mano sūnelis!... Ji užmušė karę
 — mano tą balandėlį, — o dabar va jis prisikėlęs... Koks
 gražus, kaip pasicėlęs!... Prisikėlė, o namo neparei-
 na... Sūneli, sūneli!... kodėl tu mane nebeatlankai?...
 Ar aš tau kuomi nusikaltau, kad mane užmiršai?... Oi
 Dieve, Dieve!... jis gyvas ir namo nepareina!...“

Taip ji guodė, gaikšėdama visą pamaldų laiką. Be
 galo skaudu buvo klausyt tos pamišėlės, vargo parbaig-
 tos moteriškės raudos. Viena, kita, šiurkščios miestie-
 tės, rusčiai varė tą nelaimingą žmonelę laukan. Net pra-
 šė kariškių ją varu išvesti iš bažnyčios. Jie gi, matyt,
 švelnesnių jausmų esybės, — o gal, išivaizduodami savo
 motinas panašioj padėty, jiems kuomet nors žuvus tėvy-
 nę ginant, — pamišėlės netik nekliudė, bet pilnomis už-
 uojautos akimis lydėjo visus josios judesius. Artistiniam
 chorui begiedant prie virtuozinės vargonų muzikos, tos
 nuskriaustos motinos nesuvaldomas širdies skaus-
 mas, tie graudūs aimano žodžiai, nejušiomis perkėlia
 klausytoją į tragiškiausios operos vaidmenį ir pasimiršti
 beesąs išdidžių realybių kūryje. Kartu su giliausio
 sielvarto „aktore“ jauti ir sykiu neap'tenti tą lengva-
 minčių, neišsaikojamo vargo autorių... Oi tas karas, ka-
 ras! Kiek jis ašarų išplukdė, kiek senelių, maželių našlai-

čių paliko gailaširdės globai! Toji gi palaiminta gailaširdė, deja, pas mus dar labai silpna — tiesiog bejėgė, kad aprėptų savo abalgos sparnais visas karo viesulo išardytų šeimynų skeveldras. Stai dar kitas to baisaus siaubūno sekmių vaizdas: — tai prieglaudų mažos mergytės — nuo 3-ju ligi 12-kos metų amželio, — likusios be tėvų, be motinų... Tiesa, jos gailestingų asmenų pastogėje ir pavalgydintos. Bet pusnuogės ir basos. Kai-kurios jų dar isistoje į išdėvėtus, kiaurus ar lopytus šlervokėlius. Kitos gi — visai be apavo. Apdengtos vien kartūno šlebutėm, — kuomet ne vienas III-jo Seimo atidarymo dieną net į žieminius išilindęs šiurpsėjo. Karo gi našlaitės ateina aštrių gatvių bruku — basos į šaltą plytom išgrįstą šventynę... Jų veideliai išblyške, pamėlynavę, nelinksmūs, — žodžiu, iš akių ir viso jų leino kūno tryška vargas.

Bet, o likimo ironija! Iš tos vargų bedugnės, iš ašarų sraunių upelių, mūsų Tėvynė — tiek amžių vaitojusi po svetimu jungu, išplaukė į laisvo vystymosi erdvę, it Nemuno ramiosios bangos, nugūravusios ledus į jūrų platumą. Ir skrenda tolyn pažangos grumstuotais takais, nepaisant nė mūsų engėjų painiausių mūs pražūčiai taisomų tinklų. Lietuva, inercijos jėgos stumiama palaimos linkmėn, pagimdė jau trečią iš eilės teisdavėją... Ar tas naujasai seimas eis pakniupštomis savo pirmtakūnų aržiais keliais, ar tiksliau stversis valstybės plėtotės bei gerovės vairo — parodys, gal, netolima ateitis. Nūn gi reikia tik džiaugtis, kad po savitarpinių vaidų, bevaisinių ergelių trumpos pertraukos, mūs tautos „elite“ — Seimas — vėl imasi rimto darbo.

Po pamaldų mūs oficialai išėjo iš bazilikos tokioj pat tvarkoj, kokioj buvo atėję: — huzarų saugojamu taku.

Susėdo į valdžios automobilius, faetonus ir nubirzgė, nuklusavo Seimo Rūmų link. Kol visi nepravažiavo, milicija — taip autoritetingai išveizinti savo naujose uniformose — neleido nė vienam gatve pereiti. Galėjo mat suvažinėti automobilis, ar pora gerai išertų, vikrių arklių. Juos stabdyti praeivių reikalams ar patogumui — nėra drąsos... Visi, atėję ligi šventoriaus vartų, turėjo čia jau ir laukti, kol paskučiausias valdžios aparato šulėlis nenu-dardėjo. Valstybės politikams nuvažiavus, ir huzarų pulkas, išsirikiavęs, su savo kapelija nutraukė.

Arti Seimo Rūmų visą Gimnazijos gatvę ligi pat rinkos saugojo Mokomojo pulko kariai. Nuo Didėsės Vilniaus gatvės teleista praeiviai vienbeturi bilietus Seiman. Seimo ruiminga, šviesi svetainė netrukus prigužėjo pilnūtėlė rinktinių svečių, diplomatų, svetimų šalių atstovų, — ir visi mūs III-jo Seimo atstovai atėjo. Pagaliau, apie pusę 1-os val. atvyko ir pats prezidentas su ministerių pirmininku p. Galvanausku.

Prezidentui įėjus, visi atsistoja. Ministeris pirmininkas, prezidento paprašytas, perskaitė trumpą Seimo atidarymo aktą: „Pasirėmęs Seimo rinkimo įstatymo 90 paragrafu, šiuo skelbiu Seimą esant atidarytą. Kaunas, Seimo Rūmai, 1923 m. birželio 5 d. Pasirašęs Respublikos prezidentas ir ministeris pirmininkas.

Perskaičius atidarymo aktą, prezidentas pasakė rimtą kalbą, vystydamas programą, kurios naujasai Seimas turės laikytis. Po prakalbos prezidentui gausiai aplota, ir visi sustoję pagiedojo „Lietuva, Tėvyne mūsų“.

Toliau ėjo atstovų priesaikos. Prezidento prašymu, prelatas Maironis-Mačiulis saikino krikščionių frakcijų atstovus, skaitant sekančią formulą: „Aš prisiekiu Visagaliui Dievui, kad būsiu ištikimas Lietuvos Respublikai,

saugosiu jos įstatymus ir sąžiningai vykdysiu Tautos atstovo įgaliojimus. Teip man Dieve padėk. Amen." Su krikščionių frakcijomis prisiekė ir starovieras rusas atstovas. Prisieką atkartoję žodis žodin, atstovai pabučiaavo Evangeliją ir kryžių ir pasirašė po prisiekos tekstu.

Žydų atstovas saikino rabinas Sapiro, anais metais lankęsis Amerikoje. Tačiau iš žydų tik vienas rabinui prisiekė. Kiti žydų atstovai išreiškė pasižadėjimą kartu su socialistais atstovais pačiam prezidentui tokioje formoje: „Aš iškilmingai pasižadu būti ištikimas Lietuvos Respublikai, saugoti jos įstatymus ir sąžiningai vykdyti Tautos atstovo įgaliojimus". Ir po to pasirašė.

Toliau, seniausias amžiumi atstovas, ūkininkas Liuda Laikūnas buvo prezidento pakviestas užimti laikinai pirmininko vietą. Jauniausias gi atstovas — Skyrius užėmė Sekretoriaus vietą. Pirmininkas Laikūnas savo pareigas pradėjo trumpa prakalbėle — trumpa, bet reikšminga. Sekretorius perskaitė nuo ko gauta pasveikinimai Siimui, tik, nežinia kodėl, patys sveikinimų tekstai užtylėta.

Po to eita prie prezidijumo rinkimų. Advokatas Tumėnas 54 balsais išrinktas Seimo pirmininku. Balsavo tik 67 atstovai. Vicepirmininku išrinktas, duryk balsuojant, Dr. J. Staugaitis; antruoju vice-pirmininku — Butkys. Sekretoriais išrinkti: pirmuoju — Ambrozaitis, antruoju — Sugintas. Kelių kitų sekretorių rinkimai atidėti kitiems posėdžiams.

Nesigilinant į smulkmenas, bendrai sprendžiant iš Seimo atidarymo eigos, galima tikėtis didesnio solidarumo jojo darbuotėje, negu pirmesniuose mūsų Seimuose. Tiesa, Seimo prmininką renkant, kas tai iš kairės atstovų sušuko demonstratyviai: „Palaimintas 13 para-

grafas"; Bet tuo vienu išsižokimu visas grėsiamas ergelis ir baigėsi. Pritarėjų nebuvo. Ne maža gadino ūpagirdint žydu atstovus rusiškai kalbant. Tačiau malonu buvo dairytis į Seimo salės — buvusios vyrų gimnazijos — sienas išdabintas Lietuvos miestų herbais, pieštais lietuvių dailininkų. Prezidijumo gi galinė siena buvo papuošta Lietuvos valstybės ir lietuvių tautos vėliavomis. Iš dešinės, ant raudono fono kabo Gedimino stulpai, o iš kairės — Kauno miesto herbas. Pro Seimo langus matyti daug žaliuojančių medžių, girdėt paukščių linksmas čiulbesys. Pačios apystovos, rodo, padės mūs seimininkams sutartinai, kaip pridėra geriems tėvyninkams, darbuotis šalies gerovei.

BUTU STOKA KAUNE.

Nežinia, ar kur kitur pasauly jaučiama tokia butų stoka, kalp mūsų laikinojo sostinėj Kaune? Nauji namai dygsta visais miesto kraštais ir pačiame centre. Gi kaip reikia gaut kambarys, tai prisieina tiek vargo prikentėti, kad įmanęs kraustytumeis ant Marso! Butai dar sunkiau rasti. Savininkai, naudodamiesi namų stoka ir laisvos grašiagaudos istatymais, reikalauja netik augščiausią nuomą, bet dar ir užlaidų (otstupnogo). Pavyzdziui, už 3—4 kambarius su maža virtuvėle ima po 300—400—1000 dolerių užlaidos. Neretai atsitinka, kad nuomotojai, sumokėję tokias fabuliaries sumas už butų perleidimą, palieka be būtų ir įmokėtų pinigų neišgauna. Vienas mano pažystamas pavasaryje sumokėjo 300 dol. butų savininkei sąlyga, kad rudeni jis galėtų tenais apsigyventi. Atostogoms praėjus, jis atvyko Kaunan su visais savo daiktais. Deja, čia sužinojo, kad jo nusamdytasai butas tebėra užimtas po senovei, o pati savininke dievai žino kur iškeliavus! Pati valdžia, vieton sutvarkyti nelemtą butų stokos klausimą, dar labiau jį supainioja. Prireikėjo kokiam valdininkui buto, ar kambario — ir tiesiog milicijon. Butų sekvestro valdyba turi savo proteguotuosius miesto gyventojus. Tų butai neliečiami. Vargas tiems, kurie neturi tos palaimintos protekoijos. Milicija pasiunčia jiems įsakymą paliuosuoti butą. Jei savininkas to įsakymo nepasiskubina išpildyt, tuomet ateina nuskirti butų sekvestro valdybos keli milicininkai, išmeta daiktus ir po savo sargyba leidžia susi-

kraustyti naujiems įnamiams. Kur išmestieji gatvėn žmonės ras prieglaudą, tuo klausimu milicija savo galvėlių nevargina. Stai mūs namo apatiniam bute gyvena vargšė siuvėja, pelnydama sau duoną penkiaais pirštais. Josios kambarį nunai sekvestravo tūlam gydytojui. Siuvėjai nebesant namieje, milicininkai išlaužė jos kambario duris, suėmė visus daiktus, suvertė juos ant lovos ir visą mantą išmetė ant laiptų. Lygiai dvi savaites visi to namo gyventojai buvome priversti per tuos baldus laiptuoti ir nevienas susižeidė į juos, pargrįžtant namo sutema. Skundų skundai ėjo kasdien milicijon, reikalaujant, kad ji pasirūpintų išmestus baldus padėt tinkamesnėn vieton. Deja, vis be pasekmės. Pagaliaus prireikė šauktis vieno ministerių autoriteto. Ar jis čia ką gelbėjo, ar ne, — tikrai nežinia. Tik po trijų dienų po to skundo, atsikėlę mes jau neradome baldų ant laiptų. Sako, kokia tai geraširdė žmonelė priglaudus siuvėją su visu jos kraičiu pas save, nors ir pati angštai su savo šeimyna gyvena. Siuvėja dar laiminga, kad minėtame name laiptai gana platus. Kur nėra tokių laiptų, tenais milicija sekvestruoto buto daiktus išmeta tiesiog į gatvę, nepaisant ar lytų, ledai bombarduotų, ar snigtų.

Liūdnam reikia pastebėti, jog taip elgiamasi, butus sekvestruojant, vien tik su vargšais žmonėmis. Turtuoliai ir augštesniųjų valdininkų dauguma yra užėmę taip rūmingus butus, kur lengvai po šeimyną viršaus sutilptų. Tačiau jų niekas nekliudo. Butų sekvestro valdyba apie tokius Kauno gyventojus, gal, nei nežino — lygiai kaip jai nerūpi, kur pasidės studentai, suplaukę Lietuvos universitetan iš visų mūs šalies kraštų ir neranda kertelės, kur galėtų bent nakvoti. Dieną jie praleidžia laiką universitete, gatvėje ir tvankiuose, prirūkytuo-

se, restauranuose, tad ir be atskiro kambario jie sugeba apsieiti. Tam juk lietuviai, kad per amžius skurstų. Jei ne svetimųjų kančius, tai sava vytinė vis mūs broli turi paglostyt.

Nevisada ir valdininkams lengvai pareina mūs laikinojo sostinėj apsigyventi.

Sit, parvažiuoja iš Tolimųjų Rytų buvęs Lietuvos atstovas su savo šeimyna. Gavęs vietą teisėjo Vyriausiamе Tribunole, pradėjo dairytis buto. Praėjo pavasaris, vasara ir ruduo užklupo, reikia vaikui įstatyt gimnazijon, universitetan, o buto kaip nėra, taip nėra. Parsikvietė šeimyną iš kaimo, kur buvo laikinai apsigyvenus. Sutalpino juos Vyr. Tribunolo namų apačioje — kiemsargio kambarėje, su vienu langeliu. Prie to kambarėlio yra virtuvė — geriau sakant — priemene su aprūdijusiu, suirusiu pečiu ir išpuvusiom grindim. Minėtame kambarėlyje telpa viena lova, mažytis stalelis ir viena kėdė. Ir čia gyveno keletą mėnesių gerai žinomas lietuviams buvęs tautos teisėjas Sibire, vėliau Lietuvos atstovas Tolimųjų Rytų respublikai ir dabar Lietuvos Vyriausiojo Tribunolo teisėjas!

Kartą užėjau ta mano senų pažystamų palaimintą šeimyną beužkandžiaujant, teismo pertraukoje. Indomiausias vaizdas! Aplinkuj stalelį susėdus visa teisėjo šeimyna: dvi dukters — Lietuvos Universiteto studentės, sūnus — IV klasos gimnazistas, motina (teisėjo žmona — lietuvių seno kalbininko sesuo baigusi Mintaujojo gimnaziją) ir Vyriausiojo Tribunolo prezidentas, svečias. Tebesant tik vienai kėdei, visi sėdėjo ant medinių dėžių, kaladžių ir ant lovos. Man, kai po viešniai, pasiūlyta toji vienintelė kėdė, kuomet jos buvęs okupantas dabaigė savo pietus (buvo tai pietų laikas), ar užkandį stovėda-

mas. Kas galėtų įsivaizduot, pavyzdin, Jungtinių Valstybių Augščiausio Teismo teisėją p. W. H. Taftą su savo satelitais Supreme Court'o sesijų pertraukoje panašiai besidrūtinant Washingtonė!..

Su valgiu da tiek to, žmonės pavalgo, ir bestovėdami, ir bevaikščiodami. Kad sveikai gi pasilsėti, pramigti, reikia kur nors išsitiesti ar bent galvą padėti. Kurgi sutilps naktį penkių suaugusių žmonių šeimyna beturint tik vieną mažytį kambarėlį, kuriame tarpe stalo paleilanga ir lovos tik dvi pėdos, o nuo durų iki galinės sienos — tiek kiek lova išsitenka?!.. Sunki problema būtų net skurdžiausio Amerikos darbininko daug mažesnės šeimynos galvai. Tačiau Lietuvos Vyriausiojo Tribunolo narys į problemą nesigilina; jis džiaugias sutalpinęs visą savo lizdą nors tokioj palėpėj. Pats dėkingai priėmęs V. Tribunolo prezidento — savo jaunų dienų draugo pasiūlymą, nakvoja Tribunolo salėje ant suolo, jo sunus ten pat — ant medinės ilgos dėžės, nežinia kokiais teismo popiergaliais prikrautos. Žmona gi su dviem dūkom — visos trys vienoje lovoje. Šia ir augštojo valdininko komfortas!

Taip jie gyvena keletą mėnesių kol su milicijos pagalba pasisekė įsilaužti į tulo žydo dviejų apšiupusių kambarių butą. Ir nelengva buvo „įsilaužti“ net su milicijos autoritetu.

Po ilgų, skaitlingų žygių teisėjo žmonos, milicija surado butą ir liepė jo įnamiams išsikraustyti. Moteriškė eina vieną, antrą ir kelintą kartą „savo butan“, bet žydai jos neįsileidžia nei pamatyt tos „rezidencijos“. Syki nuėjova abi pas namų savininke raktų. Toji, pamąčius teisėjo žmoną, kad ims ją plūst, koliot — tikrai rusiškai (lietuviškai žydė nemokėjo nei žodžio)! — Nu, tamsos vyras teisėjas, tai kur jo teisingumas, jei jis nor priedarta išmest į gatvę mano gerus įnamius ir pats užimt

jū buta? Tie žmonės man sumokėjo 300 dolerių „atstupnos“ ir jų terminas dar tik už dviejų metų baigsis, tai kaip aš galiu leisti, kad juos išvarytų ir kad jų pinigai žūtų? Ne duok, Dieve, tokia skriauda bėdniekams žmonėms! Ne, kaip čia mane matote, aš jus neišleisiu ir raktų neduosiu! — rėkalojo, lermavo ituzus žydė, kad net kaimynai subėgo pažiūrėt, ar čia ne peštynės. Aš mėginau žydę įtikinti, kad čia nei teisėjo, nei jo žmonos, nei kito kaltė, tik jų pačių — vietos gyventojų. Jus, sakau, čia seniau apsigyvenę, jūs rinkote atstovus Seiman, o tie kalė įstatymus. Mes gi, vėliau atvykusieji, tų įstatymų negalime pakeisti, tik turime prie jų taikintis.

Bet tai buvo žirniai į sieną, — ji dar aršiau pradėjo ergeliuotis, rėkaloti, keikdama valdžią, o labiausiai mano draugės vyrą ir gintis, kad nė ji, nė jos vyras tų keistų įstatymų nepagaminę, bet tie... toki ir šioki, — saviškai titulavo mūs valstybės įstatimdavius.

Nieko nelaimėjusios diplomacija, užėjova į butų sekvestro milicijos skyrių. Čia paaiškinus dalyką mano draugė prašė panaudoti griežtesnes priemones tam butui paliuosuoti. Atatinkamas tos įstaigos valdininkas prižadėjo pats išgauti raktus ir patarė ateiti vėliau. Po kelių dienų, jau su raktais atėjova drąsiau. Laiptai vedanti sunkiai užkariautan butan sulūžę, supuvę, girgžda — bijai, kad kojos neišsisuktum. Užkoję antran aukštan, atsidūrėva virtuvėje, kuria naudojasi keturios žydų šeimynos, o penktoji — naujieji liokatoriai... Virtuvės grindys išpuvusios, kiauros — tinkamos ne tik žiurkių, bet ir šešėlių „apkasams“. Iš tos virtuvės išsileidome tiesiai į tamsų, be jokios šviesos koridorių ir čia atsirakino va duris — į sekvestruotus du kambarius. Tuo tarpu gi namų savininkė, mus belydėdama, ko nepatrūkdama kei-

kėsi, šimpavo. Pravėrus kambarių duris pamatėva netikėtą reginį! Vidury aslos—biauriausias mėšlynas, krūvos suplyšusių batų, purvinų skarmalų, plytų, kalkių, popierių nuluptų nuo seinos, šiaudų iš kažkokių tvartų — negalima įsivaizduot ką nors panašaus žmonių gyvenamuose namuose! Rodos, žydėliai, nenorėdami užleisti buto kitiems, ar manė užsibarikadavę gint savo teises, ar, matydami pralaimėsią kovą, nors atsikeršinti jų įpėdiniams. Kiek ten buvo darbo pustuziniui rankų kol tas šašlavynas pašalinta, grindys išplauta — nūr ką nei minėti — kiekvienas supras. Tačiau sienos paliko tokios, kokias radome. Naujieji įnamiai stengėsi įtikinti miliciją reikalingume priversti namų savininkus pataisyti sienas — aplopyti nudraskytą tinką ir, — neįtikino. Iš jų štabo atėjęs įgaliotinis apžiūrėjo butą ir pasakė: Teisybė, senios negražios. Bet ne kiauros dar! Išluptas gi skyles jose, ponai, galite patys su moliu užlipyti...

Taip Vyr. Tribunolo teisėjo šeimyna ir padarė, — kaip milicininkas patarė... Kitokios išeities jiems nebuvo.

Butų stekos vargus kenčia ne vien tik nuomotojai, bet ir daugelis namų savininkų. Pereitą žiemą tūla šeimyna pardavus ūkį, nusipirko Kaune apšiupusį namelį už 3.500 dolerių. Perkant susitarta, kad už trijų mėnesių namo esamieji gyventojai išsikraustys. Nuskirtam laikui praėjus, savininkai atvyksta iš kaimo su visais daiktais, baldais. Namą randa užimtą, ir įnamiai nei klausyt nenor apie jo paliuosavimą. Minėtos šeimynos galva — tėvas palieges, duktė gimnazijoje. Tad visą savojo namo atsikovojoimo kampaniją prisiėjo varyti vienu — vienai nebejaunai šeimininkei. Daiktus sugrūdus kokioje ten pašiūrėje, vyrą su duktere apgyvendinus viešbutyje, pati per dienų, dienas savaites ir mėnesius bėgiojo iš

— 120 —

biūro biūran prie visokių ponų, su protestais, prašymais, maldavimais, kad bent du kambarius gavus nuosavame name!... Po kelių mėnesių susitinku ją gatvėje susirūpinusią, nuilsusią, kur tai protekiniais bebėgančią. Klausiu, kur gi taip skubinant! — Ugi, širdede, einu pas ministerį — vis dėl to mūs nelaimingo namo; kur buvau, į ką nesikreipiau, vis tik žada ir nieko nedaro. Tokios beteisės ilgiau negaliu kęsti. Viešbuty gyvent su liguistu vyru ir mergučę leisti mokslą tai ne juokai. Jei jie man nepaliuosuos namo, tai verčiau tegul jis sudega!"...

Tie moteriškės almaningi žodžiai pilnai atvaizduoja josios sielos slėgį. Tečiau yra pas mus žmonių dar blogesnėje padėtyje šiuo žvilgsniu. Kaune namų savininkas nūnai jokiomis teisėmis negali išgyvendinti iš savo namo, kad ir nemaloniausio įnamio. Dažniausia dar tebestatant namą, kambariai ar butai užimama. Jei atsirado pirkikas tokio namo, jis jį gali pirkti vien tik su visais įnamias ir be teisės priversti juos kada nors paliuosuoti savo vietas. Jei nusipirkai senus namus tikslu juos sugriauti, kad naujus pastačius, tai kolei stogas dar šiaip taip laikos lopas prie lopo, valdiškoji namų statymo komisija neduos leidimo jų griauti, kol žmonės juose gyvena. O Kaune dabar yra daug tokių žmonių, kurie bevelija per kiauras lubas vandenį gaudyti, negu ieškoti naujo buto. Prie tokios nežmoniškos tvarkos, neįstabu, kad maža yra lietuvių norinčių įsigyti Kaune nuosavus namus. Geriausi trobesiai plaukia į žydų, spekulentų ir bankierių rankas. Neveltui žydai savo nachališkumu Lietuvoje pereinanti visokias rybas, mėgsta didžiulis prieš kuklius kaimo žmones: „Jūsų chata, žydo palocius; jūsų žemė, žydo kapitalas!"...

VARŽYTINĖS IR JUDEIZMAS LIETUVOJE.

Visais pelno šaltiniais Lietuvoje nūnai naudojasi daugiausia ne patys lietuviai, bet žydai arba šiaip svetimšaliai. Stai, kad ir varžytinės paėmus. Tai greičiausio ir lengviausio pralobimo dirva. Lietuviams gi ji labai mažai teprieinama.

Prireikia kariuomenei, pavyzdžiui, milo. Intendatūra skelbia varžytinės: — kas pigiau ir geresnę medžiagą pristatys. Ir nereikia nei abejoti, kad žydas visuomet pasiūlys pigiausia kaina geriausią medžiagą. O gal jis moka geriau prieiti kur reikia?..

Varžytinės laimėjusiam nėra reikalo būtinai turėti savas stambus kapitalas. Pati valdžia duoda iš anksto trečią dalį visos užpirkimui sumos. Užsakytojas vien turi sudėt tos sumos 10 nuošimčių kauciją, kad tikrai paves tą reikalą atliks. Pristatęs gi medžiagą, jis gauna 2 — nuoš. komiso. Pelnas nemažas.

Reikia kariškiams baltinių — skelbiama varžytinės drobei užpirkti. Čia vėl žydeliui laimikis. Parūpinimas katiliukų mūs kariuomenei, žydui davė gryno pelno viena diena kelias dešimtis tūkstančių litų. Ir taip panašiai.

Kita labai pelninga prekybos sritis, tai gelžkeliai. Dabar Lietuvoje tiesia daug naujų gelžkelių, taiso senus, stato stotis. Reikia visokios tiems darbams medžiagos. Čia vėl be varžytinių neapsieinama, tik jas laimi ir vėl nelietuviai. Baltic Progress Co. (anglų firma), nupirku-

— 122 —

si mūs gelžkeliams cemento, uždirba tiek, kad toliau il-gus metus josios nariai gali be darbo puikiai gyventi.

Tiesa, lietuvių koperatyvas partraukė intendatūrai lašinių iš Amerikos. Tik šių varžytinių rezultatais in-tendatūra nebuvo patenkinta. Amerikos lašiniai, teisy-bė, buvę šiek tiek pigesni už Lietuvos lašinius. Bet men-kesnės rūšies, t.y. iš jų buvę išspausti riebalai, tad spir-ginimui jie netikę. Kad iš tokių išsekusių lašinių gau-ti tiek jau riebumos, kiek iš gerų lašinių, prisiėjo karei-viams padidinti jų porcijas. Ir galų gale išėjo taip: nors iškartu intendatūra pigiau užmokėjo, bet atsiėjo 30 nuošimčių brangiau, negu, kad būtų kainavę Lietuvos la-šiniai. Gera nors tai, kad šiame pirkiny pasipelnė lietu-viai, o ne svetimšaliai. Vis-gi tokių riebių kasnių perma-žai tenka mūs pirkliams. Ir nežinia, kas labiau reikėtų pakaltinti už tokias lietuviams skriaudas: ar mūsiškių neapsukrumas prekybos dalykuose, ar valdininkų, gal, didesnis prielankumas svetimšaliams, negu savo tautie-čiams? Kartą suėjus mūs vieną išymų politiką, paklau-siau jo, dėlko visokias valdžios skelbiamas varžytines laimi žydai ir kiti pašaliečiai, o ne lietuviai? Jis man ramiai atsakė: „užtai, kad žydai pigesnes kainas pa-siūlo“.

Geri jūs patriotai, pamaniau sau ir atsisveikinau.

Ne vien prekyboje bei pramonėje Moizės vaikai vy-rauja Lietuvoje, bet ir politikos vežimėlių jie stumia sau patogiausiais keliais. Nors stumiamoji jėga viešai ir ne-pastebima, tačiau visame mūs šalies gyvenime jauste jauti, jog žydai Lietuvoje yra privilegiuota kasta.

Pavyzdžiui, galima privesti, kad ir būtų stokos krizė. Kaune tiek te ir girdi, kad tą ar tą gyventoją išmetė iš buto be jokio atlyginimo. Bet, kad tos drastiškos sek-

vestro priemonės būt pritaikomos žydams, — labai retai tenka išgirsti. Jei kas norėdamas nuosavą namą išremontuoti ar padidinti varu išvartytą koki užsispyrėlį semitą, tada ir su teismais prisieis susipažinti. Siose dieno-se tokį eksperimentą padarė koperatyvo bankas. Jo savininkams būtinau prireikėjo pataisyti namo stogas, bet kol žmonės tebegyvena, valdžia neleisdžia daryti tokių operacijų. Bankieriai visus kitus inamius išgyvendino šiaip-taip, tik dvi žydės neišsikrausto ir gana. Tuomet bankieriai vieną gražią dieną nešte išnešė jas lauk iš savo namo. Žydės juos apskundė taikos teisėjui. Tasai nubaudė keturis banko direktorius ir jų advokatą po 1000 litų pabaudos kiekvienam. Žydėms gi liepė ten jau grįžti ir gyvent. Kada jos sugrižo, rado jau stogą nugriautą. Po to josios padavė skundą į Apygardos Teismą, reikalaujamos, kad „kaltiniškai“ būtų nubauti kalėjimu ir po daugiau pinigų pabaudos užsimokėtų.

Ir taip visuomet atsitinka pas mus, kaip tik pirštą prikiši prie žydo. To maža. „Ildische Stimme“ suriks toki „gevalt“, kad „barbarai lietuviai pogromus daro“, jog atsidėdės tolimiausiose pasaulio šalyse. Paskui „Stimme“, atsilieps ir mūs laikraščiai, lyg atsiprašydami už savo tautiečių „šiurkščius netaktus“. Kuomet gi žydas apkuls beginklį milicininką už priminimą jam tvarkos taisyklių, tuomet mūs laikraščiai arba rimtai nutyli, arba pasijuokia iš mūs milicininkų ne karingumo. Žydas demonstratyviai nušovė mūs tautietį, kuris būtų atidėngęs bolševikų baisius suokalbius ir darbus prieš Lietuvos valstybę, — vėl nei žodžio. Tiesa, laikraščiai minėjo patį kriminalą, bet diplomatiškai užtylėjo, kad tą žmogžudystę atliko žydas.

Ne prošali bus priminus dar vieną incidentą:

— 124 —

Prieš praėjusias Velykas tūla lietuvaite (Sv. Zitos dr-jos narė), betarnaudama pas žydus Kaune buvo atrasta negyva visa subadyta ir išmesta ant mėšlyno. Milicininkų užklausti žydai, pas kuriuos velionė paskiausia tarnavo, paaiškino, būk jų tarnaitę koks ten jos jaunikis nužudęs. Kas tas do jaunikis — po šiai dien nieks nežino. Ginabašninkės draugės zitietės tvirtina ją jokio jaunikio neturėjus.

Šio įvykio mūs laikraščiai visai neminėjo. Gal tai iš baimės, kad jų neįtartų antisemitizme. Antisemito vardo kai kurie mūs inteligentai labiau baidosi, negu išgamos arba tėvynės pardaviko. Rasi tad iš tokio jau baikšumo nesurasti ir neieškomi vargšės merginos nukankytojai — galvažudžiai?.. O gi žydiškų iškabų ištepimas praėjusią žiemą, kokį klegėsį sukėlė ne tik pas mus, bet ir užsienių spaudoje! Nekurie Kauno laikraščiai dar ir po šiai dien negali nei vieno svarbesnio politinio klausimo pagvildinti, neužkliudę „iškabų tepliorių“. Net nesi-nori tos rūšies literatūros imti į rankas, taip jau igriso iškabų istorijos monotonija.

Ir nėra jokio pagrindo dėl tų žydiškų parašų tiek daug popieros ir energijos eikvoti. Valdžia juk žydams tinkamai atlygino pinigais. Be to, miesto valdyba pasiuntė armiją darbininkų numazgoti degutą. Po tų gi „abliucijų“ žydai pasidirbo dar didesnes ir aiškesnes savo kalba iškabas. Tat ko čia dėl jų sielotis?!

Verčiau pradėkime rūpintis, kad išgalėję žydai pas mus nepadarytų iš Lietuvos antrosios Rusijos, o mus savo bebalsiais vergais. Ne veltui Sakių rabinas savo pamoksle susipešusiems to miestelio žydams dėl sinagogos, gyre Lietuvą, pabrieždamas, jog tai jų „pažadėtoji žemė“...

Atidarant gi ši pavasari III-ji Seimą, žydų atstovas Rozenbaumas iškilmingai pareiškė savo prakalboje, kad už 3—4 metų ir lietuvių kalbos profesorius būsiąs žydas. Lengvaminčiai seimininkai ir ministriai gausiai paplojo žydeliui, linksmi šūkaudami „valio!“ Tečiau, vienas tos komedijos liudytojų, išigilinęs į Rosenbaumo žodžių prasmę, pasilenkęs šepTELĖJO ponams ministeriams į ausį:

„Jau kaip žydai net lietuvių kalbos katedrą iš mūs paverž, tada ne jūs, ponai, valdysite šalį, bet žydai — taip, kaip jie valdo šiandien Rusiją“...

Dieva duok, kad nelinksmą pranašystę neišsipildytų mūs numylėtojų tėvynėj.

SERMENS ANT NEMUNO VILNIU.

Linksmą Kauno darbininkų gegužinė šią vasarą užsibaigė begalo liūdnomis vieno jų draugo šermenimis — šermenimis ant Nemuno vilnių...

Vakare, apie 11-ą val. apsikaišęs berželiais laivas, pilnas gegužininkų parplaukė, karo orkestrai grojant, į Kauną. Oras tą naktį buvo ytin gražus, kas retai pasitaikydavo šią lietingą vasarą ieškotojams pramogų po atviro dangaus.

Regis, kaikiuriems neužteko laivų išsivežtojo proviantą, jie pargrižę dar mieste bonkinėse užėigose baigė gegužinę. Laimingi, kurie iš tų vaišių nukrepeno tiesiai namo. Deja, vienas laivo mechanikų iš tos puotos pargrižo laivan. Beeidamas lieptu, jungiančiu laivą su priestole, pasviro ir — į vandenį!.. Buvo tamsoka. Gi kiti apie laivą bestovį buvo netvirtai. Milicininkų neprišaukta, ir po visų žiūrovų akių nelaimingas žmogelis dingso vilnių sūkuryje.

Po dviejų savaičių, tūlas valtininkas netyčia užtiko skenduolio lavoną po troptais už trijų kilometrų nuo nelaimės vietos. Duota žinia milicijai. Toji pargabeno luoteliu velionį arti laivų priestolės, padengė jį šakomis ir paliko ant Nemuno.

Netrukus pranešta Garlevo nabašniko žmonai. Toji atsiskubino Kauną su artimiausiais savo giminaičiais, kad parsivežti numirėlį namo ir palaidoti. Milicija gi neleisdžia vežtis: — reikia ištirti, bene kas tyčia velionį neįstūmęs į vandenį. Aimanuodama, raudodama našlė laukia

dieną, antrą ir trečią, o leidimonesulaukia. Nei jai leidžia lavoną išsivežti, nei jokių tardymų nieks nedaro, neigi nieks nesirūpina perkelti numirėlį į kokią pašiūrę ar ligoninės lavoninėn. Guli jis luote po šakom, supamas Nemuno bangu ir plaunamas gausiausių lietu be perstojo — tris kiauras paras! Vargšė našlė ko ne iš proto eina, matydama savo vyro kūną lyg krankliams išmestą maitą ir neturėdama teisės atiduoti jojo žemės prieglobstyn. Numirusio išvaizda kasdieną darosi baisesnė, oras visoje apylinkėj nepakenčiamas. Tačiau, trys verkiančios moters ir pora vyriškių nesitraukdavo nuo valtės, apgaubusios jiems brangų skenduolį, nepaisant šaltų, audringų lietu. Ir Dievas žino, kaip ilgai būtų išlaikę ant upės po gyventojų langais tą skurdžių nebašninką, jei miesto žydai nebūtų pradėję lermuoti, griežtai reikalaudami lavoną iš laivo priestolės pašalinti. Už kelių valandų po žydu ermyderių, velionio žmonai pranešta, kad ji galinti jį išsivežti; — nereikėjo nei tardymų, nei tyrinėjimų....

Iš „Varpininkų” Korespondencijos.

1) Andriaus Dubinsko, Petrapilės dvasiškos Akademijos auklėtinio, laiškas A. Milukui, Plymouth, Pa., „Vienybės L.” redaktoriui.

Miels Antanuti!

Pranešu naujienas iš liet. dirvos.

Ant. abelno susirink. buvo pastatyti 3 klausymai: 1. ką daryti su V. ir U. 2. su denuncijantais. 3. Kaip ap-
vaikščioti 10 metų pasirodymo Auszros. Kas link 1:

Peržiūrėję visą padėjimą (Jankaus spaustuvė už 5 dienų turėjo būti ant licitacijos parduota už skolą 900 mk.; Jonas Kr. sako, kad Jankus turi daug skolų vienok netiek, idant ir lauką ne galima būtų atlaikyti: gal apart spaustuvės parduos dar šiek tiek daiktų). Jankus nuo N 3 V. 1892 m. jau laikr. nespaudina pertai liet. reikalavė nuo jo to 1000 rub., bet Jankus skaitė sav 1791 mk. deficito ant išdavimo laikr. Paulius, kuris dar žiemą darė krata pas Jankų, rado digčiau mažesnę deficitą bilanse 1891 m. taip, kad priimant deficitą, Jankaus parodita už 1890 m. (nes Paulius spėjo perkrauti tikt 1891 meto bilansą) už abudu metų deficitas gali būti tiktai apie 900 mk. ne 1791 mk. Jonas Kr. proponavo imti vidutinę proporcionališką tų dviejų terminų (900 ir 1791 mk.). Kiti-gi prašė atmušti palukus (5 nuoš.) už 2½ metų nuo 2000 mk., t.y. 250mk. Jankus numazino savo reikalavimą iki 1500 mk. Ant galo taip sutarė: Jankus tuejaus turi išduoti 500 mkių (knigutėmis, nes pinigų neturis); jeigu gi gaus už spaustuvę daugiau, kaip 4000 mk. (Jankus sakė, kad ant licitacijos gali gauti už spaustuvę 2000—7000 mkių) —, tai apart tų 500 mk. duos dar tiek, kiek gaus per 4000 mkių. Jankus ant to sutiko ir savo ranka parašęs tą sutarimą padavė, kam reikėjo.

2. apie denuncijantus nieko nenuspręsta

3. apvaikščioti taip nutarta: kiekviena kuopa 1 kovo 1893 m. pereikaitys ant susirinkimo tam tyčia referatą, kuriame galima kritikuoti įtalpą Aušros ir t.t. Tą referatą paskui atsiųsti į rėdystę, kuri atspaus į N. 3 V. 1893 m. arba išduos skyrų N, jei kuopos atsiųsdamos straipsni, pridės atsakanti skaitlių pinigų. Nuspręsta taipgi tapo išleisti abelną lioteriją 1893 m. (šimet jokios nėra) ant naudos V. Susirinkimas išreiškė savo nuomonę apie nenaudingumą daugybės liet. laikr. (Apšvieta, Nauja Auszra, Tetutė). Kada Paulius sarkazmais užkabino Jankų, drange ir Andziulaitį, kad jiedu vieni sau daro po naują partiją), kad jis neapsirokavęs su pinigais ir sandarbinikais, išdavė naujus laikr., Jank. taip teisinosi: „kada išėjo 1 „Apšvietos“ tai naują Auszrą daugiau neišleidau; o kas link, Apšvietos“ tai prižadėjo sandarbinikystę Sliupas, Andziulaitis, Basanavyčius ir dar apie 2 ar 3 (n'etsimenu koki, nes negirdėtos pravardės) o su tokiais darbinikais galima išduoti gerą laikr.! Visgi susirinkimas yra priešingu tai partijai bedievių.

Nuspręstas tapo išdavimas atsišaukimo pas svetimtaučius, idant paremtų pinigiskai lietuvių. Komitetas (liko tas pats ant kito meto, tikt vietą kun. Stank. užėmė kun. Radušis) atsišauks pas Basanavyčių, Andziulaitį, Bruožį (o gal ir kur daugiau: tame dalyke gali rašyti pas Paulių, nes Tau lengviaus žinoti, kas užrubežėje geriausiai galėtų tą darbą vesti).

Neužilgio viename pranc. laikr. bus patalpytas straipsnis apie daktarą Bruožį, kurį vokiečiai persekioja už lietuviystę: prancuzai, kaipo priešai vokiečių gal vardą Bruožio, jau per mokslą garsų, padarys dar garsesniu.

Kal. jau atspaudytas: ačių už 45 dolarius. Egz. 15.000. Kaštuoja, neskaitant kitų mažmožių, 412 rub. (825 mk.): 1 egz — 3 kap. Prekė rėdystės bus turbūt 5 kap. kal. tą sustatė iš straipsnių maskviečių, sein. ir kaun. (paskutinių tikt 1 straipsnių) Paulius. Formatas pernykštis, lankų 5½. Sunkiausiai — kad nieks anoj pusėj neapsiima pardavinėti: Jankus tikt apsiėmė uždyką pa-

laikyti iki 1 spalnio. Ar negalėtum mums kokią rodą duoti tame dalyke? Dienoje susirinkimo buvo duota 315 rub. išviso. Ar galėsi parduoti kal. ten? Pasirodė, kad V. spaudinasi 500 egz., Uk. 400. Už N V. Maude-rodei mokasi po 76mk., už . U. — 63 mk. Korektą pats veda. Prekė V. ir ir U. bus ta pati. Jonui mokės po 50 rub. Jankus nuo visko atstatytas. Jankus, nors ant susirinkimo išrodė iš viso kantentas, tuoj parvažiaves užtiligrapavo pas Paulių (tyčia): „darbas pabaigtas: mokėk pinigus ir atsiimk“. Potam neužilgio, Paulius gauna prie manęs laiškėlį nuo jo, kur jis plūsta ji, beveik kerdžium vadynamas, kad jam dar nevisus pinigus atsiuntė. Paulius piktas ant savęs, kad Jankui davė spaudyti: nuo šio laiko sėbraus su juo turbūt tikt jūsų bedieviai. Jankaus spaustuve pardavė tik už 1800 mk. Tų knigučių už 500 mk. dar neišdavė. Apie kal. dar iki šioliai nieko negirdėti: blogiausias daigtas, kad nėviens seiniškis specijališkai neužiėmė tuo dalyku: šimet kal. ankščiau atspaudytas, kaip pernai, o pargabentas bus daug vėliaus. Nežinia, kaip bus ant jo išeita, nes maskviečiai nedavė nė skatiko: vieni sein. atsakys. Strimavičia pametė akademią: į jo vietą eina Merkevyčia. Petrapilėje yra kole-
ra, bet jau baigiasi: ant dienos miršta ne daugiau, kaip 15—20 žmonių.

Aš nežinau, ar padarysi „Vienybę“ antisemitiška? Jei taip, tai galėčiau atsiųsti iš „Rolės“ ir iš kitur komišką apysaką ir kitų niekniekių.

Liet. eilelių nežinau, kas turi: Bukavecko suvis nėra namieje: išvažiavo kur į Maskoliją uždariauti.

Neapsakomai sunkiame manę padėjime pastatei, atsiųsdamas prašymą parašytą šią korespondenciją: neišmislijau, kaip ją pradėti. Dabar žiurėk ir kritikuok ją: parodyk, ką rasi negerai, tai aš pataisysiu, kaip mokėsiu: Tau lengviaus yra tai padaryti, nes žinai visas vietines aplinkybes. Man rodes tap-gi, kad geriau būtų ir ne taip skaudu dėl kun. Burbos, jei kas iš čia jam tiesiog nurašytų, kategoriškai išrodydamas jo paklydimą ir prašydamas

— 131 —

pasitaisyti. Tame dalyke galėčiau užprašyti keletą kuni-
gų, idant nuo savęs parašytu. Vis-gi tame visame lauk-
siu nuo Tavęs žinios. Antrašas mano: Peterburg, ile de
Vasily, I ligne, No 52 (nerašyk nieko gudiškai — taipgi
neminavok vardo mane moksliničios).

Neužilgio turėsime čia liet. laikr.: V., Apž., Vien., Ap-
švieta (del kritikavimo: kritikas, jei norėsi siųsime į
Vienybę). Nuo laiko iki laikui (gal kas menuo) rašysiu
pas Tavę žinias iš Petrapilės.

Geidžiu visiško pasisekimo ir Dievo padėjimo. Su
Diev! Bučiuoju Tavę.

And.

1892, 21 - IX

Paaishkinimas: V. reiškia Varpas; U. Ukininkas; Jonas
Kr — Jonas Kriaučiūnas, „Varpo“ redaktorius; Paulius
— Dr. V. Matulaitis; mk. — markė; sein., kaun. — sei-
niškiai, kauniškiai klierikai; Apž. — Apžvalga; Vien. —
Vienybė Lietuvinkų; And.—Andrius Dubinskas. (Red.)

2) Tautvilo — Seinų klieriko laiškas A. Milukui.

Tegul bus pagarbitas J. Kristus!

Mielas Antanėli!

Gavę nuo Tavęs laišką, baisiai nusidvyjom, kad ik-
tol nežinojai kas rėdytojum „V-o“ ir pas ką jis spaudinasi.
Jankus po išleidimui pirmų trijų šimetinių numerių „V“
ir dviejų Uk-o nesutiko toliaus išdavinėti ant tų pačių
išlygų šių dviejų laikračių. Pertai komitetas perkėlė
rėdytę pas Mauderodę; rėdytojum vėl Jonas, o Sernas
užmiršau kur vietą gavo (75 rub. ant mėn.). Jankus buvo
priketinės net suvis begėdiškai pasielgti, jeigu lietuviai
ant jo išlygų, kokias padavė komitetui, nesutiktų, nes
rengėsi apskusti Raulą, Paulių, Joniškį ir Bul. (badai!!)*).

*) Raulą — Dr. Kauką, Paulių — Dr. Matulaitį, Joniškį — Lozoraitį ir Bul.
— Dr. Bulotą. (Red.)

Komitetas padarē jam gvarancijā, iki visuotiniam laike vakācijas susirinkimui, kada kiek reiks bus Jankui atlygita.

Taigi, jei išsiuntiai tuos 50 dorielių ant rankų Jankaus, ant tų pėdų rašyk pas jį liepdamas atiduoti juos dr. Bruožiuui, nes su Jankum (ant kiek mes jį pažinom) ne daug reikia: gali suvis užsiginti. Drauge nurašyk ir Bruožiuui, idant perduotų tuos pinigus Pauliui.

Prie mūsų ir kauniškių prisidėjo ir maskviečių, bet tik straipsniais, nes pinigų sakosi suvis neturi. Metask. *) bus nuo 5 iki 7 lankų (nes ant didesnio neturim kašto) ir tik 15000 egz. Redagavoti apsiėmė Paulius. Straipsnių ir ikvaliai, taip kad visus sutalpinus but kal. kaip lenkiškas „Kal. Wieku“, bet iš kur pinigų tokią kruvą paimti? Jeigu Tu atsiųstum tuos 100 r.—galima but padidinti nors ik 9 lankų, o jei apsiimtum paimti nors kelis tūkstančius, galėtume ir daugiau egz. Mums apie tai kuogreičiausiai pranešk ir, jei da Jankui pinigų neišsiuntiai, susimildamas siųsk tuojaus ant vardo Pauliaus į Vilkaviškį — busim užtai Tau širdingai dėkingi. Tikimės, kad mūsų prašymą išpildysi.

Susimildamas, Antanėli, rašinėk pas mus tankiau apie viską, kaip Tau einasi: juk žinai, kad mums kaipo draugams tai labai apleina. Nuo mūsų turėjai jau seniai kelis laiškus gauti? — nežinom kodėl klausiai, ar nieks nerašo, ar ką pas Tave. Gal per rub. nepraleido?

Ant. Radžiunas išvažiavo ant visados tik nežinau kur.

Apie tai ką ant kito met padarysim su draugyste seiniškių klierikų pranešiu toliaus, nes da nieko nenušpręsta, tuomi tarpu gi Tave bučiuodamas pasilieku Tave mylinčiu

J. Tautvila 25—V 92 m.

P. S. Visi liet. siunčia labas dienas ir linkėjimus ant naujai užstoto kelio.

J. Tautvila. (pseudonimas.)

*) Metask. — metaskaitlius, kal. — kalendorius.

— 133 —

3) Liet. Universiteto prof. Kunigo P. Būčio (anuomet klieriko) laiškas A. Milukui (dabar kunigui).

Mielas Broliau!

Nuo seniai jau rengiausi pas tavę ši tą parašyt, bet žinai kokiame mes padėjime ir kad nepervirš turiu laiko. Ačiū kad apie mane neužmiršti ir kiekvienam laiške primeni. Tik kodėl laiške pas Vinčą tokioms storoms raidėms? ar ne ant juoko? Žinokis, dabar juokis kada visa audra ant tavo galvos perėjo ir nematei mus suspaudimo. O ma, ar žinai, Broleli, širdis plyšta matant save ir sėbrus tartum pelės elastuose. Tegul da tupetumėm to tamsio dėžutėj, bile tik grauštumėm jos sienas, bet, o tu nelaime, tupim ir mislyjam esa kokiuose namuose. Džiaugiamės, kad mums nereik rašyt referatų,*) kad mėsinių auksinuką galim atiduoti vokiečiui už „ponėkas“, kad nereik mikčiot ant susirinkimų ir klausyt riksmų kvailų(?) didnasrių(?) Miluko ir Būčio ir tt.. Tik tiek, Dievui dėkui, jog ne visi da toki... (neatrandu jiems vardo). Yra da ir kitoki, kurie nors nesidžiauge iš savo smagaus padėjimo, bet bijo savo šešėlio ir kasdien tikisi gaut popieras ir išvažiuot paskui tavę ir paskui „pusę in kulokų“ arba „bruki polerowac“. Prie tų priklauso visas penktas kursas.

O trečia dalis šio bė to; tinka da kam nors. Tu yra 25, skaitytojai „Vilties“, (rašomojo laikraščio, Seinų Seminarijos liet. klierikams leidžiamojo Red.) ir Litovskij kniaz (A. Jusaitis Red.). Su tais da gali ši tą gero padaryt, jei tiktai būt laiko. „V.“ (Viltis Red.) nereguliškai trijuose arkužuose. Penki N. jau svieta, 6 beveik gatavas. Prie 6 bus priedas vardu „Gaj'us paveikslėlis iš chorvatų būdo“ Babišo vertė Vytenis (trys arkužėliai). „V.“ susidaro dabar iš trijų arkušėlių kaip visada, ant

*) Visi lietuviai klierikai turėj parašyti po referatą, kuris paskaitytas savaitiniame visų draugų susirinkime buvo talpinamas rašomame seminaristų laikraštyje. Geresnieji straipsniai buvo siunčiami „Varpai“ ir „Ukininkui“ teipgi „Apžvalgai“. Kun. A. Milukas.

— 134 —

pirkimo „Skrebenu Juozo“ (dėkui Dievui ta bargaliene jau pasibaigė, o vepsojimą „ar m. n. tikėjimą“ da turiu be reikalo perrašinet, kad tik Dievas duotų greičiaus tiems niekniekiams pasibaigt, paskui talpysiu apysaką „Vaiko“ „Vanaga“. Ant antro polemika ir dirva Tautvilo akėta. Ant trečio pamokinimas naudingas dėl lietuvių klierikų ir viskas!

Ant tavo prašymo atsakau: „Knap“ (tuo vardu leidžiamas buvo Seinų seminarijos klierikų pirmas rašytas laikraštis, paskiaus pasivadinęs „Viltis“ Red.) apdarytas, o „Viltį“ nežinau kokiū būdu atsiųst. Gal apie tą plačiau parašysite? Perrašytojai „V.“ Cuobaras, Vaikas, (Kaz. Urbanavičius Red.) ir Svogeris. — Sandarbininkai: III vice-Saras, Tautvilas (nabagas geltlige apsirgo), Vaikas. Dabar rašau referatą į kalendorių, kurie tą darbą apsiėmė, visi pildo (kiek žinau). „Missionoriai“ tyli tik ant pirmo kurso tai girdėjau skundžiantys labai lietuvius. Mažam tikras ožys labai bijo pridėt ranką prie lietuviško — (Ką tik neužmiršau parašyt kad jau atsirado Pinčevo (vienas didžiųjų seminarijos dormitorijų — N. 6 Red.) du lietuviu, kuriuodu gėdisi lietuviškai šnekėt. Kaip reik ištart koki žodį tai tartum liežuviai ne iš mėsos bet iš medžio ar iš kokio kučkailio.

Ar žinai kas dabar per vėjai pučia Cernyzinos smege-ninėje? O tai šia „Vienybė“ ant „Apžvalgos“ pliovonių nesidairo, o Vienybę skaito daug lietuvių darbininkų, kurie persiima liuosoms (žinoma nuo liogikos) pažiūromis Sliupo organo, pertai ir pats tampa liuosais nuo.... o ta liuosybė ma lygiai ir tau nelabai patinka. Velgi „Saulė“ juos neistenge apšviest nes debesį „Vienybė“ taip tirštą, kad jos („S.“) spinduliai per tą debesį nepereina. Tai kasžin ar nebūtų galima kaip nors isisukt į Saulės rėdytojus, padaryt iš jos laikraštį del žmonių o ne del... nežinau del ko jis dabar yra), laikraščiu katalikiškesniu už pernykštę „Vienybę“ ir taip dziovyt „Saulės“ spinduliais, sušlapintos „Vienybės“ lytum. Ką tu ant to sakysi? Žinoma reiktų pasigerint ponui Bačkauskui, užkimšt kelis

karčius pamatinių už „Vienybės“ apikaklės žinoma Bačkauskui matant) ir t.t. tuom būtų kasnis duonos ir pora bulvių gal da ir kumelienos šmotelis... (nežinau jei būtų geras) o paskui, žinoma būtų gerai dūšioms vargšų lietuvių.

Aha! ar girdėjai kad Veiveriuos religija išguldoma lietuviškai. Aiškiai rašau Veiveriuos Tikėjimą šventą kunigas Aleksandravičia išguldė lietuviškai. Veiveriuos lietuviai pergalėjo persekiotojus, o kažin ar neduos Geriausias Viešpats ir mums geresnės gadynės?! Tas įvedimas lietuviškos kalbos šiaip atsitiko. Kun. Aleks. laike Kalėdų šventės nuvažiavo į Varšavą ir išprašė Apuchтино, kad pavelytų lietuviškai mokyt tikėjimo šv. Kada kun. Al. apie tą pavelijimą pranešė inspektoriui, tas kliūčių nedarė. Būčiau norėjęs matyt terlas mokytinių, kada kun. Al. pirmą syk ant lekcijos lietuviškai prabylo!

Dabar matyt jau blogi vaisiai paslapčios politikos Doržok (dabar kun. V. Dargis, marjonas Red.) usimt lietuvių dalykais negal. Ukaitis (And. Dubinskas) serga geltlige, o kas būtų, jei jis Dieve neduok numirtų????!! (Klieriko Dubinsko žinioje tuomet buvo daugelio „Varpo“ ir „Ukininko“ prenumeratorių tolimesniuose nuo rubžiaus Lietuvos kraštuose ir už Lietuvos kraštų — Rusijoje adresai. Klierikų atvažiuodami atlankyti tėvai, pasiimdavę iš Kalvarijos nuo kun. Grinevičiaus lietuviškus laikraščius ir knygas ir atveždavę į Seinus. Dubinskas sudaręs pakietus ir užadresavęs su pagelba Dr. Kauko, gyvenusio Seinuose „Varpo“ ir „Ukininko“ šulo, siųsdavo pašta tolyn į Rusiją. Red.) Kuriems reikė skolų išmokėti, liktų neišmokėta, nuo kurių reikė gauti, tie neatsiduotų ir t.t. Tik tiek ačiū Viešpačiui jog liga Ukaičio nėra dar taip pavojinga, kad galima būtų tikėti smerčio.

Aš dabar mislyju apie įstatus draugystės, kurie atsakytų mūsų šandieniniui padėjimui; senieji įstatai dabar visai netinka.

— 136 —

Bilietas, kurs padarė pas mus tiek triukšmo tebėra Veiveriuos po staltiese pakištas, o į Varšava siust jį nieks visai nemislyja. Su juom drauge ilsisi ir Kalendorius. Viens žmogus, gal numanai ir kas, keta pasirūpiti kaip nors tą bilietą išgriebt ir mums atiduot. Dieve jam padėk! (Seiniškiai klierikai, išleidę kelias brošiūras Prusuose, 1891 metais sumanė išleisti sekantiems metams Kalendorių (15.000). Kaštų parūpinimui padaryta lioterijos bilietai su Seminarijos knygyno antspauda. Per neatsargumą ar nelaimę Veiverių mokinio vienas tokis bilietas pateko rusų valdininkams, kurie siulelio galą turėdami susekė ir Kalendorių. Seinų seminarijai grėšė paojus uždarymo. A. a. Dr. Petras Matulaitis, „Varpo“ Paulius, su veterinaru Dr. Bulota pasekmingai išgavo nuo žandarų tą bilietą su Seinų seminarijos antspaudu ir Kalendorių ir Seinų seminarijos lietuviams daug tuom pasitarnavo. Red.)

Vienas kunigas Seinuose labai peikia mūsų lietuvišką dvasią ir baudžia mus, kad susidedam su nereikalingais kaip Veiverių mokytiniai ir tt... ir tt... ir t.t.

Duok nuo manęs l a b a s d i e n a s Angrabui („Apžvalgos“ redaktoriui Red). o tau duoda Puodžiūno draugas, teipgi Švogeris, Vaikas, Ruseckas, Mikas etc...

Su guodone

Cernyzina

5. II, 1892

Laiškas adresuotas Hern Gonscharowski, abzugeben fuer Peters, Tilsit Hohe Strasse N. 23; paduotas ant pašto Pilviškiuose, kur jis buvo atvežtas tulo klieriko giminės. Abelnai seiniškiai anuomet saugojosi ką nors siusti užrubežin iš savo miesto. Būčio ir k. laiškai paskatino mane kreiptis į kun. Burbą ir pirštis jam įsadarbininkus prie „Vienybės Lietuvninkų“. Kun. Burba tu ojaus prisiuntė į Tilžę laivakortę kartu su pakvietimu redaktoriauti prie „Vienybės Lietuvninkų“, kuri anuomet

— 137 —

buvo netekusi suvirš 500 skaitytojų dėl J. Andziulaičio šiurkščios antikatalikiškos tendencijos. Kun. A. M. Milukas).

4) Martyno Jankaus laiškas A. Burbai.

Ragaineje 4 d. Gruodžio 1889.

Mielas viengenti!

Prisiunczių nekūrę dalį knygelių, kūręs jau rugsėjo mėnesyje praszei. Visos praszytos knygėlės jau nesiran-
da, nes gera dalis jau parduota, o vėl kitu neturiu prie
rankos. Kūręs iszsiunczių, tai tas žemiaus vardais pava-
dysiu ir kiek esu siuntęs. Taipgi praszau atleisti jog
„Senkaus Jurgi“ dar neprigatavojam, bet dabar jau veik
prigatavosime.

Daug labų dienu visiems tikriems
Lietuviams nuo jūsu M. Jankaus

N. B. Taipgi ponas Petras Makalojus, kuris knygomis
kupezyste varo prisiunczia jums „Gyvenimus Szwentu-
ju“ ir meilytu su jumis kupezyste vesti.

Ragaine 2-1 90

Sveikiu ant naujo meto!

Meilingasis Viengenti!

Sulaukiau vakar tavo siunsta rašta kaip ir 10 Mar-
kiu, labai acziu. Knigu geroka dalį iszsiuntėm, tikiu,
kad jau turėsi. „Varpa“ siunczių dėl tave peradresa
„Vienybės“ ar taip gerai? ar siunsiu ant tavo paties var-
do. „Senkaus Jurgi“ veik prisiunsiu. biezki užsitru-
kinome per daug užsiimdami visokeis darbais. bet dabar
sylos pasididino. Sveikindamas liekuos prastu tarnu
M. Jankumi.

Meilingas Brolau!

Jau įmanytina valanda kaip per Mikolainį apturėjau tavo brange grometą, bet tik szendien tęspėjau atsiliepti tiek daug darbu turiu, kad niekaip juos visus negaliu greitai atlikti, to dėl jau bent tik nepyk. Senkaus Jurgis, berots atsispaude su nekuriomis klaidomis, bet dar viena storesne klaida pasidarė, butent mes vietoje 6000 atspaudėme tiktai tris, tas mano draugas kaip ji dabar prispiriu tai sako: kad jis antra karta atspausęs ir be klaidu, todėl už tai rokunda duoti dar nēr galima. Bet taip turiu persibraszyti, kad atsiųsiu ant tavo ranku tiktai 1000, ir kita 1000 ant Rugio rankų bet tukstanti tuomi tarpu turiu laikyti pas savę dėl pardavimo, ik vėl reikals bus antra karta atspausiti ir iszleisti kaip antra iszdavimą galėsi dar ka norins pridėti ir taip toliau. Už kitas knygas kiek atsiuncziau tai dar neiszpildo skolos, todėl ir nēr ko rokunda duoti, juk kaip toli ko reikės tai mus aplankysi rasi vėl su spaudą. Viena metelį dar tik man drukorije tepastovėje ir nebe vargo prie pereito me-to „Varpo“ trupueziuka reikėjo pridėti. szymet butu geriaus ejęs „Varpas“ berots ir eina vienok turiu ir „Ukininka“ kuris lik sziol turi labai mažai skaitytoju. Bet su Dievo pagalba tikiuos iszlaikyti tuodu brangius dėl dabarnyksztės Lietuvos rasztelius, norins ir maži, bet tik geriaus kaip kad nieks.

Nuo Szliupo apturėjau „Lietuviszki rasztai bei Rasztininkai XIX amžiaus, bus labai graži kniga, bet kasztuos daug procios ir piningu, iki 800 markių ir dar daugiaus. Berots apturėjau arti 200 markių nuo Szliupo ir szendie pradėjo du vyrai dirbti prie jos, truks rasi iki po Jono tai bus gatava, jei ne ypatiszkas gaiszinimas su kliszėmis atsiraa.

Kaip veik isznesz rokundas skolos tai atsiųsiu rokunda.

Daug sveikinimu nuo musu kraszto Lietuviu ir labu dieneliu nuo prasto Martyno Jankaus.

(Nėra datos, bet laiškas bene rašytas 1890 m. pradžioje. Red.)

— 139 —

Tegul bus pagarbintas Jezus Kristus!

Bitenai 17—V 90.

Mylims Draugkareivil!

Vakar tiktai sulaukiau tavo gromatėlę su paaiszkini-mu, kad 3 nei 4 N dar negavai. Dievas žin, kas tai pasi-daro, mes rodos dabar jau gana skubiname ir varome kiek galime ir regimai veik įvyssme sugaiszinta laika. Szernas berots jau nuo pirmojo Balandžio pas mus gyve-na ir darbuojas kiek įmanydamas. Su Senkaus Jurgiu taip padariau iszsiuncziau jo 250 eks drauge su Mikolai-nio knigomis ir kitus siusiu taipgi pakėte arba mezginė-lyje, nors nežinau kiek kasztuoja akczyže jusu puse. Dr. Rugis prižadėjo arba atvažiaves pats paimti, arba atsiusti koki žmogų, kurs paims jas isz Ragaines ir gabensis per rubežių. Gerai brangus draugai darai, kad raisztai lie-tuvius į kuopas, be tavę jie butu iszkrike kaip viszty-czei be visztos, jie czion visi buvo tokie karsztunai ir gar-bės plėszikai, o per tai norins kelės bet ir trikinos viskas. Dabar turiu tikra vilti jog Lietuva nežus nei Ameriko o ir nei Kiauropo po Giriniu Vokiecziu (senprusei vadino Gire Vuoka o isz tos iszlindusius arba jos vaikus vuo-kieczais) teip, kaip ir po Maskolium nės visur mus dvase atsigavo ir jei ji neremsis ant poniszkujų saistu draugi-jos, sulauks didei laimingos ateitės ir pergyvens ilgus amžius. Apie tą „Saulę“ nēr ka kalbėti, ji ar po trumpo ar po ilgo turės pasibaigti, kadangi patis Lietuvai nor atmesti piemenėlių budą ir pastoti vyrais ir žmonimis tarp žmonių, o tokiu budu nereiks aniems nei tos „kSiau-lės“, bet kaip vis taip ir dabar atsiranda kad nebuves ku-dikiu negali pastoti vyru, ir nebuves vyru negali pastoti seniu.

Daug labu dienu Paukszeziui ir Anžulaicziui (jei su animdvieim susieini praszau nuo manęs poklabinti). Tav daug gera bei pasisekimo velydamas liekuos tavę mylintis Martynas Jankus.

P. S. Ar sulaukei mano gromatos, kurioje paaiszkinau nekuriuos priepuolius.

5) Serno — J, Adomaičio laiškas kun. A. Burbai.

18-XI 90.

Meilingas Viengentil!

Pirmiausiai siunčiu szirdingą aczių už atsiųstą „Bartku“. Dave man jį Petras. Sujeszskoti kaltinibę Jankaus prie siuntinėjomo „Varpo“ ir „Ukininko“ galima tik tai tasyk, jei antraszas rugojanczio žinomas, arba nors jo pravarde; kitaip negalima yra suligit kontroles su gromatomis. Gal but, kad laikraszczius sustinėja gromatose — o tos dabar vis tankiau buva užgrobiamos; gal but vėlei kad Jankus arba Woska, paėmę pinigų, visai į kontrolę ne įtraukę. Viskas gal but, bet kaip yra iš tikro minetame atsitikime, asz sujeszskoti, be pravardes rugojanczio, ne galiu. Kad visi abonentai gautu kaip galima laikraszczius savo laike, asz abejoju, nes delto ir atsiųstas czion esu, bet kagi asz galiu daryti, kad tiktai mažas labai skaitlius pas mane skundziasi; kitur gi nusiusti skundai ne visi į mano rankas gal patekti? Meilingas Viengentil gerai žinai keno spēkomis iszleidžiami musu laikraszcziai, deltogi ir supranti, kad jaigu drugumas musu vientauczių užsirstinę ant Jankaus arba Woskos (ta-sai puspaikis jau nuo visko nustumtas), apleistu laikraszczius, tai tuo nubaustu ne tikrus kaltinikus, bet tuos, kurie isz tikro, noredami tiktai gero tevines laikraszczius iszleidžia. Jankus gi per firmąreditojo tiktai garbes sau jieszko ir visur giresi, bet darbo menkai ka tepriededa, nepridejo ir savo pinigų prie to visko, bet igautus ant savo reikalų apverte. Kad but kitaip, ne velitume su iszleidimu numarių. Kad toki darbai yra įzeidingi, kasgi abejotu, bet kagi dabar galima daryti? Su Jankumi esame pinigiszcai susirisze, atsakantesnes gi firmos nesurandame, o be jos apseiti negalime. Jankus szime-nesi apsipacziuoje, igriebs kiek pinigų; asz jį vėlei prikalbinėjau kad paimitu iszmintingą, numananti apie spaudejistes reikalus kompanijoną, kurisai spaustuveę prižiuretu, įnesztu ziekl tiek pinigų ir darbo; radau toki

— 141 —

kompanijoną, suvedžiau juos — tegul jau tarese pats. N. 3 Varpo Mikolainis sakos jau išsiuntęs.

Varpo reikalai stovi biskutigeriau kaip pernai; prie išmintingo prižiurejimo ir vedimo darbo, dėl abiejų laikrascezių, išžemus mano algos, kurią ir teip ne Jankus moka, pagal mano nuomonę, ne reiktu pridėti pinigų, arba jai reiketu, tai labai menkai. Malonu man būtų žinoti, kokią priežastį rado kalbėtojai, kad Varpas turesęs nupulsti: ar priežastis toji vedimelaikrascezio, jo pakraipoje, ar kitokios priežastis nurodėdavo?

Gaidys dar apie Sekmines rasė, kad turis „Valį“ jau užbaigęs ir galis jį atsiusti — priminiau jam apie tą viską ant susiejimo pabaigoje Liepos menesio — vėlei tą pati išzgirdau, bet išspildimo pažadėjimo da ir dabar ant tuscizio laukiu. Turbut reikia išsizadeti jau, kad jisai kada nors ir koki nors savo pažadėjimą išspilditu. Visada daugiau pažada, ne kaip išspildo ir tokiu būdu tikėtai be reikalo tikinczius jo žodžiams suvadžioja.

Su Apžvalga mes saugojames visokių polemikų, net ir kokių nors atsakimų, delto, kad jije savo pamokinimuose ir nubaudimuose, vienpusiszkais argumentais traukė mus į lauką ne visopusiszkais mums pažįstama, į kuri mes, kaip iš pats pradžių išseitariau, neįokiu būdu nuklisti nenorėjome. Atsakinėti tais pacziais argumentais mes negalėjome, o kitokių Apžvalga, nepripažįdama vėlei mus už platitojus be Dievistes būtų apgarsinus, o tokiais mes kaip nenorėjome, teip ir nenorim būti. Straipsnije vienok užbaigėnt metus, minėdami apie užsibaigusius, turime ir paminti apie pamokinimus dvasiszkus Apžvalgos, kokių jije mums visai nepavidejo.

Daug labų dienų prisiųsdams ir gero pasivedimo vėlydams visuose darbuose — pasilieku

Jūsų tarnu

Szernas.

— 142 —

6) Sernas (Adomaitis) A. Milukui, anuomet „Vienybės Lietuvininkų“ redaktoriui.

Bremenas 29-X 1892.

Miels Drauge!

Gromatą ir Vienybę gavau. Acziui! Peržiūrėjau visus numarius (iki 29 turėjau, nes Makalojus juos atsiuntė). Klausimų jokių nerandu reikalingu, nes viską gerai suprantu: pažistu, arba numanau doriszką vertę Andziulaičio. Apie jį ir Szliupas negerai kitąkart laikė. Iš rank-raszcio Istorijos Lietuviszkų Rasztų, tik ant mano praszi-mo Szliupas sutiko izmesti vieta, kur Adnz. buvo pava-dintas paleistuviu, kekszininku ir girtuokliumi, ir labiau-siai užkenkęs Lietuviszksam Balsui. Vienpusystę ir des-potizma Szliupo teipjau pažistu, kiekvieną kritiką savo pažiūrų įsai visada laikė už piktą ir prieszingą lietuvs-tei*). Užtatai ir mudu kitąkart labai sutikdami, paskui susipykova, ir apie manę paskui jis nepergeriau raszi-nėjo Jankui, pakol vel neatrado reikalo pradedams spaus-dinti Lietuviszskus Rasztininkus. Buvau raszės jam dar izs Tilžės, tarp kitko ir apie pinigus esanczius Vilkavisz-kije, kuriuos įsai buvo atsiuntęs man i Tilžę, kaipo pa-szalpą nuo M.D. ant izsleidimo Žodyno Miežinio, bet at-sakimo jokio ne gavau. Turbut izs paprasto szaltinio visokių teisingų informacijų izs Bitenų vel apie mane gavo negeras žinias. Kada Tilžėje atsitiko žinomi ermi-deriai, jau manes ten ne buvo; pirm to asz atsitraukiau. Atvažiavo izs Vilkaviszskio Bul. terp pasznekejimo užga-vo manę asabiszkai, izs to susirokavome, ir asz atsitrau-kiau nuo Varpo. Kriaucziunas turbut ir labai geidė ke-liavimo i Amerika, nes po mano atsitraukimo nuo Varpo, siule man tą vietą. Kol jokios vietos neturejo, zinoma but ja emės, bet kada asz atsitraukdamas jam vietą palikau, velyjo Tilžeje pasilikti; asz gi vel nekviestas tiesiog ir jos imti ne mislijau. Tuom tarpu radau apgarsinimą Allge-

*) Tą žinią negalima yra naudoti dėl apreiškimo.

meine Tilsischen Zeitunge, kad i Brema reikalauja pana-
szaus i mane; nusiuncziau pasisiulima ir ji priemė. Nuo
1 Balandžio esu Bremonoje. Po ermideriui Tilžeje, teisybė,
vos manę Bremonoje ermideris nepatiko, nes kada Jankus
iklimpo su knygomis Abromuko, palicijai pasakė, kad
adresats gyvenas Bremonoje (padavė ir numeri namų) tik
jau nabagas nežinojo, kad asz czia isz savo tikrojo paso
užsimeldavau, teipgi nežinojo pravardes. Klausinejo pa-
licija ir manę ar asz nepažistu tokio (tai yra savęs po kitu
vardu). Klapata padariau ir gaspadinei, kur gyvenau
Tilžeje, nes palicijai parode kur asz Tilžeje nesimeldavęs
gyvenau. Dabar jau rodos viskas nutilo. — Iez Tilžės
Kriaucziunas jau bene atsitraukė, nes kviete manę grįžti
atgal, negalis ilgiau czia pasilikti. Sergas mat. Jaigu
tikrai atsitrauks, nežinau kas Varpo redystę užims; jisai
minėjo Maczij.

Delko misliji garsint mano antraszą? jaigu delto kad
emigrantai lietuviai žinotu kur kreiptis geidaudami
svarbių kokių reikalingų informacijų — tai ir teip jie su
manim suseina: Asz esu kontore Misslerio.

In lietuviszkus darbus sunku man dabar kur nors
kiszti, nes visai nēr laiko. Tuom tarpu dar, kol Mas-
kolijos emigrantai negal i Amerika keliaut, nors naktinio
darbo nera, ir asz taisau, kiek galima, rankrasztį Zo-
dyno Miežinio (iszleidžia Makalojus). Bus tai tikrai
monumentaliszkas iszdavimas, kokio asz ne esu dar ma-
tes, ir vargei bo koki nors randai pasigirti gal. No-
rint ji pertaisyti reiktu geriaus kita paraszt, o teip pritin-
kanczei pertaisyti ne galima. Nieko nesakytume, jaigu
jis ne iszeitu, bet jau turbut viesgi iszeis. Atspausta
jau 7 ar 8 arkuszei*).

Beje dar viens užtemijimas. Augszeziau rasziau, kad
po perskaitimui Vienybės ne reikia jokių paaiszkinimu,
bet matau, kad perdaug apvereziate vietas ant nenaudin-
gu ginczu su Moksl. D-te, ipacz kad daugelis isz jų ne su
visu literatizzkai raszyti; daugiau juose asabiszkų dis-

*) Ne del garsinimo viskas.

kreditavojimų neng svarbių argumentų. Teisybė, priešiniškai tuom paciu ginklu kovoja, ale tai dar ne rodo, kad ir jums reiktu anuos megzdžioti. Geriausiai butu syki atkirsti, bet tikrai visapusiszka kritika, be nagaikos ir asabiszku prasivardžiojimų, o toliaus visai ignoruoti užpuldinejimus piemenukų. Tokiu budu ir anie. turetu savo taktiką permaintyti. Nuolatinemis polemikomis tik darote reklamą priešzininkams, kurie isz tikro isz to daugiau naudoja, kaip jus. Tikiuosi, kad tų žodžių už piktą nepaimsi, nes ne piktumas liepe man juos raszyti.

Laukiu nuo Tamstos gromatų, nes dabar su lietuviais mažai turiu susineszimų; apart su Kudyrka Szakių ir Kriaucziunu, su kitais jokiu ne turiu susineszimų. Su vienais tikrai nieks mane nerisza arcziaus, su kitais nera teip dideles pazinties; Varszavieczyų gi ne antrasų dabar nežinau.

Linkedamas gero pasivedimo pasilieku

Jusų J. Adomaitis.

Beje, nieko ne raszai ar iszsiuntei knigas kur prasziau, ir kiek už jas reik pinigų atsiųsti? asz noreczia kad jos but ko veikiausei iszsiųstos!

7) Serno gromata J. Slupui (kun. Burbos man duota).

Tilžė d. 12 I. 91 m.

Mielas Drauge!

Iszviyo mane iš Vokietijos; nors nežinau ir Maskolijoje ar galiu jau gyventi. Tuo tarpu važiuoju į Maskoliją — bet ką toliau darysiu dar nežinau — ar kaip ozia užmyrsz mane, vel sugrysziu, ar gal reiks į Kriokavą ar Lembergą traukti. Dovanok Drauge, kad ne galiu dabar korektūros atlikti isz Lietuviszkos raszliavos. Del jos parupinau isz Varszavos kliszą Akelevycziaus paveikslo; daugiau nieko ne gavau ant mano atsiszaukimo į Varpo skaitytoj. Matau kad mums nuo mūsų brolių sunkiau yra ką nors iszgriebti. Kun. Barba buvo raszęs į mane, kad

— 145 —

kaipo sąnarys D-tes Lietuvos atsiųs ir szymet ant Varpo reikalų — atraszydams asz pamirszau pridėti, kad jai-gu pinigų siųstu, tai ne ant Varpo redystes antraszo, tiktai ant antraszo kasieriaus D-tes: Kauko i Lazdziejus Suvalkų redybos. Ar ne pranesztumei apie tą Tamistą — nes asz antraszo neturiu. —

Velyjantis Tamistai gero pasivedimo

Draugas Juozas.

57 markes 73 pf. gavau — ir atidaviau tuos pinigus Jankui. Už laikraszczius jie gal buvo?

8) Jono Kriaučiūno laiškas Sernui, jo pirmtakunui „Varpo“ redakcijoje. (Sernas man jį prisiuntė, kada jį kviečiau prie „Vienybės Lietuvniukų“ redaktoriauti. Kun. A. Milukas.)

Tilžė 2 Sausio 1893 m.

Brolau! Dovanok, kad asz vėl ne taip greit pasiskubinau Tav atsakyti. Szį kartą asz daug mąscziau, kaip tą Tavo klausymą iszriszti ir sziek tiek (reikale) prisidėt prie pagerinimo Tavo padėjimo, bet mano plianai restauravoti Tavę Lietuvoje arba abelnai Maskelijoje rodos bus bergždi, nes, pirmucziausiai, Tu pats tiktai paskutinoj tą užmanymą palaikai, kaip raszei mano laiszke, o isz kitos pusės atsiradus daugiaus priežasczių, kurios, manding, suvisu užkerta Tau kelią gryžti i tėviszkę. Mat koks dalykas. Pernai, kaip Tu iszvažiavai isz Tilžės, pasidarė žinoma jau Tau istorija, turėjusi pradžia pažintyje su anuom nelaimingu Abramavyczia, kurs, dievai žino, kur dabar yra. Asz tariau ta istorija tik jau bus pasibaigus, vienok asz klydau, taip manydamas, nes pirm trijų dienų priesz Kalėdas patyriau visai netyczia, kad tas dalykas vis dar didei interesuoja vietinę prokuraturą. Minėtinai, beedams pro duris buvusio Tavo gyvenimo, iszgirdau iez užpakalio balsą: Herr, Herr... hoeren Sie!“ — atsisuku, o tai Tavo senoji moteriszkė (ką Tau tarnau-

vo) manę szaukia... ji manęs pradėjo klausinėti, kas Tu per viens buvai, kad dėl Tavo dabar jiems pakajaus neduoda. Girdi, ji buvusi pirm poros dienu paszaukta pas Staatsanvaltą, kuris jos klausinėjęs: kaip Tu iszrodęs, ką Tu veikedavęs, kada keidavęs, kada guldavęs, ar iszvažiudavęs kur, ar naktį vis namie nakvodavęs ir tt. Potam parodęs vieną fotografiją ir klausęs, ar ji nepažįstant to pono. Bet tai buvęs nematytas. Rytoj turęsiant eit pas Staatsanvaltą „Fraulein“. Ji manęs klausė kur Tu esi. Ji žinant, kad Tu į Berlyną iszvažiavai, bet nežinant, kur dabar esi. Asz, žinoma, sakiau, kad nežinau, — pirm kelių nedėlių priesz Kalėdas buvo Voskytis szauktas ant kamantinėjimo (o pavasaryje jis buvo kelissyk). Tai jam ir rodė fotografiją Mendelsono ir klausė, ar jis jį pažįsta. Pats St—tas pasakė jam, kad tai esą Mendelsonas.

Voskytis man pasakoja, kad jisai visus kartus buvęs klausas apie Tavę ir pasakęs tikrą teisybę, kokią Tu lošziai tarp to viso rolę: Kad Tu buvai siustas nuo vienos paslaptos liet. draugystės iszanos pusės; kad Tu draugavai su anuom lenku ir atlikai žinomus Tav. mano reikalus, kad Tu raszeisi Stelli. Reikia Tav žinoti kad, Tav iszvažiavus dar parėjo ant Tavo adreso viena gromata ir rankrasztis dėl proklamacijos, kurios Jankus nepriėmė ir kuri, tur but, pateko į rankas valdžios. Pagalios pasakė, kad iszvažiavai į Bremus etc. — O pirmiausiai apie Tavę pasakė Jankus, dėlto nė Voska negalėjo tylėti. Asz matau tame sznipinėjime susiriszimą vietinių valdžių su platesniu svietu, o podraug ir su Maskolija, nes kaipgi ezion butų jie pripinioje tą Mendelsoną. Taigi, kadangi Tavo tikra pravardė taipgi jiems yra žinoma, tai, man ding, Tav labai pavojinga yra peržengti maskoliszka rubežių. Ir dagi praszciausiame atsitikime, man rodžias, Tav neprigulėtų su savo pravardę gryžti į Maskoliję, nes juk aiszku, kad Tavę Maskoliai visumet palaikys už tikrąjį..., kadangi Tu su anais iszvieno dirbai.

Tą dalyką žino jau ir anoj pusėje, deltogi man raszo, kad... ale juk gali numanyt, ką tokiame atvėjyje gal raszyti žmogus, kurs ir taip yra laikomas po didžiu prižiūrėjimu. — Lygia dalia yra pavojinga Tav ir Tilžėje pasirodyti... Czion, mat, valnas miestas, o sziezion kitaip, o ir Maskoliaus rubežius po nosia.

Deltogi, Brolau, nors didei skaudus daigtas yra buti isztremtu isz savo gimtinio kampe, bet Tu priverstas busi pasiduoti tokiam likimui. Tai gi, Brolau, rupinkis czionai, kaip nors igyti koki užsilaikyma... Ale vieryk manim, Brolau, kad Tu vis geriaus padarysi, jaigu priimsi pasiulytą sav vietą „Vienybės redaktoriaus“. Žinoma, darbo ten bus gana, bet ir duona tikra ir ramybė, o pagalios, jaigu ir tektų ir sunkiaus gyventi, tai vis žinosi, kad Tavo sunkus darbas atnesz už vaisių; o rasi tas pats sunkus darbas bus užmokeszciu už savę patį (žinoma isz dvasiszkos pusės). Tai vis, man rodos, verta butų tą vietą priimti. Vėliai tarp Amerikos lietuvių rasi ir atrastum gerų prietelių, su kuriais galėtum, rasi, ir gana linksmai laiką praleisti. man, žinoma, ir butu dvigubai mieiliaus skaityti „Vienybę“, kada žinocziau, kad Tavo ranka tai sutaisė etc.

Ant galų galo turiu Tav Pasakyti, kad ir kiekviens tai pasakys, ką asz czion pasakiau. — Jaigu turi czionai skolu, tai man pinigų daugiaus gali nesiusti. Kitasyk atsiteisim. Man kasieriai žadėjo po Naujų Metų akuratziau alga mokėti.

Tavo Jonas. (Kriaučiūnas. Red.)

9) J. Kriaučiūno laiškas kun. A. Burbai.

Tilžėje 27 d. Kovo 1893 m

Maloningas Vieszpatiel!

Sziandien gavome Tamstos laiszką, kuriame Tamsta rugoji, kad mes Tamstai nesiuncziamo laikraszeczy. Be-

— 148 —

rots, teisybė, kad mes Tamstai jų nesiunciname, bet mes tai darome, pirma, pasiremdami ant to, kad Tamstai jų visu nepraszei, o antrą, kad Tamsta nė neužsimokėjai nė už sįj nė už pernyksztį metą.

Tai mes žinome ir pripažinstame, kad Tamsta anais metais szelpėi „Varpą“ bei „Ukininką“ ir už tai Tamstai prigul garbė ir dėkingumas visų Lietuvių arba, geriaus sakant, Tamstai už tai atidėkavos ateigą, lygiai kaip ir kitiems, kurie teipgi daug paszventė, kad ne ant Varpo, tai ant kitų Lietuvos reikalų. Priegtam Tamsta rasi jau žinosi, kad tos visos aukos ir paszalpos jau seniai iszėjo ir mes vėl paskendome deficituose.

Viena dalis iszėjo ant gero, o kitą nepasotinamas ir amžinai pavargęs Jankus prarijo. Juk tie pinigai (1000 rb.), kuriuos suskoline, „inteligentai“ kaipo paszelpiančią skolą, be procentų, buvo Jankui įdavę, pernai rudeni teko... Jankui su pagelba szantažo (gąsdino, kad skųs Maskoliams, jai dokumento neatiduos inteligentai!).

O ir dabar kiekviens, kurs nor skaityt laikraszczius, užmoka už juos, nors, kaip sakiau, jau daug yra paaukavęs ant lakraszczių arba kokiu kitu budu.

Per tai Tamsta nepalaikyk už pikta, kad mes ir Tamstą toje rubrikoje laikome kaip ir kitus, nors be abejojimo Tamsta Varpui daug gero esi padaręs ir tą exempliorių jau tik už vienus procentus nuo tos sumos, kurią Tamsta paaukavai, galima būtų siųsti. O mes ir siųsime Tamstai laikraszczius su tuo pasitikėjimu, kad rasi mūsų reikalai tolyn pasitaisys. Vienok mums rodosi, jog mes vis neištengsime atlygint Tamstai tų aukų ir triusų, kuriuos Tamsta atneszei ant aukuro tėvynės...

Su pasveikinimu

Jons Kriaucziuns.

10) A. Jungto—„Kalvarijos Vikaro“ — kun. A. Grinevičiaus laiškas kun. A. Burbai 1890 m.

Tegul bus pagarbintas Jezus Kristus.

Guodotinas viengenti!

Siuncziu į Vien. laiszką be didžių atmainų meldžiu jį patalpinti. Delto pasirasziau Roglys, kad nenaudelis Baczkus*) nesuprastu kas jį sustatė, nes jam negalima tikėti, rūstybėj savo da gali dažinojęs mumis užkenkti.

Laikykite susimylėdami sparnus fantazijos Jono su Andžiulaicziu, nes jei tankiai anti-tikėjimiškai gieda, tegul aplenkia idas asabiškas, o dirba dėl naudos viengenczių. Dieve duok, kad jiedu butu geru broliu ir kataliku, tuokart naudingiaus darbuotuosiu del labo tėvynės, dabar mus inteligentai piktinasi, ir nenor szelpti savo rasztais „Vienybės“. Teip-gi Apž. perdaug nupeikia, jį sziadie kaipo katalikiszkas laikrasztis yra geras į skurą lenkų jos szadarbinikai nelenda, tikrais yra tėvynainiais lietuviais. Ant mažų klaidų nereikia žiūrėti, vieni kitiems turime padėti, isz vaidų nieko gero nesulauksime, vietoj gineczų spekas savo ant naudingesnio ir reikalingesnio dalyko galime apversti.

Maloniai tuos kelis žodžius priimkite, rasi da kada daugiau nuo mūsų brolių apturėsite, vis tai bus paėję žodžiai isz meilės tėvynės.

Dieve padėk Jumis.

Jungtas.

d. 4 kovo

*) Bačkauskas „Saulės“ leidėjas.

— 150 —

11) P. Mikolainio — Noveskio alias P. Makalojaus
laiškai kun. A. Burbai.

Tegul bus Pagarbintas Jezus Kristus.

Daugalis Tėve!

Ketvirta gruodi siuncziau gyvenimu szventuju I II
dali, ir iki sziolei neapturejau jokios žinios taipgi ir p.
Jankus siunte nekuriu knigeliu, tat jeigu ira reikalas
Dvasiszku knigu tai meldžiu tik Atsiliepti tai prisiusu, ir
mažu kas daugiau reikalautu, tai gal iszvirszaus pinigus
tuo siustie, ir kuo veikiausei bus jiems prisiustos knigos
taipgi drauge siuncze ir p. Jungtas gromata ir del Atra-
szymo geriau butu jogei Milista siustumete pas mane jo
laiszka o asz jeme nuneszu ba jis ira didis globėjas ir pla-
titojas lietuviszku knigu ir laikraszcziu, tai mažuma pa-
vojinga ira... taipgi ir asz dar karta labai žemai meldžiu
idant ponas J. Pauksztis pasistorotu ape praszporta ma-
žū butu gaunama to labai laukiu ir tai butu Lietuvai ant
naudos tas dalykas, meldžiu jusu ape tai patartie J.
Paukszcziui.

Su guoduone Spausdamas ranka Sveikinu Petras Mi-
kolajnis

Mano Antraszas toks Herrn Kv. Voska in Ragnit
(Petruj)

(Prusu policijai su rusų žandais išvien einant, buvo
manoma, kad Petras Mikolainis, gavęs Amerikos piliečio
pašportą, galės padėti „varpininkams“. Vėliaus Miko-
lainiui pasisekė gauti tokį pašportą nuo grįžusio iš Ame-
rikos tulo Noveskio ir jis garsinosi Noveskiu. Red.)

Pajliai

Pailiaj diena 29—12 Rugseji 1890 Mete

Garbingas Kunigeli!

Jusu paliepima tiktai dabar te iszpildžiau nes pirmiau
ka buvau siuntes tai pakeliuj prazuvo, tai dabar antru

kartu pasijemiau pats pristatiti paliektus daigtus At-
neszti

Buvau Daugeliszkijs pas Kl. Jona Burba kursai labai pasidžiauge gavęs sziek tiek žinotie ape Jus, palikau anam jusu atrasza ir Jo žodžiais Linguoju prie jusu ir sveikinu szi meta pastate gražę Bažnitate medine nes no muro gūdai nedalejde statiti Bažniczios, reikalavo daugel knigu, pajeme V. ir U. pas Juos nieks nebenunesz o kat kas atnesza tat labai brangina

jau visas menuo kaip isz Ragajnes iszejau ir baldausi po lietuva sugrinszu dabar i R(againę) už vienos Savajtes sugrižes papaiszisu daugiaus, tuomi tarpu Su Dievu pasilieku Tarnu jusu ir Lietuvos, Petras Mikolainis linke-
damas geros kloties Linguoju nuo Kl. J. Burbos isz D.

Petras Mikolainis.

Tilžėje 15 Gegužio 1891.

Garbingas Geradėjau!

Prisiunzeiu cze trukstanczius N. N. „Szwiesos“ ir pora lenkiszku knigucziu, melszcziau jusu rodos, man regisi kat, Ks. St. Piotrowicza, „Okolnik“ ira geras rasz-
tas asz kalbėjau su Lietuvos kunigais ape jo iszvertima ant lietuviszkos kalbos tai jie sako kat tokiu rasztu nereikia ale mą regisi kat galetu butie daug naudos Lietu-
vai ir daug pastiprity svyruojanczius.

Tada jeigu neapsunkycziau kunigeli tai melszcziau ape iszvertima jo, o an kaszta savo iszspaudicziau taipgi ir apsakyma Kun. St. Mazurek; taipgi turiu lenkiszkas „Neron 19-go vieku pod rzedem moskiewskim“ ir „Homo Dei“ Czyli kilka misl o Kapłanstwie; rodos butu labai ge-
ros knigos kaipo „Homo Dei“ del kunigu ir tt.

Pas Dr. Rugi rasziau 12 Vasari ir nejokio atsakymo ne-
apturejau del tų knigu asz pats nukeliausu pas ji.

Dabar spaudinam St-o Alfonso Ape Malda knigele bus
gatava už dviejų sanvalcziu

— 152 —

Ant galo turiu prisipažintie kat „Vienybė“ pereitu metu kure jus prisiuntėte del broliuno pateko nelabiam-jiems, tai dabar antru kartu prisiusu tik Varpa ir Uk-jiems, o szitų metų ar reikes prisiustie?

Po welyku buvau Daugeliszkysje ten reikalauje daugel knigu, tik labai sunkus prineszimas

Daug labu dienu no Klebono Daugeliszkio.

Su guodone jusu tarnas

Petras Makalojus.

N B. P. J. Paukszcio pinigų gavau knigas iszeiuncziau rokunda veik prisiusu

Tilžėje 17 Berželi 91 m.

Garbingas Kunigeli!

Sziose dienose buvau Szveksznoje pas Dr. Rugi ir parsidanginau jusu knigas kures laike 3 dienu iszeiysiu ant vardo p. Paukszcio pridėjes del jo da keleta knigucziu.

„Ape Malda“ isz lenkiszko iszverte Seinų klierikai asz savo kasztu atspaudinau spaustuvėje Jankaus ir pate korekta skaicziau, kurios raszyba atsiskire no visu iki-sziolei iszėjusių lietuviszkų knigu.

Kas atsieijna ape „Filiotea“, tai taip ira p. Dominikas Miklius rankraszti pajeme no Veyerio ir padejo pas M. Janku. Kaip jus raszete Angrabui kat Dominiks aduo-tu rankraszti Angrabui arba Mauderode ant atspaudimo tai tame buvo vylius nes jie tik rankraszti norejo iszvi-liotie o suspaudimu tai butu gražaus laiko perēja kolei kas but buvę ar ne, dabar isz gramatnijezios 11 N Apž. matytie kat asz ir Jankus esame dideleis diegleis del Mauderodes delto p. Angrabas padejo ir mano tikra var-da su pavarde idant mą tiktai galėtu nors kuomi užkenk-tie nurodydams kokius reikalus asz vedu, nuo kuriu asz esu užusislėpės priesz visokius szalavalkas dabar Mau-derode, raszo nespaudises ant savo kasztu „Filioteos“.

— 153 —

tai rankraszti dabar jem ir isztikro neduosime, butu labai gerai kat galetumem tą kniga atspaustie ale su tuomi tik-tai nelaime kat pinigų stoka ta kniga susidės isz 18 lijų 20 arkuszių, isz Corpus litaru tokio didumo kaip kinikas pagal virszutini apmąstijma kasztuotu no 350 r. lygi 4500 5000 eks. ant tokio popieriaus kaip „ape Malda“ arba da ir geresni reiktu imtie, asz dabar keliausu į Lietuvą tai praszysu nekuriu kunigų kat duotu po keles deszintis rublu ant tos knigos atspaudimo, už ką jiems paskui aduotumem knigoms, arba pinigų po iszpardavimo ir uždengimo kasztu spaudos, asz dabar nieko tuomi tarpu negaliu daritie, nes veik visus kasztus užmokėjau už „Maldą“ tai ir tuszczes delmonas mano yra, kiek galesu tiek rupisu ape ta dalyką kat veik pasirodytu, tą rankrasztį asz turų, lauksu atsakymo ant to viso.

Su Dievu linkiu laimingos kloties

jūsų tarnas Petras Mikalainis

Daug labu dienu no Dr. Rugio

12) Mikolainio laiškas A. Milukui.

Tilžeje 22-IV 92

Guodotinas Geradari!

Tamstos gromatelę apturėjęs tuo atsiliepiu, kad dėl Liet. Mokslo Draugystės, linkiu kuo geriausio pasivedimo ir no szio karto pastoji į draugus Plimentiszkes kuopos Liet. Moks. Draugystės, Mokeszczius už mane užmokės Kun. A. Burba 3 dorelius,

Kas atsieina pardavimo Rasztų ir Rasztinikų tai dabar asz nei pats neįmanau ką bedaryti, nes pas Jankų buvo kratymas 9 IV tai ir mano gromatas pajėmė, kur buvo ant atvirų kortelių mano adrisas, tai vakar Jankų szauke į policiją ir klausė kas tas per viens Makalojus. Jankus pasakęs kad tai viens žemaitis yra kuris perka

— 154 —

knigas tiktai szventas ir i Russia gabena, ale kas isz to bus tai nežinia mane pažysta viens policijantas kaipo Makaloju ir kad tik nebus ant manes sudeta tos visos knigos kuriais atēmė ir kad tik mą nereiks trauktis isz Tilžės, nes sugrobę gali gudams iszduotie, o gudai manęs tiktai ir laukia.

Dr. Bruožis ape tai visai neužiims, o Szerno jau nera Tilžėje, jis susivaidijo su Inteligenta is atsitraukė no jų jis dabar ira Bremene, Varpą ir Ukiniką Inteligentai atēmė no Jankaus spaudysis pas Mauderode, dabar Jankus iszleidže „Nauja Auszra“ kuri bus gatava 27 pirmas N., tiktai kasžin kaip ilgai szvies, nes skaitytojai visi susimažino kurie Varpą bei Ukiniką skaitė ir tuos naujus laikraszczius dabar Inteligentai neplatys nes tai del jų peilis ant Tetutės jie yra įpykę taipgi.

Pardavimas knigų bus geriause pas Jankų ir Mauderode nes czionai daugiause ateina prekėju.

Pagal gromata Dr. Basaniaus, del Tamstų idėjau 550 Ape Lietuvos Pyles įsiuntini p. Paukszczio kuris i Pli-menta ateis.

Del Tetutes medegos menkai yra skaitytojų ir tiktai ape 6 turi, sunkus gyvenimas jos

Su guodone

Petras Makalojus

NB. Parsiuskite paveikslų Vytauto pas Jankų 25 nes nekurie labai nori turetie savo namuose ir po ką jų prekė ar po 25 kap. ar po 50 kap.?

Eucharistinis Kongresas Chicagoje.

(Tęsa nuo 7-o psl.)

Tarpe įžymių pasaulinių asmenų dalyvavusių Eucharistiniame Kongrese buvo ir New Yorko gubernatorius Smith, Massachusetts'o valstybės senatorius Walsh, Jungtinių Valstybių Augščiausiojo Teismo Teisėjas Butler ir daug kitų.

* * *

Sekmadienį 20 d. birželio, kardinolui Bonzano — popiežiaus Piaus XI Legatui dalyvaujant, Namuro (Belgijos) vyskupas Heylen, pasaulio eucharistininkų pirminkas, Chicagos katedroje laikė iškilmingas mišias. Prie popiežiaus Legato garbės asistuoja buvo New Yorko katedrės klebonas prelatas Lavelle ir buvęs Austrijos premieras prelatas Seipel. Pamokslus sakė šv. Tėvo atstovas — kardinolas Bonzano ir vietos kardinolas arkivyskupas Mundelein. Pastarasai išdėstęs katalikų mokslą apie Švenčiausį Sakramentą, ragino visus prie tikybinės vienybės ir didesnės krikščioniškos meilės, kaipo vienatinio vaisto pasaulio dabartinėms silpnybėms.

Po pietų visi eucharistininkai, pasiskirstę pagal tautas, turėjo tikybinio pobūdžio mitingus įvairiose Chicagos įstaigose. Milžiniška kariškių 124 Armory svętainė buvo nuskirta lietuviams maldininkams, kur ir įvyko musiškių manifestacija. Esą „lengvam vėjeliui

— 156 —

pučiant virš keliolikos tūkstančių žmonių galvų plevėsavo trispalvės Lietuvos vėliavos tarp gausingų Sv. Tėvo, Jungtinių Am. Valstybių ir bažnytinių vėliavų. Orkestrams griežiant šventas melodijas su pakilusiu ūpu užpildyta visa 124. E. Armory svetainė, į kurią telpa apie 10.000 žmonių. Svetainėn buvo įleidžiami tik su tikie-tais, nes stigo visiems sutilpti vietos. Visa svetainė bu-vo gražiai papuošta Amerikos, Sv. Tėvo, Lietuvos ir įvai-rių šalių vėliavomis, kurios visiems darė malonaus išpūdzio.

Prezidiumo vietas užpildė aukštieji svečiai: Arkivys-kupas J. Matulevičius, Pittsburgo vyskupas Doyle, Lie-tuvos Ministeris Amerikai p. K. Bizauskas, prof. Pr. Bu-čys, prof. J. Eretas, kun. Dr. Steponaitis, Vilkaviškio vyskupijos atstovas, pralotas kun. M. Krušas, kan. J. Macijauskas, Telšių vyskupijos atstovas, Liet. Konsulas Chicagoj p. Zadeikis, visa Chicagos apylinkių ir atvyku-i iš plačios Amerikos lietuvių dvasiškija, anglų ir lietuvių spaudos reprezentantai ir International News fotografai.

Susirinkimui pirmininkavo Euch. Kongreso Liet. Sek-cijos pirmininkas kun. Albavičius. Kalbėjo p. K. Bi-zauskas, kan. Macijauskas, Pittsburgo vyskupas Doyle (angliškai) ir ark. Matulevičius. Visų kalbos buvo lei-džiamas per megafoną, kad visi tūkstančiai žmonių gir-dėtų išpuodingus kalbėtojų žodžius. Tarpais sujungti parapijų chorai, vadovaujant p. Pociui gražiai giedojo religines giesmes. Programa nusitęsė net iki septintos valandos vakaro.

Iš visų pusių ir pasaulio kraštų suplaukę lietuviai su-ėjo į savo iškilmingąjį tikybiniį posėdį viešai pagerbti sa-vo dalyvumu Eucharistinį Karalių, Jėzų Kristų. „Neap-sakomai didelio išpūdzio darė visos svetainės gieda-

mos giesmės. Dešimts tūkstančių žmonių sutartinai giedojo giesmes Jėzaus Kristaus garbei. Kas tose iškilmėse dalyvavo jų nepamirš, kol gyvas bus", rašo „Draugo" reporteris.

Prie lietuviškos sekcijos prisidėjo ir latviai, kurie dalyvavo mūsų iškilmingame posėdyje.

Atvažiuavęs iš Rygos latvių katalikų ir lietuvių katalikų atstovas į Euch. Kongresą pralotas Stukels, sveikino latviškai, o gale keletą minčių pareiškė lietuviškai.

Be latvių lietuvių sekcijoje dalyvavo ir keletas žymių baltgudžių veikėjų. Kitų tarpe buvo buvęs gudų reikalams Lietuvoje ministeris Voronko, kun. d-ras Tarasevičius ir kiti.

* * *

Pirmadienyje Didžiamjame Stadiume — Garbės Rume po atviru dangum kardinolas Bonzano laikė iškilmingas mišias prie tam tyčia paruošto labai aukšto aukuro, kurio kryžius turėjo 224 pėdas aukščio — taip, kad visi susirinkusieji (suvirš 200.000 žmonių) galėjo nuo toli matyt pamaldų eigą. Čia susirinko dvylika kardinolų, 500 vyskupų bei arkvyskupų ir suvirš 5.000 kunigų. mišiose giedojo 62.000 mažų vaikų koras. Pamokslą sakė Amerikos primatas Baltimorės arkiv. Curley apie „Maldingą gyvenimą, Dievo Žodžio ir Švenč. Sakramento palaikomą".

„Kas žmogaus pagavo aki, rašo korespondentai, tai vaikučių gražus drabužiai. Jie it angėlėliai grupėmis maršavo skubindamiesi, kad tik nepasivėlavus. Buvo labai malonus reginys, kada vaikučiai pildyte pripildė Stadiumo viduri, o įvairumas aprėdale iššaukė daug do-mumo ir džiaugsmo. Po tuo paviršutinių gražumu slėpėsi vidujinis, kurį vaikučiai stengėsi išreikšti savo balse-

lais. Tų skaisčių širdžių garseliai sujudino kiekvieną dalyvavusio širdį. Atsiminę vaikeliai šias pamaldas jau nenorės apleisti nedėlioje šv. Mišių ir, semdami Dievo malones per visą savo gyvenimą, susikraus sau turtą, kurį nusineš pas Dievulį ir už kurį gaus amžino gyvenimo vainiką danguje”.

Antrąją Tarptautinio Eucharistinio Kongreso dieną 21 birželio, 8 val vakare suvažiavo tūkstančiai lietuvių į antrąjį savo sekcijos posėdį į 124 F. A. Armory svetainę, kur vedėju buvo kun. J. Vaičiūnas, iš Cicero, Ill. Kun. K. Urbanavičius, šv. Petro parapijos klebonas iš So. Boston, savo paskaitoje nurodė kaip žmonės, užmiršę gyvenimo tikslą, nutolsta nuo tiesos ir skęsta nedorybėse. Pakilti prie žmogaus verto gyvenimo ir savo laimei dirbti, — tai grįžti prie šventų Sakramentų. Sv. Tėvas Pijus (1910 m.) ragino dažnai eiti prie šv. Komunijos, ypač vaikučius. Rūpinkitės, kad Jo Karalystė įvyktų mūsų širdy. Jos pagelba turėtume daug atsparos prieš tikėjimą ir mūsų tautos priešus... Visa svetainė gausiai pritarė kalbėtojų ir visi sustoję giedojo giesmę: „Garbė ir šlovė”.

Lietuvos Universiteto prof. d-ras J. Eretas išangoje nurodė, kaip Lietuva brangina savo išėiviją, kaip tai išėivijai rodo savo meilę, pasiųsdama jį ir kitus atstovus į šį Tarpt. Eucharistinį Kongresą.

„Eucharistija”, tęsė, jis, „yra krikščioniškojo gailėstin-gumo Auklėtoja ir artymo meilės Sakramentas”. Nurodė į faktą, kad jisai pats yra žmogus civilis—pasaulietis, kad nors tikėjimo dalykų žinojime negalys lygintis su kunigais, ne vien kunigų privilegija yra mylėti V. Jėzų Sv. Sakramente ir ne vien kunigų privilegija šv. Eucharistija — Komuniją priimti, bet ir visų pasauliečių. Lietuvo-

je yra daug jaunimo. To jaunimo žymi dalis ima taipgi rūpintis Eucharistijos klausimais. Ir šiaudie 21 birž., esą, Kaune įvyksta pirmasis Lietuvos Eucharistininkų suvažiavimas. Nuodėmė suardė artymo meilę, kilo nesutikimai šeimynų, tautų, rasių tarpe. Tai artymo meilei palaikyti žmonės išgalvojo mandagumo taisykles, tautų įstatymus, Tautų Sąjungą ir Raudonąją tarptautinį Kryžių, bet to viso nepakanka, kad artymo meilė išgalėtų žmonių, — reikia dar didesnės dvasinės jėgos. Cia V. Dievas atėjo pagalbon. Jėzus Kristus šventoje Eucharistijoje stiprina žmonių meilės ryšius. Jezus myli mūsų artymą, ateina į jo širdį, mes irgi privalome artymą mylėti, artymo meilę vykinant, pradėkime nuo savęs, išsizadėkime savymeilės ir draugijose ne į garbės, o į darbo vietas veržkimės, mokėkime sugyventi tautoje ir būkime geri savo valstybės piliečiai."

Kun. prof. Pr. Būčys kalbėjo, kaip Eucharistija yra krikščioniškojo gyvenimo palaikytoja ir yra ištvermės Sakramentas. Gausiai išpintoji gyvenimo pavyzdžiais kun. Būčio kalba sužavėjo klausytojus. „Kr. Kolumbas surado Ameriką, nes turėjo ištvermės, Lietuva įsikūrė nepriklausomą valstybę, nes turėjo ištvermės, Lietuva atgaus savo sostinę Vilnių, jei tik turės ištvermės. Išmintingi būdami, siekdami sunkių dalykų, turime žinoti ir kiek ištvermės reikalaujama nuo mūsų. Prieš ketvertą tūkstančių metų Možė išvedė iš Aigipto apie pusantro milijono vergų — žydų, pasakė, kad jie dabar yra savaiminga tauta, kad Dievas jiems duos derlingas žemes ir jais rūpinsis. Išbėgę iš belaisvės, pamiršo maisto paimti, o kita, nei negalėjo su savim daug paimti. Atsidūrę kitoj Raudonųjų jurių pusėje, pasijuto be maisto. Kilo tarpe išvestųjų sukilimas, frakcijos. Vieni pasitikė-

jo Dievu ir Mozės žodžiams tikėjo, kiti jį niekino ir nepasitikėjo Dievu. Visgi V. Dievas juos maitino 40 metų tyruose manna. Lietuvoje irgi, nepriklausomybę gavus, vieni visą savo viltį deda Dievuje, kiti nepasitiki ir net niekina V. Dievą. Bet reikalinga ištvermės geriemsiems. Turime tam geriausį būdą — Šv. Sakramentą, Eucharistiją. Manna žydams buvo tiltas į laisvę, Eucharistija yra mums tiltas atgauti pilną Lietuvai laisvę ir užtikrinti jai garbingą ateitį.

Mūsų tautos išeivijoje yra arti milijonas žmonių ir Europoje netoli trijų milijonų. Tikiu į šv. Eucharistiją ir tikiu į garbingą tautos ateitį. Sventųjų gyvenimai parodo, kaip žmogaus sielos gyvenimas artimai jungiasi su šv. Eucharistija. Kankiniai turėjo daug ištvermės, nes jie, it sveikas medis, savo vidujų nusistatymų ir viršujų užsilaikymu buvo vienodi. Per 36 metus studijuodamas giliai įsitikinau Jėzaus esimu Šv. Eucharistijoje. Mums reikia daugiau ištvermės ir darbštumo. Amerika darbšti, bet darbštumo reikia ir Lietuvoje. Tautų Sąjunga norėjo visas tautas sutraukti, bet iš savo programos išbraukė Dievą. Jų suvažiavimai, konferencijos neturi pasekmių, kitaip yra su tarptautiniais Eucharistijos Kongresais. Tikėkime Viešpačiui, dirbkime ir būkime ištvermingi, o ir mūs Tėvynės sostinę Vilnių greitai laiku atgausime...”

Po šitos kalbos tūkstantinės žmonių minios sukėlė didelės ovacijos, kilo toks entuziazmas, kokio visame Kongrese dar nebuvo. Sugiedota giesmė: „Prieš taip didį Sakramentą“ ir Eucharistinis Himnas: „Garbinkime Svenčiausiąjį Sakramentą“. Tuo pasibaigė antrasai lietuvių sekcijos posėdis.

Antradienyje 325.000 žmonių atnašavo savo maldas Stadiume. Iš ryto 175.000 moterų klausė mišių šventų, o vakare 150.000 dalyvavo Švenč. Sakramento palaiminimo apeigose su degančiomis žvakėmis.

Po mišių pamokslus sakė Austrijos kardinolas Piffl, San Francisco arkivyskupas ir Jungtinių Valstybių Augščiausiojo Teismo teisėjas Butler. Vakare po palaiminimo Švenč. Sakramentu kalbėjo Stadiume Muncheno kardinolas Faulhaber, Airijos kardinolas O'Donnell, Ispanijos kard. Casanova ir buvęs Austrijos premieras prelatas Seipel. Prancijos primatas, Paryžiaus kardinolas arkivyskupas Dubois savo pamokslu pažymėjo, juog Prancijoje irgi dešimtys tūkstančių vaikučių vienyjasi su Kongreso dalyviais, priimdami šv. Komuniją.

Lietuvių susirinkiman trečiąją Kongreso dieną 3 val. po pietų suvažlavo iš Chicagos lietuvių parapijinių mokyklų vyresniųjų skyrių mokiniai, taipgi kolegijų moksleiviai viso suvirš 1.500 žmonių. Malonų išpūdi darė tūkstančio moksleivių sutartinas giedojimas.

Posėdį atidarė kun. J. Paškauskas, Chicagos Sv. Petro ir Povylo par. klebonas, savo kalboje nurodydamas į didelį istorinį įvykį ypač lietuviams ir jų mokykloms. Tai pirmutinis mūsų išeivijos gyvenime įvykis, kur visos lietuvių mokyklos suėjo į vieną bendrą susirinkimą. Giedota Amerikos himną ir Eucharistinį himną.

Kun. Al. Skripka, Sv. Kryžiaus parap. klebonas, galingu savo balsu, padidintu elektros įtaiso, pripildė milžinišką svetainę, kalbėdamas apie žmogaus sielos vienybę su Dievu, kaip dvasinis gyvenimas yra palaikomas Eucharistijos. Apginti tikėjimą, tautybę ir nepriklausomybę reikia daug dvasios jėgų. Jas gausime, stiprindami save šv. Sakramentais, ypač šv. Komunija. Po

prakalbos visa salė sugiedojo: „Prieš taip didį Sakramentą”.

Loyolos universiteto teisių profesorius adv. B. Mastauskas perskaitė savo pagamintą paskaitą anglų kalboje apie krikščioniškojo gyvenimo pradžia, apie pirmąją Komuniją.

Kun. d-ras J. Vaitkevičius savo kalboje nurodė įvairias gamtoje esančias gyvybės rūšis, į dvilypį žmogaus gyvenimą, vieną bendrą su visais gyvūnais, antrą — tik žmogui skirtą — dangišką gyvenimą. Kiekvienai gyvybei reikia maisto. Antgamtiniam gyvenimui geriausi antgamtinį maistą suruošė Išganytojas Jėzus Kristus, suteikdamas pats save žmonėms maistu. Tą maistą ruošti, dalinti pavedė Apaštalams ir po jų vyskupams ir kunigams. Reikia auklėti pašaukimus, gerai patiems primant šv. Komuniją, o taipgi tenka atsiminti tėvams, kad ir jų pareiga ir garbė nestumti savo vaikučių nuo pašaukimo į dvasininkų luomą. Kiekviena lietuviška mokykla kas metai teduoda bent po vieną kandidatą į kunigus ir po vieną mergaitę, norinčią pasiduoti Dievui tarnauti vienuolyne — į seseris.

Arkiv. J. Matulevičius dėkojo mokyklų vaikučiams ir jų auklėtojom už gražias jam visur suruoštas kolonijose sutiktuves, sveikino Amerikos lietuvių jaunimą Lietuvos vaikučių ir jaunimo vardu, nurodęs į gražiai papuoštas gėlėmis mūs bažnyčias, kalbėjo apie žmogaus sielos gėles ir apie malonės stovį. Žmogaus siela — Dievo šventykla. Ji turi būt švariai išpuošta pašvenčiamosios Dievo malonės ir mūs gerųjų darbų, dorybių. Reikia garbinti V. Jėzų, užlaikant sielos šventyklą nuo nuodėmės, dažnai daryti sąžinės sąskaitą ir eiti dažnai prie šv. Sakramentų. Jėzus mus myli, Jis mus kviečia. Kviečia vaiku-

— 163 —

čius visuomet gerbti savo tėvus, mokytojus, kunigus; teikti paramos savo tėveliams ir ruoštis į visuomeninius įvairių luomų veikėjus. Dirbkime išganymo darbą nuoširdžiai visi, o į visuotiną visų žmonių ir tautų Eucharistinį Kongresą Danguje tikrai visi suplauksime.

Po savo kalbos Arkivyskupas J. Matulevičius suteikė visiems dalyvavusiems palaiminimą. Posėdis užbaigta mūsų tautiniu himnu: „Lietuva Tėvynė Mūsų”.

* * *

Ketvirtąją Kongreso dieną iškilmingas mišias po atviru dangumi laikė Chicagos pavyskupas Hoban, o pamokslus sakė arkivyskapai Gauthier iš Montrealiaus (Kanadoje) ir Dowling iš St. Paul (Jungt. Valst.). Po piet ir vakare 131-os pėstininkų Armory — svetainėje buvo Eucharistininkų orientalių sekcijos mitingai, kuriuose dalyvavo pasauliečiai ir dvasiškija. Kalbėta lotynų kalba. Buvo atstovai nuo dvylikos tautų, tarp jų ir lietuviai eucharistininkai. Kalbas sakė tuose posėdžiuose arkivyskapai: R. Rodič iš Belgrado, N. Dobrečić iš Montenegros bei J. Matulevičius, lietuvių vardu, taipgi vyskupai: P. Jantauš iš Čekoslovakijos, H. Przewdziecki iš Janavo. Kunigai šie kalbėjo: H. Noronicki iš Lublino universiteto, P. de Meester iš Romos, prel. Hanns iš Prahos, Von Galen iš New Yorko, P. Neuzil iš Chicagos.

* * *

Iškilmingiausia dalis buvo milžiniška procesija, kurioje dalyvavo apie 1.000.000 žmonių ir 300.000 ėjo procesijoje su užžiebtomis žvakėmis rankose penktąją ir paskutinę Kongreso dieną. Dar niekad ir niekur tokios grandiozės procesijos niekas nematė. Dvylika kardinolų, suvirš 500 vyskupų ir arkivyskupų, tūkstančiai kunigų, dešimtys tūkstančių vienuolių, šimtai tūkstančių pasaulinių žmonių iš visų Amerikos miestų ir iš visų pasaulio šalių..

Procesijoje matėsi Indo Kynų, Venezuelos, Alaskos, Japonijos, Anglijos, Lietuvos ir kiti vyskupai besivienijant „Lauda Sion" gimne, taipgi galėjai pamatyti Vengrijos buvusį premierą Apponyi — savo šalies atstovą Versailles'o taikos konferencijai, — einantį procesijoje greta Lo Pa Hong, — Kynų turtingiausio vaizboriaus.

Pakartojame paskutinės dienos apeigų aprašymą paskui „Drauga", vienuolių marjonų dienraštį:

„Vienas skaitlingiausių katalikų religinių suvažiavimų buvęs praeitą ketvirtadienį Mundulein'e, Chicagos vyskupijos seminarijos soduose ir miškuose, kur įvyko Eucharistinė procesija. Po mišių pamokslą sakė New Yorko kardinolas Hayes, kurio žodžiai per radio (mikrofonus) padidinti kaip griaustinis skleidėsi visoje apylinkėje.

Po mišių į dvi valandas sutvarkyta procesija su Svenčiausiu Sakramentu. Pirmiausia ėjo įvairių tautų organizacijos su bažnytinėmis ir amerikoniškomis vėliavomis, paskui seke keli tūkstančiai kunigų bažnytiniuose rūbuose, su kamžom ir vien sutonuose. Po kunigų ėjo pralotai, vyskupai, arkivyskupai ir šv. Tėvo Legatas su monstrancija. Procesija tęsėsi apie porą valandų. Procesijai įpusėjus prapliupo lietus, paskui ėmė kristi ledai. Bertaini valandos telijo, bet visus perdėm perlijo. Lietaus ir audros nepaisydami eucharistininkai, žmonės, dvasiškiai ir seneliai vyskupai ir kardinolai ėjo procesijoje, kuriai pasibaigus visi suklaupė į purvyną ir vandeni prieš Svenčiausią Sakramentą, išstatytą šalia bažnyčios ant aukuro atvirame ore." Begaliniam žmonių supilūdimė nelaimių nebuvo, išėmus apie 50 moterų ir kelių vyrų apalpimo prie geležinkelio vartų dideliame spūsty. Gelžkelių kompanija, nepramačiusi tokio didelio žmonių supilūdimio (Mundulein seminarija nuo Chicagos už 40 my-

lių) ir neparūpinusi į valias traukinių. Per visą vakarą ir naktį tą dien traukiniai dundėjo iš Mundulein į Chicago, veždami šimtus tūkstančių maldininkų.

* * *

Bendrai apskaitliuota, jog vien tik meldžionių kelionės gelžkeliais, laivais, autobosais etc. į abi pusi kainavo suvirš 100.000.000 dolerių. Viešbučiai, pragyvenimas ir kitos išlaidos, sujungtos su dalyvavimu Eucharistiniame Kongrese gal nemažiau tos milžiniškos sumos atsiėjo. Tiems svečiams sutalpinti Chicagos mieste net žydai ir protestantai nesigailėjo savo privačių buveinių, kuomet katalikų šeimynų namai buvo prigrūsti meldžionių, kurių Kongreso mete suplaukė virš milijono asmenų iš visų civilizuotų pasaulio kraštų. Chicagoje katalikai, protestantai, žydai ir be jokio tikėjimo žmonės sulaužė visas tikybinės barieras lake Kongreso, kad parūpinti vietą Kristaus Eukaristijoje garbintojų milžiniškai miniai.

Tas didis įvykis — neliks be gerų vaisių. Brolybės uža-dina brolybę. Tolerancijos, gailestingumo akcija atsilie-pia tolerancija ir gailestingumu.

Amerikos spauda labai įdomavo Kongresu ir daugy-bes žinių talpino. Kongrese buvę keli šimtai specialių įvairių tautų laikraščių korespondentų, kurie po kiekvie-no susirinkimo telegrafo ir telefono vielomis skleidė po visą pasaulį pilniausius ir prielankiausius pamaldų bei suėjimų aprašymus.

Sventasis Tėvas, gavęs nuo Eucharistinio Kongreso dalyvių kardinolų ir kitų aukštųjų dvasiškių visą eilę kablegramų, kur paduodama smulkmeningų žinių apie išskilmingas Kongreso ceremonijas atviram ore ir apie Kongreso pavykimą. Atsakydamas kardinolams Bonza-no ir Mundelein, Popiežius reiškia savo patenkinimo ir suteikia laiminimą visiems susirinkusiems. Jis neap-

sakamai džiaugiasi, kad Katalikų tikėjimas Amerikoje kaskartą vis labiau plinta ir kilnios širdies Amerika laiminančia visokiomis Visagaliu malonėmis".

* * *

New York Herald vedamamjame 16 d. birželio straipsnyje rašo apie šv. Tėvo Legatui padarytą oficialią priėmimą, išlipus iš laivo New Yorko uoste:

„Vakar majoras parodė svetingumą įžymiausiai katalikų dvasiškios grupei. Mes ir su visu miestu juos pagerbėme. Jie čia atvyko ne menkai misijai. Kada mes šiuo laiku labiau nei kada nors seniau reikalingi dvasinės vadovybės, jie atvyko atlikti pareigas, kurios turės paskatinti dvasinę domę visur. Tai bus veiksmas, reikia pridurti, kuris bus grynai dvasinio pobūdžio ir liuosas nuo žemiškų barnių, vaidų, ginčų politiniais bei socialiais klausimais, kurie taip dažnai šiandien trukdo religijinius darbus. Lai būna jų viešėjimas malonus ir lai jis atneša visą gerą, kokio dievočiausi gali tikėtis."

„Kongresas tai buvęs išpūdingiausias tikiybinių reginys pasaulyje, gal su išimčia, kad mūsų Išganytojas buvo nukryžiuotas" taip rašė daugelis Amerikos laikraščių. „Kristus atėjo į Chicago's miestą ir Chicagos miestą panaudojo visu kuomi, kas tik jo galėje buvo, kad Jį vertai ir atatinamai priimtų". „Kristus pasaulio karalius iškilmingai įėjo į Jungtinių Valstybių miestą". Taip ir tam panašiai rašė žymiausieji laikraščiai. Pasak „Chicago Evening Post" Kongresas daug ir ilgai patenkančio gero padarė nevien Chicagos miestui, bet ir visai šaliai, pakreipdamas nevien katalikų, bet ir visų tikinčiųjų mintis prie rimtesnio tikiybinių dalykų apmąstymo". „Wisconsin News", Milwaukee's dienraštis vardu šimtų tūkstančių savo skaitytojų pareiškė „esas iš naujo įsitikinęs tikiybės svarba". Pasak „Oshkosh Northwestern"

dienraštį, Eucharistinis Kongresas pilniausiai parodęs neteisingumą tvirtinimu, būk tikyba turėjusi užleisti vietą materializmui. St. Louis „Post Dispatch“ regi Kongrese prirodymą, juog tikybinis uolumas tebegyvena milijonų širdyse. Katalikų ir protestonų domė atkreipta buvo link Kongreso didžiomis paslaptimis, kurias vien tikyba pagamina — skelbia New York'o „Sun“ redakcija.

* * *

Trumpai paminėję apie abelną Eucharistinio Kongreso eigą ir jojo dalyvius, dabar atkreipiame dėmesį Lietuvos Eucharistininkus, kurių iš viso 48 atvyko į Kongresą, prūsųkyje turėdami mūsų tėvynės vyskupų igaliotąjį atstovą arkivyskupą Jurgį Matulevičių su prof. kun. Pr. Būčiu.

Amerikos lietuviams sužinojus, juog į Eucharistinį Kongresą Lietuvos delegacijos prūsųkyje atvyksta buvęs Vilniaus vyskupas Jurgis Matulevičius, kuris vienas laikėsi prieš užgrobčius Vilnių lenkus kelis metus, buvo sumanyta surengti tokiam žymiam lietuviui ir Bažnyčios didikui viešą patikimą. Tas sumanymas pirmiausia pradėta vykinti šv. Jurgio klebonijoje Bridgeport, Conn. prieš pat Velykas, kur buvo susirinkę keletas kunigų talkon klebonui kun. Pankui. In sušauktąjį visų geros valios inteligentų susirinkimą Pennsylvanijos viešbutin New York'e pribuvo keliolika kunigų. Pasaulinių inteligentų nebuvo, nors ir buvo kviesti. Mat vis nebuvo tikrų žinių, ar pribus iš Lietuvos žymesnieji svečiai, ar ne. Susirinkime išrinktam kunigų komitetui (P. Jakštis pirmininkas, J. Šeštokas išdininkas ir A. Milukas sekretorius) buvo pavesta sugaudyti tikras žinias ir ruošti viešą priėmimą viename žymesnių viešbučių, kad atkreipus svetimtaučių dėmesį į Lietuvą ir lietuvių.

Arkivyskupas su profesorium kun. P. Būčiu turėjęs atvykti Olympic'u, bet paskutinėse dienose pasikeitus sąlygoms, tegalėjo atvykti Leviathan'u. Apie iš Lietuvos „svečių nebuvėlių“ atvykimą ir pasitikimą uoste perpasakosime savaitraščio „Garso“ žodžiais. To laikraščio redaktoriui p. Zujui reikia širdingai dėkoti, kad jis savo laikraštyje daug padėjo patikimo komitetui, nepaisydamas visokių intrigų iš priešingosios pusės, o net ir gerų katalikų, kuriuos mūsų nevykusios spaudos dalies pavydas, storžieviškas antitikybinis fanatizmas laikinai suvedžiojo. „Garso“ redakcija sumaniai atsakė visiems prasimanymams prieš ark. Matulevičių „Garso“ N. 23 (10 d. Birželio) po savo interview su prof. kun. P. Būčiu. Tame pasikalbėjime Lietuvos Universiteto buvęs rektorius atremia daugybę paleistų prasimanymų, kuriais dangstėsi net ir daugelis katalikų, mėgindami suardyti rengiamąjį New York'e viešą pasitikimą. Štai prof. Bučio atsakymai į užklausimus:

„Kokios reikšmės tur sutvarkymas Liet. Bažnytinės Provincijos:

- a) katalikystės žvilgsniu,
- b) tautiniu ir politiniu žvilgsniais.

a) Kaip sveikata žmogui, taip Lietuvai reikalinga Bažnytinės Provincijos sutvarkymas. Nebesant tai provincijai buvo daugybė keblumų tvarkyti tikybinius teismus, tvarkyti moterystės ir paveldėjimo reikalai.

b) Lietuvos Bažnytinė Provincija pirmą kartą tampa nepriklausoma. Šito įvykio reikšmę galima suprasti tik žinant istoriją.

1254 metais Popiežius Inocentas IV-sis įsteigė Lietuvos vyskupiją. Vyskupu buvo paskirtas kun. Kristijonas iš Galicijos. Gavęs vyskupiškus šventinimus, jis padarė priklausomybės priesaiką Rygos arkivyskupui ir tuo būdu Lietuvos Bažnyčia pasidarė priklausoma Livo-

nijos ordeniui. Popiežius Inocentas IV-sis tą patyręs, paskelbė, kad priesaika yra neteisėta, ir Hamburgo vyskupui įsakė atvykti į Lietuvą, priimti vyskupo Kristijono priesaiką tiesioginės nepriklausomybės Popiežiui.

Mindaugiui mirus, vyskupija iširo. Nebuvo bažnyčios iki 1400 metų. Lietuvai priėmus krikštą, Popiežius Martynas V-sis kunigaikščius Jogailą ir Vytautą paskyrė savo du generaliu vikaru Lietuvos bažnyčiai tvarkyti. Naujai įsteigtas Vilniaus ir Žemaičių vyskupystės jiedu priskyrė prie Gniezno provincijos — lenkų primasų sostinės. Taip liko Lietuvos bažnyčia po lenkų valdžia iki 1775 metų. Lenkijai žlugus, didžiausia Lietuvos dalis pateko po rusais. Imperatorė Katrė 2-ji, susitarus su popiežium Pijum šeštuoju, iš pradžių įsteigė Baltgadžių vyskupystę, o paskui Mogiliavo metropoliją. Ir to metropolitito valdžion pateko Vilnius ir Žemaičių vyskupystės. Kairiojo šono Lietuva pateko po Prūsais. Jie pasirupino įsteigt Vygrių vyskupystę. Toji neilgai gyvavo. 1815 metais Vygrių vyskupystė priskirta prie lenkų kongresinės karalystės ir lenkų autonominės vyriausybės, sutarus su Popiežium, iš tos vietos padarė Seinų-Augustavo vyskupystę. Tai buvo Varšavos metropolijos dalis.

Klaipėdos kraštas nuo 16-to šimtmečio buvo Warmijos (Ermland — Vokietijos) vyskupystės dalis. Tokiu būdu Lietuvos bažnyčia buvo labai suskaldyta. Jokia kita bažnyčia tuo žvilgsniu tiek nenukentėjo.

Dabar visos tos suskilusios dalys Pijaus XI-jo aktu, 1926 m. balandžio 4 d. sueina į vieną gyvą organinį kuną pavidale Lietuvos Katalikų Bažnytinės provincijos.

Klaipėdos kraštas tampa 6-ji to kuno dalis, tiesa, autonominga, kaip ir visas kraštas, bet, sulig tuo aktu, organiniai sujungta su Telšių vyskupija...

Kiek tur pamato skleidžiami gandai, kad vyskupas Karevičius liko išstumtas iš vyskupiškos vietos?

„Pirmiausia jis netapo išstumtas. Kas taip mano, tepaskaito vyskupo Karevičiaus atsisveikinimo laišką išspausdintą „Tiesos Kely“ (š. m. gegužės mėn. Nr. 5).

Jis tapo paliuosuotas iš Zemaičių vyskupystės sulig savo prašymo. Jis istojo Marijonų vienuolynan Mariampolėj, o vienuoliško patraukimo jis turėjo nuo 1905 metų. Jis neistojo į Marijonus ir 1914 metais dėl to, kad tąsyk buvo kandidatas į Zemaičių vyskopus lenkas pralotas Barauskas ir kanaun. Karevičius. Tautos reikalas vertė jį asmenius palinkimus pašvesti svarbesniems reikalams.

Dabar jam atsisakius, Popiežius jį dvilinkai pagerbė. Davė dovanų pačią gražiausią Verbų Palmę. Ir svarbesnis palykas — pakeitė jį Skitopolito arkivyskupu. Nors ta vyskupystė yra tituliarė, bet ji yra Palestinos arkivyskupija, apimanti Nazaretą, Viešpaties Jėzaus jaunųjų metų gyvenimo vietą. Siuo žvilgsniu vyskup. Karevičius tapo aukščiau pastatytas už ark. Matulevičių".

* * *

New Yorko ir apylinkių „Lietuviai katalikai parodė", — rašo „Garsas", kad jie moka branginti savo tautos nusipelniusius asmenis. J. E. arkivyskupas Matulevičius ir prof. kun. Pr. Bučys New Yorke buvo sutikti noširdžiai ir garbingai. Birželio 7 d., 10 val. ryto, New Yorke U. S. Lines prieplaukoje, prie pier 8-to, kur turėjo sustot milžinas „Leviathan", susirinko gausus burys lietuvių patikėti laukiamų svečių. Čia kaikiuriems jų teko laukti iki 4:30 valandos vak., nes laivas, užėjus tirštomis ukanoms, priverstas buvo savo kelionę užtęsti."

Priėmimo komiteto buvo informuota Amerikos presa apie arkiv. Matulevičiaus ir prof. Bučio prakilnumą lietuvių tarpe, tad dar pačiame laive anglų laikraščių reporteriai turėjo pasikalbėjimus su tais mūsų garbingais svečiais ir traukė jų paveikslus. Jų paveikslai buvo nutraukti kartu su Anglijos, Skotijos, Airijos bei Prancijos vyskupais, sykiu atvykusiais, ir milijonais paskleisti skaitančiai Amerikos visuomenei.

Zinia, jog lietuviai savo svečiams pagerbti paėmė geriausiojo New Yorke viešbučio tris žymiausias svetaines (Roof Garden, Grand Reception Room ir Grand Ball Room) — pasekmingai užinteresavo reporterius, lygiai ir faktas, kad lietuvių svečiams viešbutyje buvo paimta karališkųjų kambarių (Royal suite of rooms) eilė. Tad nestebėtina, kad Amerikos spauda parodė daug daugiau dėmesio mūsų svečiams, nei Anglijos ir Skotijos ir kitiems kartu atkeliavusiems arkivyskupams ir jų palydovams. Išlipusiam iš laivo arkivyskupui Matulevičiui muitinės valdininkai parodė mandagumą ir pagarbą, nedarydami revizijos jo bagažo. Krutamieji paveikslai buvo traukiami čia jau prieplaukoje ir sėdant automobilius. Brooklyniškiam P. Garšvai, važiuojant su svečiais ir jų patikimo viešbuti, krutamųjų paveikslų dirbėjai prasiskverbė į priešakį ir važiuodami Fifth Avenue gatve traukė paveikslus minios ir žymesniųjų vietų.

Skaitlingesnis lietuvių burys patiko arkivyskupą Waldorf Astoria viešbučio Roof Garden'e (stikliniuose kambariuose ant stogo) ir čia nutraukta krutami ir šiaip paveikslai, kolei saulė nenusileido.

Formalis viešas patikimas pirmojo Amerikon atvykusio lietuvių arkivyskupo buvo gražiausiuose ir ruiminiausiuose viešbučio salionuose Grand Reception Rooms. Apie šeši šimtai lietuvių ir nemaž svetimtaučių ėjo eilėmis prie Arkivyskupo Jurgio ir reiškė jam pagarbos, būčiuodami vyskupiškai jo žiedą. Keletas vyrų ir moterų (iš kunigų Miluko ir Jakščio parapijų, kur daugiausiai pasidarbuota vakarui surengti) rekomendavo garbės svečiui prie jo prieinančius. Apie devintą valandą prasi-dėjo surengtojo pokylio vakarienė kitame trijų augštų gražiausiai išdabintame salone — Grand Ball Room. Tarp

— 172 —

įvairių spalvų vėliavų matėsi ir milžiniška Lietuvos vėliava. Be maža penki šimtai svečių susėdo prie kelių dešimtų stalų vakarieniauti; suvirš pora šimtų atėjusių vien pasveikinti arkivyskupa, susėdo dviejų augstų galerijų ložose ir buvo pokylio dalyviai, susilaikę nuo valgio. Tarp kelių dešimčių garbės svečių, patikimo komiteto lėšomis valgiusinių vakarienę, buvo New Yorko miesto tuli višraičiai, žymesnieji, arba daug padėjusieji vakaro surengimui asmenys ir spaudos atstovai, tarp jų: „Garso“ redaktorius p. Zujus ir „Vienybės“ Lietuvininkų — p. O. Sirvydas. Prie kalbėtojų didžiojo stalo sėdėjo: arkivyskupas Matulevičius, Lietuvos ministeris p. Bizauskas, prof. kun. P. Bučys, New Yorko kardinolo Hayes atstovas prelatas Lavelle, taip pat Amerikos Legijono atstovas kun. Pr. Duffy, Lietuvos konsulas Dr. J. Bielskis su žmona, prof. Merx ir kunigai: Pr. Jakėtys, J. Seštokas, M. Pankus, J. Kaulakis, A. Milukas, Vasys, J. Lietuvininkas, V. Matulaitis, J. Ambotas, Krasnickas, Kelmelis, J. Simonaitis, Dr. Steponaitis (Vilkaviškio vysk.), P. Sanrušaitis ir k. Vakaro vedėjas buvo kun. A. Milukas, o kalbėtojai: prelatas Lavelle, kun. Fr. Duffy, p. Bizauskas, prof. kun. Bučys ir arkivyskupas Matulevičius.

Muzikalę programą dalį įpildė Brooklyno Panelės Sv. Apreiškimo par. choras (padedamas kitų apygardos parapijų chorų), kurie, pirmiausiai sugiedoję Amerikos ir Lietuvos himnus, labai gražiai ir energingai giedojo

„Ei, pasauli, mes be Vilkiaus nenurimsim!“

Visos vakaro dainos ir kalbos buvo leidžiama per radio W N Y C stotį, kad šimtai tūkstančių žmonių visoje Amerikoje galėtų girdėti, kas lietuvių pokylyje darėsi. W N Y C stotis yra New Yorko miesto nuosavybė ir jos patarnavimą išgauta su sąlyga, kad nebūtų jo.

kių politinių prakalbų, kurios galėtų suerzinti miesto piliečius, paeinančius ne iš Lietuvos. „Ei, pasauli, mes be Vilniaus nenurimsim“ — daina, kurią ko ne šimtas vietos ir apygardos dainininkų gražiausiai sudainavo, buvo vienatinė vakaro programė, kurioje pasislėpus už dailės skraistės galima buvo išreikšti lietuvių nusistatymus dėl Vilniaus. Pasinaudojant miesto radio stočia, kad ji paskleistų vakaro programą po Ameriką, reikėjo ir arkiv. Matulevičiui savo kalboje vengti galinčių sukelti ginčus sakinių. Nekurių laikraščių skleidžiama kritika, kad vakaro svečias nepasakė kalbos, raginančios atgauti Vilnių, yra visai neteisinga juo labiau, kad ir jiems buvę pranešta komiteto, kokiomis sąlygomis nuo New Yorko municipaliteto gauta radio stoties patarnavimas.

Be vietos parapijų chorų dainavo dar iš Philadelphios klebonų kun. J. Kaulakio ir kun. I. Zimblio, taipgi k. Amboto pakviesti stambūs dainininkai ir dainininkės: Mickunaitė, A. Banys, J. Vitkauskas, Katkauskaitė, taipgi Lietuvos operos dainininkės K. Jozefskaitė bei J. Sipavičaitė ir pagaliaus Amerikos operos dainininkė A. Kurkijan, (armėnė), — p-lės M. Kiziutės specialiai įprašyta.

„Arkivyskupui atsistojus“, — rašo „Garsas“, pakyla ovacijos. Publika sustojusi ilgai ploja ir šaukia „vallo“! Arkivyskupas kalbėjo:

„Gerbiamieji: — Sirdingai dėkoju už gražų sutikimą ir meilimą priėmimą. Sveikinu jus Lietuvos katalikų ir jos vyskupų vardu, kurių ypatingai igaliotas atvykstu į šią liuosybės šalį.

Jau 150 metų sukako, kaip žvaigždėta raudona bal-

toji vėliava Jungtinių Valstybių nepriklausomybės reiškėja linksmai žaidžia Amerikos saulės spinduliuose.

Philadelphijoje turėsime progos matyti, kas padaryta materialės kultūros srityje. Eucharistinis Kongresas Chicagoje išreikš dvasinės jėgos galybę tikybos srityje. Abiejose iš tiesų padaryta stebėtinai daug.

Jau neviena dešimtis metų, kaip skaitlingi šimtai tūkstančių lietuvių dalyvauja tuose garbinguose darbuose, supranta jų gerumą ir nauda, myli Ameriką, persiėmę jo dvasia, užsidegę jos idealais. Jie yra ištikimi Jungtinių Valstybių vyriausybei, gynė ir gins jos vėliavą. Jie beveik visi yra ištikimi ir savo motinai Katalikų Bažnyčiai.

Senoji Lietuva džiaugiasi tais savo sunumis. Iš jų turi garbės ir naudos. Gėrįsi, kad kaip visa Amerika taip ir jie užsidirbę gerovės, kreipia savo pastangas į mokslo, dvasios ir religijos sritis.

Toji Senoji Lietuva sveikina šiandien jus, Broliai Amerikiečiai Lietuviai, ir vienijasi su jumis reikšdama aukštos pagarbos Jungtinėms Valstybėms."

Pabaigus, vėl pakyla ovacijos ir šauksmai „valio!"

Apie pusiaunaktį pabaigta vakaras, kad pavargę svečiai galėtų atsilsėti, nes ryt turėjo skubintis į Chicagą

(Pabaiga bus.)

NUO LEIDEJŲ

1924 m., gegužės 7-tą dieną sukako 20 metų, kaip Rusų valdžia, priversta lietuvių didžiausio pasiryžimo, atšaukė savo uždraudimą lietuvių spaudos. Keturias dešimtis metų sunkiai vargo, nepasiduodama ir atkakliausiai kovodama visa mūsų tauta, kol laimėjo pergalę. Tautą kovon išjudinęs ir suorganizavęs Valančius mirė, nesulaukęs šviesesnių dienų.

Jo pasekėjas ir ipėdinis dainius A. Baranauskas irgi nesulaukė savo dainoje išpranašautos lietuvių pergalės. Nesulaukė jos ir dešimtys tūkstančių Lietuvos sūnų, kaninių dėl mūsų spaudos, kurių kaulus, anot Maironio — Baranausko ipėdinio — „vien baltina Sibyro sniegai“.

Visus mūsų tautinės sąmonės gaivintojus ir palaikytojus pagerbdami, jų kilnius darbus ir su jais surištus jų vargus, sielvartus tinkamai minėkime, sendami sau iš tų darbų stiprybę, kaip Dr. Kudirka mums pataria savo Lietuvių imne.

1925 m. birželio 29 d. buvo 50 metų vyskupo Valančiaus mirimo sukaktuvės. Tais pat 1875 metais, kai Kaune mirė Lietuvos švietėjas, New Yorko mieste 7 lietuviai išeiviai sukūrė pirmą tikrai lietuvišką — šv. Kazimiero draugiją. Taigi 1925 metai minėtini ir kaip 50 metų Amerikos lietuvių organizuotės sukaktuvės, Amerikos lietuviai sulošė neapsakytai svarbią rolę spaudos laisvės išgavime.

Tų ilgų ir atkaklių kovų karžygiams pagerbti leidžiamės knygas „Spaudos Laisvės ir Amerikos Lietuvių Organizuotės Sukaktuvės“, kuriose bus mėginta apipašakoti draudžiamos lietuvių literatūros plėtimo keliai ir lietuvių išeivių Amerikoje darbai kultūros srityje.

Tos knygos turės palikti paminklų mūsų pagarbos visiems išlaikytojams mūsų tautiškos sąmonės ir nepriklausomybės laistytajam. Leidėjų tikslu yra nevien pagaminti aprašymai visų mūsų žymesnių knygų platintojų, bet ir nušviesti gyvenimo sąlygos, kuriose anie dirbo savo neapsakytai paojingą darbą, teipgi nušviesti motyvai, kokie anuos paragino „darbuose nenusiminti ir neabejoti“, kolei abelnas siekis nebuvo pasiektas.

Geresniam darbe atlikimui leidėjai sutarė visus iš anksto užsimokėjusius prenumeratą (tų knygų kaina — 5 doleriai) garsinti sau lygiais bendraleidėjais. Kaip pirmutinis vėsk. Mot. Valančius savo svarbų veiklą „Žemaitių Wiskupiste“ tokiu būdu išleido ir paskui nevienos, ypač didesnės svarbos knygos, pas Amerikos lietuvių su pagelba prenumeratorių dienos šviesą išvydo, teip ir šitos jubilėjinės knygos yra leidžiamos visų tautiečių, norinčių prisidėti prie to garbingo darbo, susivienytomis įiegomis. Visų iš anksto užsimokėjusių vardai atspaudinami šiose knygose, kaip leidėjų, padėjusių savo lėšomis pagerbti lietuviškos kultūros rėmėjus.

Sarašas mūsų tėvynmeilių inteligentų, kurie teikia savo morale bei materiale pašalpą jubilėjinių knygų „Spaudos Laisvės ir Amerikos Lietuvių Organizuotės Sukaktuvės“ leidėjams:

Lietuvos Universitetas ir prof. kun. P. Bučys.
 J. E. Arcivyskupas Jurgis Matulevičius.
 Dr. Steponaitis Seinų v. kancleris,
 Dr. J. Bielskis ir P. Zadeikis, Lietuvos Respublikos
 Konsulai Amerikoje.

Redaktoriai ir advokatai:

Pr. J. Kalinauskas, advokatas, Boston, Mass.

F. J. Bagočius

„ „ „

J. Brenza,

„ Chicago, Ill.

S. Vitaitis, „Tėvynės“ redaktorius

L. Simutis b. „Garso“

„

J. O. Sirvydas „Vienybės“

„

Chicagiškio „Varpo“

„

„Sandaros“ redaktorius

Darbininkų organo „Darbininko“ redakcija

„Draugo“ redakcija

Th. Shamis „Lithuania's“ redaktorius

„Saulės“ redakcija.

Marė Kiziūtė L. Informacijos biuro vedėja

Marė Jurgeliūtė, S. L. A. C. Sek., N. Y. City.

A. B. Strimaitis

„ „ „

Ant. Kižis, b. S. L. R. K. C. Sek.

„ „ „

Dvasiškiei:

Prelatas Mykolas L. Krušas Chicago Ill.

Kun. Ambotas, Hartford, Conn.

„ Al. Skripka ir Ig. Albavyčius, Chicago, Ill.

„ J. Simanavyčius, Elizabeth, N. J.

„ P. Deksnys, Grand Rapids, Mich.

„ A. Kodis, Brooklyn.

„ N. Pakalnis

„

„ S. Remeika

„

„ Vanagas Bayonne, N. J.

„ J. Lietuvninkas, Baltimorės,

„ Kelmelis, Newark, N. J.

„ P. Cesna, Mahanoy City, Pa.

Kun. Jankauskas, Ansonia, Conn.
 „ J. Valantiejus, Waterbury, Conn.
 „ J. Kaulakis, Philadelphia, Pa.
 „ Ig. Zimblys „ „
 „ Kazys Urbanavyčius, Boston, Mass.
 „ J. Zidanavičius, Amsterdam, N. Y.
 „ Pr. Jakštis, Harrison, N. J.
 „ Ežerskis, Forest City, Pa.
 „ Daniunas, Nashua, N. H.
 „ Tėvas Alfonsas pasionistas
 „ Juozas Jakštys, Rockford, Ill.
 „ Miežvinskas, Washington, D. C.

Daktarai, aptiekininkai, slaugės:

J. C. Brenza, Chicago, Ill.
 P. J. Jakmauh (Jakimavyčius), Boston, Mass.
 J. C. Landzius (Seymour) „ „
 Fr. Puskunigis „ „
 A. L. Kapočius „ „
 K. Sidlauskas „ „
 J. Jonikaitis, Detroit, Mich.
 F. Matulaitis „ „
 Bacevyčia, Elizabeth, N. J.
 C. W. Dorosavage, Pottsville, Pa.
 J. Valiukas, Brooklyne
 M. Melėniskiūtė „ slaugė
 A. Stanislovaiciūtė „ „
 A. Danisavage, Mahanoy City.
 K. J. Kalinauskas, Shenandoah, Pa.
 Mykolas Devenis, Waterbury, Conn.
 Vladas Lazdynas, Newark, N. J.

Bankininkai ir prekybininkai:

Mikas Bučinskas, bank, New York City.
 A. F. Bredieckas, bankininkas, Shenandoah, Pa.
 U. Brediekienė „ „ „
 S. J. Mockaitis „ „ „
 V. Leonavičia „ „ „
 St. Sklėrys „ „ „

— 179 —

J. B. Kroktus, bankininkas, Chicago, Ill.

Kaz. Kazakauskas, Philadelphia, Pa.

Antanas Cerekavičius „ „

J. B. Mikalauskas, Boston, Mass.

P. Mikalauskas „ „

St. Baracevičius „ „

V. Paulauskas, Minersville, Pa.

Pr. Aukštakalnis „ „

V. Savsenavičius „ „

A. K. Klimas „ „

Marė Veličkūtė, Mahanoy City.

Petras Devenis, Waterbury, Conn.

Stulpinas, Chicago, Ill.

P. Baltutis „ „

M. Akelis, Newark, N. J.

P. Kralikauskas, Newark'e.

Klimas, Maspeth, N. Y. City.

Jonas Klasčius „ „ „

J. Ambraziejus, Brooklyn, N. Y.

Jonas Biržietis, „ „ „

J. Ginkus, „ „ „

J. Brundza, „ „ „

Pr. Noris „ „ „

Steponas Tubas, „ „ „

J. Levandauskas, „ „ „

A. Mikalauskas, „ „ „

Aleks. Srubskis, „ „ „

Jonas Milius, Pittsburg, Pa.

J. Vaičiulis, Florence, Mass.

Andrius Smulkėtys, Maizville, Pa.

Kaz. Karalevičius, Frakville, Pa.

Ignacas Vilutis, Long, Island City.

Napoleonas Puolis „ „ „

“AUŠROS” 40 METŲ SUKAKTUVĖSE

(Atspauda iš “Žvaigždės”)

**Štai tu, anot “Tėvynės” ir “Draugo”
istorinių knygų Pirmosios Dalies įtalpa:**

1) “Aušros” įkurėjas apie vysk. A. Baranauską. To paties — 2) “Aušros” genezis. 3) Aušrininkai rašytojai, pasak šliupą ir Totoraitį. 4) Turčiniškio eilės “Aušrininkams”. 5) (J. Pranaičiūtė Apie prof. Volterį. 6) Prof. Volteris “Aušros” 40 metų sukaktuvių paminėjimui. 7) Pirmojo “Aušros” numerio ir kitų žymesnių — viso 40 puslapių fotografijos. 8) “Musų Karionių Metų” skyriuje laišakai: Dr. J. Basanavičiaus, Dr. J. Gaidžio ir S. Kuželevskio ir Dr. V. Kudirkos. Vieno Dr. Basanavičiaus laiško fotografiška fascimile (4 puslapiai). Paveikslai I-je dalyje: Namai, kur S. Daukantas gimė, Dr. Basanavičiaus namai Bulgarijoje. Dr. Basanavičius-1893 m. Vysk. A. Baranauskas, Broliai Juškevičiai: kun. Antanas ir prof. Jonas; A. J. Višteliauskas, Dr. J. Šliupas, Jurgis Mikšas, Martynas Jankus; Jubilėjinis Aušrininkų paveikslas: inž. Petras Vileišis, P. Matullonis, Dr. J. Bulota, V. Palukaitis, prel. K. Prapuolenis, J. Jablonskis, Dr. J. Basanavičius, A. Jakštas, Al. Fromas-Gužutis, kun. J. Lideikis-Mažutis, K. Sakalauskas-Vanagaitis, J. Mačys-Kėkštas, Pr. Vaičaitis, prof. K. Jaunis, Petras Kriaučiūnas, Peterburgo lietuvių grupėje, kun. S. Glimžauskas, prof. S. Volteris, M. Davaina Silvestravičius-Wewersys-Žaktys, prel. J. Maciulevičius-Maironis, Dr. P. Pietaris, Dr. J. Šliupas, Gerutis-kun. Balvočius, J. Adomaitis-Bernas, Dr. V. Kudirka, Vaižgantas-Tumas, Kmitas-kun. K. Urbanavičius, kun. A. Jusaitis ir Saulės kursų įkurėjas — prel. A. Olšauskas.

KAINA UŽ ABU TOMU DU DOLARIU.

**Tos knygos gaunamos lietuviškų laikraščių
redakcijose ir knygynuose arba pas**

**A. MILUKAS & CO.,
3654 Richmond St., Philadelphia, Pa.**

"AUŠROS" 40 METŲ SUKAKTUVĖSE

Antrosios Dalies Įtampa

1) "Aušros" Paminėjimui — Jono Kriaučiuo; 2) XIX Amžiaus Pabaigos Musų Dainiai — L. Šimučio, "Geruo" redakt.; 3) Ginamosios Literatūros Platintojai (su paveikslais: Vysk. M. Valančiaus, Jurgio Bieliako ir Kun. Miluko, P. Mikolainio, J. Kriaučiuo, Dr. P. Matulaičio, Dr. Bagdanavičiaus, Kun. Bulvičiaus, And. Dubinsko, Kunigų: M. Miežinio, A. Vienužio, V. Juzumavičiaus, Kl. Kozmiano, P. Šilinskio, J. Katėlos, J. Žebrio, V. Dargio, A. Staniukyno, J. Naujoko, A. Civinsko, M. Gustačio, Duobos, J. Totoraičio, A. Jusaičio, M. Šedvydžio, (Vye-kupo) Jurg. Matulaičio, J. Davidavičiaus; toliaus agr. Totoraičio, J. Česnos, J. Kačergio, Pr. ir A. Matulaičių, A. Daniliausko, S. Kušelevisko, P. Mikalausko); 4) "Aušra" ir Musų Prieteliai Svetur — J. O. Širvydo, "Vienybės" redaktoriaus (su paveikslais: J. O. Širvydo, J. J. Kraševskio, K. Skirmuntaitės, L. Kondratavičiaus ir T. Norbuto); 5) Tautos Atbudimas — Kun. A. Miluko; 6) Spaudos Platinimas Dzukijoje — S. E. Vitačio, "Tėvynės" redaktoriaus; 7) Vysk. Valančiaus Intaka — Kun. N. J. Petkaus; 8) P. Mikolainio Prityrimai; 9) "Aušros" Intaka (anot Vaižganto); 10) Amerikos Lietuvių Leidėjai — J. Pranaičiūtės, "Žvaizdės" redaktorės (su paveikslais: J. Pranaičiūtės, J. Paukščio, A. Olševecko ir kunigų: A. Miluko ir V. Varnagirio); 11) "Aušros" Pasirodymo Priežastys — Dr. Šlupo; 12) Jurgis Bielinis (Bieliakas); 13) Ex-Prezidentas A. Smetona apie Makronį; 14) Vilkutaitis, "Amerikos Pirtyje" autorius apie Aušrą; 15) Maironio žodžiai Prie Basanavičiaus Pirminklo; 16) Baigiant Darbą.

KAINA UŽ ABU TOMU DU DOLARIU.

Tos knygos gaunamos lietuviškų laikraščių redakcijose ir knygynuose arba pas

A. MILUKAS & CO.,

3654 Richmond St., Philadelphia, Pa.

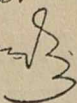
DR. BASANAVICIUS PRASO „AUSROS
40 M. SUKAKTUVESE" KNYGU.

Vilniuje 28. XV. 1924.

G. T.! Post hoc discrimina rerum vel man tentis —
Kreiptis š. Tamisto, tuo karu — Mokslo Draugijos
veikalu. Mokslo š. met man Kaune esant toki maty-
ti. Tamistos „Išleidžiamas" išleista, numeris, visą
parvesta „Ausros" ir jos paminėjimui. Dabar
iš tos pat „Išleidžiamas" NN 6-8, kurie nežinia
kokiū būdu Mokslo Draugijon atklydo, ma-
toma, kad Tamistos išleista veikalas „ausros
40 metų sukaktuve" net dvi dalis. Ka-
dangi šito svarbaus veikalas Mokslo Drau-
gijos bibliotekoje neturima, o būtu la-
bai reikalinga turti, todėl šiai Tami-
stai labai prašau ketinto centus nepasi-
gailėti, persiųntimui šito veikalas adre-
su: Lietuviskie Tiesosmąstymo Naukove
Wilno Gimnazialna N. 4. Kaip daug
kitų Amerikos lietuvių redakcijų siūnti-
nėja Draugijai savo leidinius ir „Išleidž-
iamas" redakcijos prašyčiau savo organo
mums siūsti, pradėjus nuo 1924 m. N 1-5
ir 9-12.

Novum annum iustum felicem!

Tamistos Basanavičius



“ŽVAIGŽDĖS” SPAUSTUVĖ

ATLIEKA VISUS SPAUDOS DARBUS
GERAI, PIGIAI IR GREITAI.

SPAUSDINA:

Knygas, Cirkuliorius, Tikietus, Konstitucijas, Visiting ir Business Cards, Užkvietimus Veselijų, Kopertus, Laiškus ir tt.

Kas Darbą Paves,
Pasidžiaugs

Kreipkitės šiuo antrašu:

“Ž V A I G Ž D Ė,”
3654 RICHMOND ST.,
PHILADELPHIA, PA.

ŽVAIGŽDĖS' KNYGYNE GAUNAMOS KNYGOS

Apeigos Rymo katalikų Bažnyčios. Lenkiškai parašė kun. J. Lunkevičius. Vertė Gerutis. Antra laida, 188 pusl.	.60
Antanukas. Apsaka B. Pruso. Vertė Selimas. Antra laida. 40 pusl.	.15
Algimantas arba Lietuviai 13-ame šimtmetyje. Istoriska apysaka. Parašė Dr. V. Prietris. Penki tomai, 488 pusl.	2.30
Anima Villis. Marės Radzevičiūtės apysaka. Jono Montvilos vertimas. Antra laida, 162 pusl.	.75
Bajoro Vuošvis. Apsaka iš lietuvių gyvenimo. Parašė Jonas Kmitas. 63 pusl.	.15
Biurokratai. Apsaka iš paskutinių atsitikimų Lietuvoje. Parašė Jonas Kmitas. 79 pusl.	.25
Fabiolė arba Bažnyčia Katakumbose. Kardinolo Wiseman'o. Vertė Vytautas. 354 pusl.	1.00
Gyvačių Karalius ir kitos apysakėlės. Parašė Ksaveras Vanagėlis. 31 pusl.	.10
Iš kelionės po Europą ir Aziją. Parašė Prancišijus Julė. 380 pusl., 102 iliustracijos (paveikslai), auðklo apdarais	2.25
Skuros apdarais, paauskuotais kraštais	3.50
Iš daktaro pasakojimų. Rudens diena. Sulaukė. Parašė Šatrijos Ragana. 69 pusl.	.25
Išvakarės gret Lemano ežero. Parašė kun. M. Morauskis. Vertė Gerutis. 172 pusl.	.75
Išpažinties Istorija. Prancužiškai parašė kun. A. Guillois, vertė kun. A. M. Milukas. Antras leidimas 1916 m.	.50
Kova ties Žalgiriais. Istoriska drama keturiuose aktuose. Parašė Savasis (Dr. V. Pietaris). 31 pusl.	.25
Kunigo giminė. Parašė J. Gerutis. 68 pusl.	.20
Kaip Elziutė praleido Šv. Jono dieną. Parašė P. D. 63 pusl. ..	.20
Krasauninkas—Laižybos—Dievo žmonės. Parašė Ksaveras Vanagėlis. 28 pusl.	.10
Kun. Dr. M. Gustaičio, Du laiškų iš Kelionės	.05
Kun. Dr. M. Gustaitis.....	.5
Laisvės Metu. Apsaka iš paskutinių atsitikimų. Parašė Antanas 1908 m. 187 pusl.	.75
Laiškai iš Kelionės po Palestiną. Kaštais kun. Antano Miluko. 94 pusl.	.50

Užprašymus ir pinigų „ŽVAIGŽDĖ“ 3654 Richmond St.,
adresuoti: Philadelphia, Pa

ŽVAIGŽDĖS' KNYGYNE GAUNAMOS KNYGOS

Lietuviškas Albumas. Dalis I. Istoriskos ir šiaip jau Lietuvos vietos. Parengė ir išleido kun. A. Milukas	.75
Lietuviškas Albumas. Dalis II. ir III. Lietuvos raštininkai, žymesni vyrai ir tipai. Parengė ir išleido kun. A. Milukas	1.50
Lietuviškos Pasakos. Spaudon parengė Dr. J. Basanavičius. 262 pusl.	2.00
Mercier Kardinolo gromata apie Patrijotizmą ir Išlaikymą	.05
Moterystė ir šeimyna. Iš vokiškos kalbos vertė J. Gerutis. 41 pusl	.50
Mūsų Socijolistai. Apysaka iš „Kudlamečio“ atsitikimų. Parašė Jonas Kmitas. 57 pusl.	.15
Melagių Dėdė. Vaizdelis iš Dzukų gyvenimo. Parašė Ksaveras Vanagėlis. 27 pusl.	.10
Mūsų Išganytojaus Jezaus Kristaus gyvenimas. Naujas patalys-tas išleidimas. 209 pusl., su paveikslais	.75
Nekaltybė. Iš vokiško vertė J. Gerutis. 89 pusl.	.25
Ne Mieste Laimė. Prancūziškai parašė Pierre L'Ermite. Lie-tuviškai vertė Pranaščių Julė. 206 pusl.	1.00
Našlėliai. Likimas tulios šeimos. Vertė P. Str. 81 pusl.	.15
Pasikalbėjimas Giesmininko su Lietuva. Vyskupo A. Baranau-sko Eilės. Kaina	.05
Pasakyk Matušei, Agnieška, Ant Garlaivio. Trijs Šatrijos Raga-nos apysakos.	.15
Pradžia ir išsiplėtimas Katalikų Tikėjimo. Parašė Vyskupas M. Valančius. 235 pusl.	1.00
Paklydėliai. Kun. J. Geručio. Antras leidimas.	.10
Pikta Dvasia. Latviškai parašė Rudolfas Blaumanis. Lietuviš-kai vertė Idlargas. 72 pusl.	.25
Patrimpo Laiškai. Kun. Miluko leidimas 1907 m.	.60
Šventųjų Gyvenimai. Skaitymai kiekvienai metų dienai. Su pa-veikslais. Spaudon parengė kun. A. Milukas. visi 4 tomai	3.50
Drutais audeklo apdarais	4.00
Skuros apdarais	5.00
Skuros apdarais, paausiotais kraštais	5.50
Slapas ir anapus grabo. Parašė J. Gerutis. 210 pusl.	.60
Susiskaldėliai. Vaizdelis iš mūsų sodiečių gyvenimo. Parašė J. Gerutis. 62 pusl.	.20

Užprašymus ir pinigų „ŽVAIGŽDĖ“ 3654 Richmond St.,
adresuokit: Philadelphia, Pa.

ŽVAIGŽDĖS' KNYGYNE GAUNAMOS KNYGOS

Sodžionių Teologija. Parašė J. Gerutis. Gražiausia Lietuviška kalba šioje knygoje išdėstyta visos Katalikų Teologijos mokslas. 285 pusl.	1.00
Trumpas Katekizmas	.10
Vaičiūčio Eilės. Su valionio plačia biografija ir paveikslu. 157 pusl.	.75
Valdimierius. Apysaka. 47 pusl.	.10
Pergyventos Valandos (Karvojaus Laiškai). Parašė K. A. K. 140 psl.	.60
Jonukas Karklynas eina Lietuvos pažintą. Parašė Prietelis. 47 psl.	.20
Socijalistai Kas jie? — Iškur atsirado? — Ko nori? Parašė Dr. A. Civiškas. 124 psl.	.15
Gera Išpažintis Verta šv. Komunija. Kun. P. Saurusaičio. psl. 68	.10
Satrijos Raganos, Saulei nusileidžiant, Iš mūsų karionės. Kalėdų Vakaras. 62 psl.	.15

„Žvaigždės“ 1922 metų kompletas \$2.50

„Žvaigždės“ 1921 „ „ 2.50

„Žvaigždės“ 1920 „ „ 3.00

„Žvaigždės“ 1919 „ „ 3.00

„Žvaigždės“ 1918 „ „ 3.00

„Žv.“ 1917 „ „ 3.00

„Žv.“ 1916 „ „ 3.00

„Žv.“ 1915 „ „ 3.00

„Dirvos Žinyno“ kompletai 3.00

„Tėvynės Sargo“ kompletai 5.00

Keliolikos metų „Žvaigždės“ kompletai \$5 kiekvienas.

Užprašymus ir pinigus „ŽVAIGŽDĖ“ 3654 Richmond St.,
adresuoti: Philadelphia, Pa.